

Univerzitná knižnica v Bratislave

The University Library in Bratislava

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

Multifunkčné kultúrne centrum

THE UNIVERSITY LIBRARY
IN BRATISLAVA

The Multifunctional Cultural Centre

BRATISLAVA
2005

Obálka vpredu: Univerzitná knižnica v Bratislave, Michalská ulica 1 (Foto Martin Ličko)

Obálka vzadu: nádvorie Klarisea (Foto Martin Ličko)

Frontispice: © (Foto Martin Ličko)

Front cover: University Library in Bratislava, Michalská Street 1 (Photo by Martin Ličko)

Back cover: The courtyard of the Clariseum (Photo by Martin Ličko)

Frontispiece: © (Photo by Martin Ličko)

**Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum
The University Library in Bratislava – The Multifunctional Cultural Centre**

Kniha bola vydaná pri príležitosti slávnostného otvorenia

obnovenej Univerzitnej knižnice v Bratislave 14. apríla 2005

The book was published on the occasion of the ceremonial opening

of the renewed University Library in Bratislava on 14 April, 2005

Zostavil

Editor

© 2005 by Tibor Trgiňa

Autori

Authors

© 2005 by Rudolf Chmel, Milan Kňažko, Tibor Trgiňa, Ján Bahna,
Vladimír Šimkovič, Kamila Fircáková, Klára Mészárošová

Preklad

Translation

© 2005 by Peter Baďura

Grafická úprava

Book design

© 2005 by Roman Šíp

Fotografie

Photos

© 2005 by Martin Ličko, Tibor Trgiňa, archív Univerzitnej knižnice v Bratislave

Vydala

Produced

© 2005 by Univerzitná knižnica v Bratislave

Tlač

Printed

© 2005 in Združená stredná škola polygrafická Bratislava, Slovakia

Prvé vydanie

First edition

© 2005 by Univerzitná knižnica v Bratislave

<http://www.ulib.sk>

e-mail: ukb@ukb.sk

ISBN 80-85170-83-3

EAN 9788085170832

OBSAH

CONTENTS

Rudolf Chmel

Tradičná a moderná knižnica

K otvoreniu obnovenej Univerzitnej knižnice v Bratislave

Traditional and Modern Library

To the Opening of the Renewed University Library in Bratislava 7

Milan Kňažko

Nový rozmer Univerzitnej knižnice

A New Dimension of the University Library 8

Tibor Trgiňa

Knižnica pre informačný vek

Library for the Information Age 9

Z pokladov Univerzitnej knižnice v Bratislave

From Treasures of the University Library in Bratislava 16

Z dejín budov Univerzitnej knižnice v Bratislave

History of Buildings of the University Library in Bratislava 25

Ján Bahna – Vladimír Šimkovič

Obnova historických objektov Univerzitnej knižnice v Bratislave

Restoration of Historical Premises of the University Library in Bratislava 47

Kalendárium (1919–2005)

Calendar (1919–2005) 55

Realizácia projektu MKKC

Implementation of the MCLC Project 62

Obrázky

Pictures 65

Rudolf Chmel, minister kultúry

TRADIČNÁ A MODERNÁ KNIŽNICA

K otvoreniu obnovenej Univerzitnej knižnice v Bratislave

Rudolf Chmel, Minister of Culture

TRADITIONAL AND MODERN LIBRARY

To the Opening of the Renewed University Library in Bratislava

Inštitúcia knižníc je naozaj veľmi stará; oveľa staršia ako kniha v tvare kódexu. Ľudia už veľmi dávno pociťovali potrebu zhromažďovať dobové poznatky a vedomosti, zaznamenávať ich na rôznych druhoch a formách nosičov a odovzdávať ich záujemcom; s týmto poslaním pretrvala inštitúcia knižnice do dnešných dní. Pravda, pridáva k nemu ďalšie a postupom času sa stala strediskom s mnohorakými službami a mnohostranným technickým vybavením. Bez nej, presnejšie bez vedomostí v nej uložených, si už nevieme spoločenský a kultúrny rozvoj, ba vlastne ani tvorivý život, predstaviť. Jej funkčnosť a jej nezastupiteľnosť sa v plnej miere prejaví až vtedy, keď prestane fungovať. A to nemusí ani zhoriet – ako tá alexandrijská. Stačí, keď sa napr. kvôli prestavbe na niekoľko rokov zatvorí – ako táto naša. Myslím si však, že jej veľkolepá rekonštrukcia, nielen budov, ktoré znova získali historický lesk, ale aj – dnešným jazykom povedané – celého softvéru, čo znásobilo jej mnohorakú funkčnosť a príťažlivosť, stála za naše prechodné trampoty a subjektívnu nespokojnosť v čase výpadku. Teraz môže plniť svoje špecifické posланie na kvalitatívne vyššej úrovni. Jej nová tvár a obsahový profil plne zodpovedajú veku informatiky, do ktorého sme už aj my vstúpili. Byť na úrovni doby nebolo vždy pre nás jednoduché a tak môžeme byť spokojní. No nejde, či nemalo by ísť len o informatiku. Kniha nie je vždy len nositeľom informácie. Môže byť zároveň – myslím tu najmä na krásnu literatúru, ktorá mi je blízka – aj estetickým zážitkom, nevyhnutným pri rozvíjaní emocionálnej stránky nášho vnútra. Okrem toho – a to tiež všetci vieme – kniha je často sama o sebe artefaktom, ktorý v nás vzbudzuje zmysel pre krásu. Spomínam to preto, aby nápor informatiky (internet a všetko ostatné, čo súvisí s prenosom informácií), ktorý je sám pozitívny a treba ho nielen privítať, ale sa s ním zžiť, neprekryl tie funkcie knihy a knižníc, ktoré nás robia kultúrnejšími. Ide o poznatky, ale aj o kultúrnosť. Ak sa teraz z Univerzitnej knižnice v Bratislave stáva multifunkčné kultúrne a knižničné centrum, verím, že tieto obavy sú zbytočné a že jej náplň bude tejto charakteristike plne zodpovedať. Nech sa jej darí – a nám v nej!

The institution of libraries is really very old, much older than a book in form of a codex. It is very long ago, when people felt the need to collect contemporary knowledge and information on different material carriers in order to provide it to interested parties. With this mission, libraries survived till today. Of course, more functionality was added; so that libraries gradually became centres equipped with various modern technical facilities and which provide wide range of services. Social and cultural development, even any creative life cannot be imagined today, without the libraries; more precisely, without information contained there. The functionality and insubstitutability of the libraries is usually fully manifested in the periods of their stoppage. They need not be burned down, as that one in Alexandria. Their temporary stoppage is enough, lasting a couple of years due to reconstruction, as in the case of our library. Nevertheless, covering not only buildings, which gained historical splendour again, but also whole software, I feel that its monumental reconstruction multiplied its manifold functionality and attractiveness, and was worth our temporary problems and subjective dissatisfaction during the stoppage. Now it can meet its specific mission on a qualitatively higher level. Its new image and contents profile fully correspond to informatics age, we entered to. Being up-to-date was not always a simple task for us, so that we can be satisfied. Our attention, however, should not be focused only to informatics. Bearing in mind belles lettres, so close to me, I feel that it can be also an aesthetical experience, which is an inevitable condition of development of emotional aspects of our mind. Moreover, it is well known, that books can be artefacts themselves, evoking sense of beauty. I am mentioning it, while I would like to emphasise the idea, that while steep growth of informatics (including Internet and all facilities related with transfer of information) is positive and should be welcomed and incorporated into our lives, nevertheless it should not conceal those functions of books and libraries, which make us more cultural beings. Knowledge is important, and so is culture. But I believe that such concerns are unfounded in the case of University Library in Bratislava, which is now becoming a multifunctional cultural and library centre, and that its contents will fully meet those characteristics. Long may it be successful – and we in it.

Milan Kňažko, minister kultúry (1998–2002)

NOVÝ ROZMER UNIVERZITNEJ KNIŽNICE

Milan Kňažko, Minister of Culture (1998–2002)

A NEW DIMENSION OF THE UNIVERSITY LIBRARY

Univerzitná knižnica v Bratislave je snáď najlepším a nespochybniteľným príkladom toho, že kultúra je integrálnou súčasťou vzdelávania. Napriek tomu, že patrí pod rezort kultúry, neviem, či je inštitúciou viac kultúrnou alebo vzdelávacou.

V tomto prípade nejde o súťaž, v ktorej by malo zvíťaziť vzdelanie alebo kultúra. Úspešné pokračovanie prestavby Univerzitnej knižnice iba dokumentuje, že kultúra a vzdelanie kráčajú spolu ruka v ruke už stáročia. Som nesmierne rád, že rekonštrukcia priniesla „univerzitke“ nový rozmer – stane sa multifunkčným kultúrnym a knižničným centrom. Okrem poznatkov, ktoré sú ukryté vo vyše 2 miliónoch knižných zväzkov, sem budú môcť ľudia prichádzať aj za kultúrou v podobe výstav a koncertov. Stane sa tak miestom, kde je v knižných zväzkoch ukrytá naša minulosť, naša národná identita a kde zároveň prostredníctvom kultúrnych aktivít budú prezentované najdôležitejšie hodnoty prítomnosti.

Ešte jednu vec majú kultúra a vzdelanie spoločnú – ich skutočná hodnota je nadčasová a nedá sa vyčísliť peniazmi. Vážme si Univerzitnú knižnicu a financujme ju z našich spoločných peňazí. Nenechajme sa presvedčiť o tom, že je nerentabilná, že z ekonomickeho hľadiska ide o nenávratné investície. Lebo opak je pravdou, dnešný vklad sa v budúcnosti mnohonásobne zúročí vo zvýšení vzdelanosti a kultúrnosti nás všetkých.

A ešte niečo – nepredajme ju! Patrí nám všetkým. Univerzitnú knižnicu v Bratislave a podobné inštitúcie veľmi potrebujeme.

The University Library in Bratislava is undeniably the best example that culture is an integral part of education. Although it operates under the Ministry of Culture I am not sure if it is more of a cultural or educational institution.

In this case it is not a question of competition in which either education or culture should win. Successful reconstruction of the University Library only proves that culture and education go hand in hand through the centuries. I am honestly happy that the reconstruction gave the Library a new dimension – it will become a multifunction cultural and educational center. Together with knowledge contained in over 2 million volumes people will have an opportunity to come visit cultural events such as exhibitions and concerts. It will become a place where our history and national identity are preserved in volumes, and at the same time the most important present values will be promoted through cultural activities.

There is one more thing that culture and education share – their true value is timeless and cannot be quantified in financial terms. We should appreciate the University Library and provide financial support for it. Let us not be convinced that it is unprofitable, and that from the economic point of view it is a nonrecurring investment. The opposite is true; today's contribution will result in our increased education and cultural enhancement.

And one more thing – let us not sell it. It belongs to all of us. The University Library in Bratislava and similar institutions are a necessity.

Tibor Trgiňa, generálny riaditeľ
KNIŽNICA PRE INFORMAČNÝ VEK

Tibor Trgiňa, General Director
LIBRARY FOR THE INFORMATION AGE

Knižnica od staroveku existuje ako idea, symbol a fyzická realita. V informačnom veku knižnice už väčšinou nepôsobia v starých objektoch kláštorov, palácov či univerzít, ale sa prezentujú cez modernú architektúru účelových knižničných budov. Knižnice, ktoré nadálej sídlia v starších budovách, sa usilujú skúsiť vznešené historické priestory s prvkami modernej architektúry a informačnými technológiami s cieľom vytvoriť podmienky na skvalitnenie svojich služieb. To je prípad aj Univerzitnej knižnice v Bratislave.

Knižnice vždy boli vitálnymi elementmi v šírení a ochrane vzdelanosti a kultúrneho obsahu. V priebehu histórie sa ich poslanie – umožňovať voľný tok informácií a dokumentov – nezmenilo a trvá dodnes. Dramaticky sa ale zmenili spôsoby, ktorými knižnice svoje poslanie napĺňajú. Zmeny sa najviac prejavujú v technológiach spracovania a sprístupňovania informácií. Poslaním moderných knižničných a informačných služieb je umožňovať voľný a rovný prístup k informáciám a ideám, byť bránami k poznaniu, myšleniu a kultúre, podporovať nezávislé rozhodovanie, kultúrny rozvoj, vedecký výskum a celoživotné vzdelávanie.

Univerzitná knižnica v Bratislave je najstaršia vedecká knižnica na Slovensku. Historické budovy knižnice prešli v posledných rokoch rozsiahlovo renováciou s cieľom modernizovať priestory a eliminovať hroziacie riziko stagnácie služieb. Zub času objekty knižnice už natol'ko nahlodal, že ich dôkladná obnova bola nevyhnutná. Chátrajúce budovy limitovali prevádzku veľkej vedeckej knižnice, študijné priestory nevyhovovali a čoraz cieľnejšia bola nedostatočná kapacita knižných depozitov.

Dominantné budovy uprostred Starého Mesta, v ktorých Univerzitná knižnica v Bratislave sídli, boli roku 1848 nemými svedkami aktu zrušenia nevoľníctva v uhorských krajinách. Na púti dejinami sa v nich udiali mnohé iné významné udalosti slovenskej a stredo-európskej histórie. My dnes tiež píšeme história pre budúce generácie. Správou pre budúcnosť je, že na prahu tretieho tisícročia v týchto historických objektoch sídli inštitúcia, ktorej poslaním je slobodne šíriť myšlienky a umožňovať voľný a rovný prístup k informáciám. Tento historický oblúk je impozantný a poukazuje na cestu, ktorú slovenský národ dejinami prešiel.

The library exists since the ancient times as an idea, symbol and physical reality. In the information age, most libraries are no longer operating in old monastery premises, palaces or universities but are presented through modern architecture of purposeful library buildings. Those libraries, which are still dwelling in old buildings, are trying their best to join the noble historical premises with both the features of modern architecture and information technologies in order to provide for improvement of quality of its services. This is also the case of the University Library in Bratislava.

Libraries always presented a vital element in spreading and protection of education and cultural content. In the course of history, their mission - to provide for free flow of information and documents - did not change and is still present today. However, the ways, in which the libraries fulfill their mission today, changed dramatically. The changes are mostly visible through processing technologies and access to information. The mission of modern library and information services is to provide for free and equal access to information and ideas, to be the gate to knowledge, thinking and culture, to promote individual decision-making, cultural development, science and research as well as lifelong education.

The University Library in Bratislava is the oldest research library in Slovakia. The historic buildings of the library underwent in recent years extensive renovation with the aim to modernize the premises as well as to eliminate the threatening risk of stagnation of services. The ravages of time brought the necessity of extensive renewal of the library premises. The deteriorating premises were limiting the operation of the large research library, the study premises were unsuitable and the capacity of library stacks was increasingly insufficient.

The dominant buildings, located in the middle of Bratislava Old Town, which are now the headquarters of the University Library in Bratislava, were silent witnesses of the event of abolition of villeinage in Hungarian lands in 1848. Marching through history, these buildings also witnessed many other important events of the Slovak and Central European history. Today, we are writing the history for future generations. It is the message for the future that at the gate to

Znovuotvorenie budov Univerzitnej knižnice v Bratislave pre verejnosť v apríli roku 2005 je zreteľným rozhraním jej doterajšej história. Po skončení rozsiahlej renovácie sa dôverne známe prostredie knižnice v zatuchnutých muroch starých objektov stáva minulosťou. Návštěvníkom sa otvárajú nielen obnovené, ale aj nové priestory, do ktorých predtým verejnosť nemala prístup. Renovácia a revitalizácia celého areálu knižnice je spojená s modernizáciou služieb, pričom tradičná knižnica sa transformuje na kultúrne a knižničné centrum, mediatéku a portál do virtuálneho sveta informácií.

Na rozhraní rokov 1999 a 2000 bol vo vedení knižnice spracovaný investičný zámer projektu „Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum – Obnova a revitalizácia historických budov Univerzitnej knižnice v Bratislave“ (MKKC). Dňa 19. apríla 2001 bol projekt s podporou ministerstva kultúry SR potvrdený uznesením vlády SR č. 344/2001. Najväčšia stavebná investícia v rezorte ministerstva kultúry v posledných rokoch sa stala konkrétnym prejavom štátnej podpory vedy, vzdelávania, znalostnej ekonomiky a ochrany kultúrneho dedičstva.

Rozpočet projektu mal dva zdroje: 1. vládny úver 137,15 mil. Sk z Rozvojovej banky Rady Európy so sídlom v Paríži, ktorý mal tvoriť polovicu rozpočtových nákladov (bez DPH), 2. štátny rozpočet. Pôvodný rozpočet stavby sa však vzhľadom na skutočný rozsah a náročnosť prác ukázal ako nedostatočný. Rozdiel v celkových nákladoch do výšky 496,98 mil. Sk je krytý zo štátneho rozpočtu. Projekt MKKC, vrátane prípravných, projektových a stavebných prác, bol rozvrhnutý na roky 2001–2003, ale jeho realizácia sa predĺžila o 20 mesiacov. Bolo ho treba prepracovať po odkrytí stavby (pamiatkový výskum), odstáhovanie knižných zbierok (statika), prerušenie prevádzky pre verejnosť (búracie práce) a vykonanie výkopových prác (archeológia). Oproti pôvodným predpokladom vznikla nutnosť vopred nepredvídateľných stavebných úprav s väčším rozsahom a vyšším štandardom niektorých dodávok. Veľká časť rozpočtu stavby sa použila na pamiatkovú obnovu budov. Rozhodnutie zachovať archeologický nález v Lisztovej záhrade následne zmenilo konceptu budovania nových knižných skladov. Celkové náklady na modernizáciu knižničných prevádzok a na obnovu kultúrnych pamiatok sa však nedajú oddeľiť. Existuje výrazný prienik a synergický efekt medzi obnovou pôvodného historického charakteru budov a zvýšením funkcionality a kultúrnosti prostredia knižnice. Primárny zámerom bola obnova knižničných priestorov, v centre Starého Mesta v areáli budov knižnice však zároveň vznikol sektor mimoknižničných prevádzok pre verejnosť na usporiadanie výstav, komorných koncertov, konferencií a pod. Je predpoklad, že knižnica a multifunkčné kultúrne centrum prijmú viac ako pol milióna návštěvníkov ročne.

the third millennium there is an institution with its headquarters in these historical buildings, the mission of which is to freely spread thoughts and to provide for free and equal access to information. This historical circle is amazing and it points out the road on which the Slovak nation marched through history.

The reopening of the premises of the University Library in Bratislava for the public in April 2005 is another milestone in its history. Upon final steps of the extensive renovation, the familiar premises of the library and musty walls of the old premises became history. Visitors are welcome in both the renovated and the new premises, which were previously not accessible to the public. The renovation and revitalization of the entire site of the library goes hand in hand with modernization of services whereby the traditional library is being transformed into a cultural and library center, media center and a gateway to the virtual world of information.

Between 1999 and 2000, the management of the library elaborated a feasibility study of the “Multifunctional Cultural and Library Centre - Restoration and Revitalization of the Historical Buildings of the University Library in Bratislava” (MCLC) Project. On April 19, 2001, this project was approved by the Decree of the Government of the Slovak Republic No. 344/2001 with the support of the Ministry of Culture of the Slovak Republic. The biggest construction investment of the Ministry of Culture in recent years became a particular example of state support of science, education, knowledge economy and protection of cultural heritage.

The budget of the project had two sources: 1. the government credit in the amount of SKK 137.15 million from the Council of Europe Development Bank headquartered in Paris, which should stand for half of the budget costs (excl. VAT), 2. the state budget, however, due to the real extent and difficulty of some work, the original budget of the construction proved to be insufficient. The difference in total costs in the amount of SKK 496.98 million was covered from the state budget. The MCLC Project, including preparations and construction work was scheduled for 2001–2003, however its realization was prolonged by 20 months. It was necessary to redesign the project upon unveiling the construction (historical research), removal of library collections, breaks in operation for the public (demolition work) and digging and excavation work (archaeology). Compared to the original estimates, and the necessity of previously unforeseen construction work which was more extensive, required some higher quality supplies. A large part of the budget for the construction was consumed by historical renewal of the buildings. The decision to preserve the archaeological findings in Liszt's Garden brought about the change for the construction concept of the new library stacks.

Projekt MKKC bol členený na tri čiastkové stavby. Prvou stavbou je budova klarisiek na Klariskej ulici 3–5, v ktorej Univerzitná knižnica v Bratislave sídli od svojho vzniku roku 1919. Bude v nej tzv. prezenčná knižnica, z ktorej sa knihy nebudú požičiavať mimo budovy, stredisko UNESCO, depozitná knižnica NATO, hudobný kabinet, kabinet historických knižných fondov, pracovisko reštaurovania, ochrany a digitalizácie dokumentov a študovňa slovacikálnej literatúry. Druhou stavbou boli hlavné objekty knižnice – Palác uhorskej komory (predtým uhorský snem) na Michalskej ulici 1 a Ventúrskej ulici 13 a Palác Leopolda de Pauliho na Ventúrskej ulici 11. Pôvodne samostatné barokové paláce boli pri adaptácii v 60. rokoch 20. storočia prepojené pre potreby novej knižnice. V nich sú zriadené hlavné priestory pre návštěvníkov.

Sektör knižničných služieb vo všetkých objektoch knižnice bude prístupný len držiteľom regisračného preukazu a bude elektronicky chránený. Po vstupe do hlavnej budovy knižnice z Ventúrskej ulice 11 návštěvníci použijú šatne v suteréne, na prízemí prejdú cez turnikety k informačnému pultu, nahliadnu do klasických lístkových alebo elektronických katalógov, navštívia samoobslužnú požičovňu. Výstup na vyššie podlažia je možný s použitím schodísk alebo nových výtahov – celá knižnica je debarierizovaná. Na prvom poschodí sú študijné priestory, regály s voľným výberom kníh, národné informačné, kultúrne a študijné centrá a reštaurácia. V priestoroch bývalého uhorského snemu sa zachová pôdorys dvoch veľkých študovní vybavených počítačmi a s voľným prístupom ku zbierkam. Tu sídli aj riaditeľstvo knižnice. Na ďalšom nadzemnom podlaží sú študijné priestory s voľným výberom periodík, multimediálny kabinet, rozmnožovňa, medziknižničná výpožičná služba.

Prezentácia nových technológií je viditeľná od momentu vstupu návštěvníkov do budovy. Prechod cez turnikety je možný s použitím čipovej regisračnej karty (knižničného pasu). Dostatočný počet pracovných staníc umožní vyhľadávať v elektronických katalógoch OPAC (On-line Public Access Catalogue), k dispozícii sú kopírovacie stroje a skenery.

Fond 2,4 mil. knižničných jednotiek a informačné služby sú umiestnené v architektonickom prostredí, ktoré sa pohybuje na krehkom rozhraní tradičnej knižnice a súdobého informačného centra vybaveného informačnými technológiami implementovanými do knižničných procesov a služieb.

Pamiätkový charakter budov sa viac zachoval v exteriéri, ako v interieri. Veľkolepo renovované fasády budov asi vyzerajú lepšie, ako v čase pôvodnej novostavby. Citlivá ruka architekta pripravila projekt, ktorého výsledkom sú zrekonštruované historické budovy ako syntéza starého a nového: moderné knižničné zariadenie a technológie 21. storočia umiestnené do pôvodne barokového interiéru. Dodávky a práce skvele

However, the total costs of modernization of the library operation and the renewal of cultural heritage can not be separated. There is a significant conjunction and synergetic effect between the renewal of the original historical character of buildings and the increase of functionality and culture of the library environment. The original intent was to renew the library premises in the center of the Old Town, however at the same time some auxiliary library operations for the public were designed with the possibility of exhibitions, chamber concerts, conferences, etc. One can presume that the library and the multifunctional cultural center will be visited by over half a million people each year.

The MCLC Project was broken down into three partial constructions: the first construction was the building of the Clariseum (Klariseum) in Klariská Street 3–5, in which the University Library in Bratislava have been located since the time of its establishment in 1919. In this building, there will be the so-called in-study library. The books from this library shall not be borrowed outside the building. In this library there will also be the UNESCO Centre, the NATO Deposit Library, the Music department, the Department of historical library collections, the Department of restoration, protection and digitization of documents and the study room for literature of Slovak origin. The second construction were main premises of the library – the Hungarian (Royal) Chamber in Michalská Street 1 and Ventúrska Street 13 and Leopold de Pauli Palace in Ventúrska Street 11. The originally individual baroque palaces were conjoined for needs of the new library during its adaptation in the 60s of the 20th century. In these buildings are the main premises for library visitors.

The sector of library services in all premises of the library will only be accessible for registration card holders and will be electronically protected. Upon entering the main building of the library from Ventúrska Street 11, the visitors can use the cloakroom in the basement, on the ground floor they will pass the turnstile to the information desk, then can have a look into the classic card or electronic catalogues and they will visit the self-service book lending. The upper floors are accessible via staircases or the new elevators – the entire library is wheelchair accessible. On the first floor there are study premises, shelves with free shelves, national information, cultural and study centers (corners), and a restaurant. In the premises of the former Hungarian Chamber there are two study rooms, equipped with computers and free access to collections. The management of the library is also located here. On the next floor, there are study premises with free shelves of periodicals, the multimedia cabinet, copy room and inter-library lending.

The presentation of new technologies is visible from the moment the visitors enter the library building. It is

zvládnuté zhotoviteľom stavby, umeniecky a remeselné zručne obnovené pôvodné pamiatkové prvky z prírodných materiálov, kameň, kov, sklo. To je dobrý dôkaz úspešnej adaptácie pozoruhodných historických objektov na nové použitie.

Tento projekt je víťazstvom nielen pre používateľov knižnice, ale aj darom pre celé mesto: pamiatky zreštaurované primárne pre potreby modernej vedeckej knižnice, ale aj na usporiadanie rôznych kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré budú verejnosti bežne prístupné.

Investor, projektant i zhotoviteľ mali neľahkú úlohu: obnoviť a oživiť staré budovy a umožniť v nich fungovanie vedeckej knižnice a kultúrneho zariadenia na štandardoch 21. storočia. Ako úspešne túto úlohu celkove zvládli, sa ukáže až po dokončení tretej stavby (Lisztov pavilón a záhrada, podzemné a nadzemné sklady), ktorá sa realizuje od decembra 2004 do jesene 2005. Nové sklady budú mať kapacitu viac ako 1 mil. kníh. V tomto areáli vzniknú priestory aj pre usporiadanie rozličných podujatí v rámci multifunkčného kultúrneho centra.

Obnova kultúrnej pamiatky je vždy návratom k národným prameňom. Moderné informačné a komunikačné technológie, ktorými je knižnica vybavená, umožňujú nazrieť za horizont disponibilného dokumentárneho fondu a sú akýmsi periskopom do virtuálneho sveta informácií. Nové priestory znamenajú veľa, ale nevyriešia všetko. Rozhodujúcou podmienkou na dosiahnutie vysokého štandardu služieb je druhová a vecná komplexnosť sprístupňovaných informácií a dokumentov. Na strane knižnice bude trvalá úloha poskytovať požadovaný repertoár knižničnej, informačnej a kultúrnej ponuky, zlepšovať technologickú vybavenosť a umožňovať bezbariérový prístup k svetovému fondu poznania.

Univerzitná knižnica v Bratislave začína otvorením zrekonštruovaných budov novú etapu svojej existencie. V tejto situácii sa treba zodpovedne rozhodnúť, ako sa má knižnica transformovať, aby bola pripravená pružne reagovať na trendy a očakávané zmeny, ktoré sa jej bytosťne dotknú. Knižnica je zapojená do globálnych informačných sietí, ktoré sprístupňujú múdrost vekov a poznatky súčasnej svetovej vedy, vzdelenosti a kultúry. Univerzitná knižnica v Bratislave otvára prostredníctvom svojich špeciálnych zbierok kníh a médií „okná do sveta“. V rámci rozsiahlej medzinárodnej multikultúrnej spolupráce získava a sprístupňuje profilové knižničné a informačné fondy a zabezpečuje kultúrno-informačné aktivity zahraničných kultúr. Tieto činnosti rozvíja vďaka grantom a darom na základe bilaterálnych dohôd s reprezentáciami jednotlivých krajín v SR a s partnerskými inštitúciami na celom svete. Univerzitná knižnica v Bratislave je najnavštevovanejšie a najlepšie vybavené miesto na kontakty a stretnutia na prístup k informáciám o sve-

only possible to pass the turnstiles with an electronic registration card (library passport). A sufficient number of work stations makes it possible to search electronic catalogues OPAC (Online Public Access Catalogue), there are copy machines and scanners available for visitors.

The collection of 2.4 million library units and information services are located in an environment which is on the edge of a traditional library, it is an information center which is equipped with information technologies, implemented throughout library processes and services.

The historical character of the buildings was preserved more on the outside of the building compared to its interior. The renewed façades of buildings probably look better than the time in which they were originally built. The architect sensitively prepared the project, the resulting reconstructed historical buildings are a synthesis of the old and the new: the modern library equipment and technologies of the 21st century, set in the original baroque interior. The supplies and work were well mastered by the constructor, the original historical features were renovated with great skill from the point of view of art and craft. Natural materials were used, such as stone, metal and glass. This is good proof of successful adaptation of a remarkable historical object for a new purpose.

This project is a victory not only for the library users but it is also a gift for the whole city: its historical buildings, renewed primarily for the needs of a modern, research library, however, also suitable for organization of various cultural and social events, commonly accessible to the public.

The investor, architect and constructor all faced an uneasy task: to renew and revive the old buildings make them suitable for the operation of a research library and a cultural center, while complying with standards of the 21st century. The question, how successful they were conquering this task as such, can first be evaluated when the work on the third construction will be finished (Liszt's Pavilion and Garden, underground and above ground stacks), which will occur from December 2004 until the Autumn of 2005. The capacity of the new storage premises will exceed one million books. On this site, there will also be premises created for organization of various events in the framework of the multifunctional cultural center.

Renewal of cultural heritage always means a return to national roots. The modern information and communication technologies, the library is equipped with, make it possible to look beyond the horizon of disposable media and are a sort of periscope to the virtual world of information. The new premises mean a great deal, however, they are not a solution for everything. The key condition for achieving a high

tových kultúrach a kultúrnom dedičstve. Univerzitná knižnica v Bratislave je koordináčnym a výkonným pracoviskom medzinárodnej knižnično-informačnej spolupráce. Knižnica je členom medzinárodných knižničných združení a organizácií, podieľa sa na ich činnosti, zapája sa do kooperačných projektov najmä v rámci európskych výskumných a vývojových programov.

Nachádza sa nie na okraji spoločenského a ekonomickej rozvoja, ale v strede tohto procesu, v jadre infraštruktúry nevyhnutnej pre národný rozvoj a prosperitu. Zároveň je vyjadrením občianskej spoločnosti tým, že podporuje digitálnu demokraciu. Nielenže je prístupovým miestom na internet, ale zároveň umožňuje rozvoj znalostí, ktoré sú základom pre efektívne využívanie informácií.

Existujú naliehavé dôvody na investovanie do infraštruktúry a technickej podpory knižníc. Investíciami do tejto oblasti sa dosiahne multiplikačný efekt urýchľujúci a maximalizujúci ich návratnosť. Informačné a komunikačné technológie, ktorými je Univerzitná knižnica v Bratislave vybavená, ponúkajú cez informačné siete prístup k informáciám a znalostiam nezávisle od času a miesta ich vzniku a lokalizácie a umožňujú využívať zdroje diverzifikované na svetovom trhu informačných produktov.

Približne 70% registrovaných používateľov Univerzitnej knižnice v Bratislave sú študenti, učitelia a vedecí pracovníci. Knižnica musí identifikovať strategické východiská pre zefektívnenie svojich služieb v súvislosti s nastávajúcimi zmenami vo vzdelávacom systéme. Vzniká vzdelávacie prostredie, ktoré bude interaktívne a dynamické a viac orientované na študenta, umožňujúce tímové riešenie problémov, zdôrazňujúce kompetenciu informačnej výchovy na podporu celoživotného vzdelávania. Zvýši sa zodpovednosť študenta za jeho vlastné študijné ciele a cesty na ich dosiahnutie. Virtuálne študijné prostredie sa bude stále viac rozširovať, ale nebude stačiť na uspokojenie potrieb používateľov. Dôvodom je skutočnosť, že dostatočne nezohľadňuje dôležitosť sociálnych aspektov vzdelávania a práce. Sociálny kontext je dôležitý, keďže ľudia dávajú význam informáciám v reálnej, nie virtuálnej komunité. Knižnica vo svojich priestoroch poskytne reálne študijné prostredie, ktorého význam nepoklesne. Aj do projektu MKKC sa premietli trendy v architektúre knižníc vo svete, ktoré sa orientujú stále viac na knižničné funkcie. Je tu jasný trend na budovy orientované na klienta knižnice namiesto orientácie na zbierky. Knižnica ponúkne príjemné čitateľské prostredie nielen pre jednotlivcov, ale aj študijné priestory pre skupiny. V jej priestoroch je zreteľný trend integrovania študijných miest s počítačovými zariadeniami. Digitálna knižnica sa stane prirodzenou súčasťou študijného prostredia so schopnosťou poskytovať informačné služby a flexibilne uspokojovať informačné potreby používateľov v režime

standard of services is a type and factual complexity of information and documents being made accessible. It will be a permanent task of the library to provide the requested scope of library information and cultural offering, to improve the technological equipment and to provide for barrier-free access to the collection of world knowledge.

Opening of the reconstructed buildings means a new stage of existence of the University Library in Bratislava. Such a situation requires a responsible decision on how the library shall be transformed in order to be ready to flexibly respond to trends and expected changes which are at the core of the library. The library is a part of a global information network, which makes accessible the wisdom of all ages as well as the knowledge of the current global science, education and culture. The University Library in Bratislava opens through its special book and media collections "windows to the world". In the framework of a large international multicultural cooperation the library acquires and makes accessible profiled library and information resources and supports cultural and information activities of the cultures abroad. The University Library in Bratislava is the most visited and best equipped public contact and meeting point for accessing and exchanging the knowledge and information about the world cultures and the cultural heritage. The University Library acts as a coordinating and acting institution of international library and information cooperation. The library is a member of international libraries, information and cultural associations and organisations. It takes part in cooperative projects, especially those in the framework of European Union R&D programs.

Its position is not on the outskirts of the social and economic development, but in the middle of this process, in the core of the infrastructure, necessary for national development and prosperity. At the same time, it is an expression of the civil society through its support of digital democracy. Not only is it an Internet access point, it also enables development of knowledge, which are the basis for effective usage of information.

There are urgent reasons for investing in the infrastructure and technical support of libraries. The result of investment in this area is that we achieve a multiplication effect, speeding up and maximizing the return on such an investment. The information and communication technologies, which the University Library in Bratislava is equipped with, offer through information networks access to information and knowledge independently from the time and place of their creation and they also make possible the usage of resources, diversified on the world market of information products.

Approximately 70% of registered users of the University Library in Bratislava are students, teachers, and scientists. The library must identify the strategic

24/7 (24 hodín denne, 7 dní v týždni) a odkiaľkoľvek zo sveta. Zároveň sa ukazuje, že vedľa digitalizovaného vzdelávacieho prostredia treba zachovať aj fyzické vzdelávacie prostredie v priestoroch knižnice.

Veda má centrálnu úlohu v rozvoji informačnej spoločnosti. Bez dostatočného informačného zabezpečenia vedy a výskumu prostredníctvom knižníc je efektívny rozvoj vedy nemysliteľný. Univerzitná knižnica v Bratislave bude preto pokračovať v podpore všeobecného prístupu k vedeckému poznaniu sprístupňovaním vedeckých a technických informácií. Táto jej úloha vyplýva z faktu, že knižnica je špecializovaným pracoviskom pre informácie zo spoločenských a prírodných vied a prístupovým miestom k technickým informáciám.

Rozhodujúcou súčasťou identity a sebauvedomenia jednotlivcov a prostriedkom spájania každej komunity s jej minulosťou je ochrana kultúrneho dedičstva. Univerzitná knižnica v Bratislave bude chrániť pre budúce generácie a využívať kultúrne dedičstvo uchovávané v jej fonochoch všetkými vhodnými metódami, vrátane digitalizácie. Dokumentácia tradičných a súčasných národných kultúrnych prejavov a prístup k informáciám a poznatkom z iných národov a kultúr podporuje medzinárodné porozumenie a dialóg a kultúrnu diverzitu. Knižnica preto bude podporovať prevádzku ruského, amerického, rakúskeho a ďalších národných informačných, študijných a kultúrnych centier a participovať na rôznych iných programoch medzinárodnej informačnej spolupráce.

Prioritnou úlohou knižnice bude spájať používateľov s tlačenými i elektronickými informačnými prameňmi, navigovať ich v relevantných informačných zdrojoch, vysvetľovať organizovanie informácií v jednotlivých odboroch a pomáhať pri ich vyhľadávaní v oblastiach, ktoré sú pre používateľov nové. To súvisí s podporou vzdelávacích inovácií formou informačnej výchovy orientovanej na rozvoj informačnej spoločnosti a potreby znalostnej ekonomiky. Informačná výchova bude používateľov viesť nielen ku schopnosti rozpoznať informačnú potrebu, ale aj identifikovať, lokalizovať, hodnotiť a efektívne využívať informácie.

Fungovanie Univerzitnej knižnice v Bratislave v renovovaných budovách, nové trendy v knižničných a informačných službách, prevádzkovanie elektronických a digitálnych služieb bude mať dôsledky aj na knižničný personál. Celoživotné vzdelávanie sa stáva dôležitou súčasťou a podmienkou inovácie profesiogramu každého pracovníka knižnice. V knižnici vzniknú nové typy pracovných funkcií, ktorých nositelia budú mať nezastupiteľnú úlohu v riadení toku informácií.

Staré, ale veľkoryso obnovené budovy, nové technológie a modernizované služby sú dobrým výhodiskom pre budúci rozvoj knižnice v horizonte prvých desaťročí nového milénia. Sú vytvorené predpoklady na to, aby knižnica svojmu používateľovi poskytovala

starting points for making its services more effective in relation to the forthcoming changes in the education process. An education environment is being created, which will be interactive and dynamic and will be focused more on the student, providing for a group solution of problems, emphasizing the competence of information education, supporting lifelong education. The responsibility of the student and the means of achieving his/her study goals and will increase. The virtual study environment shall be gradually more and more expansive, however, it will not be sufficient to provide for the needs of the users. The reason for this is the fact that it does not pay enough attention to the importance of social aspects of education and work. The social context is important as people consider information important in a real and not a virtual community. The library shall in its premises provide this real study environment, the importance of which will not decline. The trends in architecture of libraries worldwide, which are gradually more focused on library functions, were also reflected in the MCLC Project. The trend of the building being, focused on the user of the library instead of being focused on its collection, is clear here. The library shall offer a comfortable reading environment not only for individuals but also study premises for groups. The premises of the library show a visible trend of integration of study places with computers. The digital library will become a natural part of the study environment with an ability to provide information services and to flexibly respond to the information needs of users in the 24/7 regime (24 hours a day, 7 days a week) and from any place of the world. At the same time it shows that there is a need to sustain the physical education environment in the premises of the library next to the digitized education environment.

Science plays a central role in the development of the information society. The effective development of science is unthinkable without sufficient information support of science and research through libraries. The University Library in Bratislava will therefore continue to support the general access to scientific knowledge by making the scientific and technical information accessible. This task of the library is based on the fact that the library is a specialized workplace for information from social and natural sciences and an access point for technical information.

The key part of identity and self-awareness of individuals as well as the tool for connecting each community with its past is protection of cultural heritage. The University Library in Bratislava shall protect the cultural heritage for future generations and utilize it while storing it in all its collections through all suitable methods, including the digitization. Documentation of the traditional current national cultural expressions and the access to information and

potrebnú asistenciu na vstupe do reálneho či virtuálneho sveta informácií. Zaželajme Univerzitnej knižnici v Bratislave veľa úspechov na jej náročnej ceste, ktorej hlavným cieľom je spokojný zákazník!

knowledge from other nations and cultures fosters international understanding and dialogue as well as cultural diversity. It is for this reason that the library will support the operation of the Russian, American, Austrian as well as other national information, study and cultural centers and will participate in various other programs of international information cooperation.

It will be the priority of the library to connect its users with the printed as well as electronic information sources, to navigate them in the relevant information sources, to explain the organization of information in particular areas and provide assistance in the search for information in areas, which are new for the users. This goes hand in hand with the support of education innovations in the form of information education, focused on development of information society and the need of a knowledge-based economy. Information education shall guide the users to the ability not only to distinguish an information need but also to identify, localize, evaluate and effectively use the information.

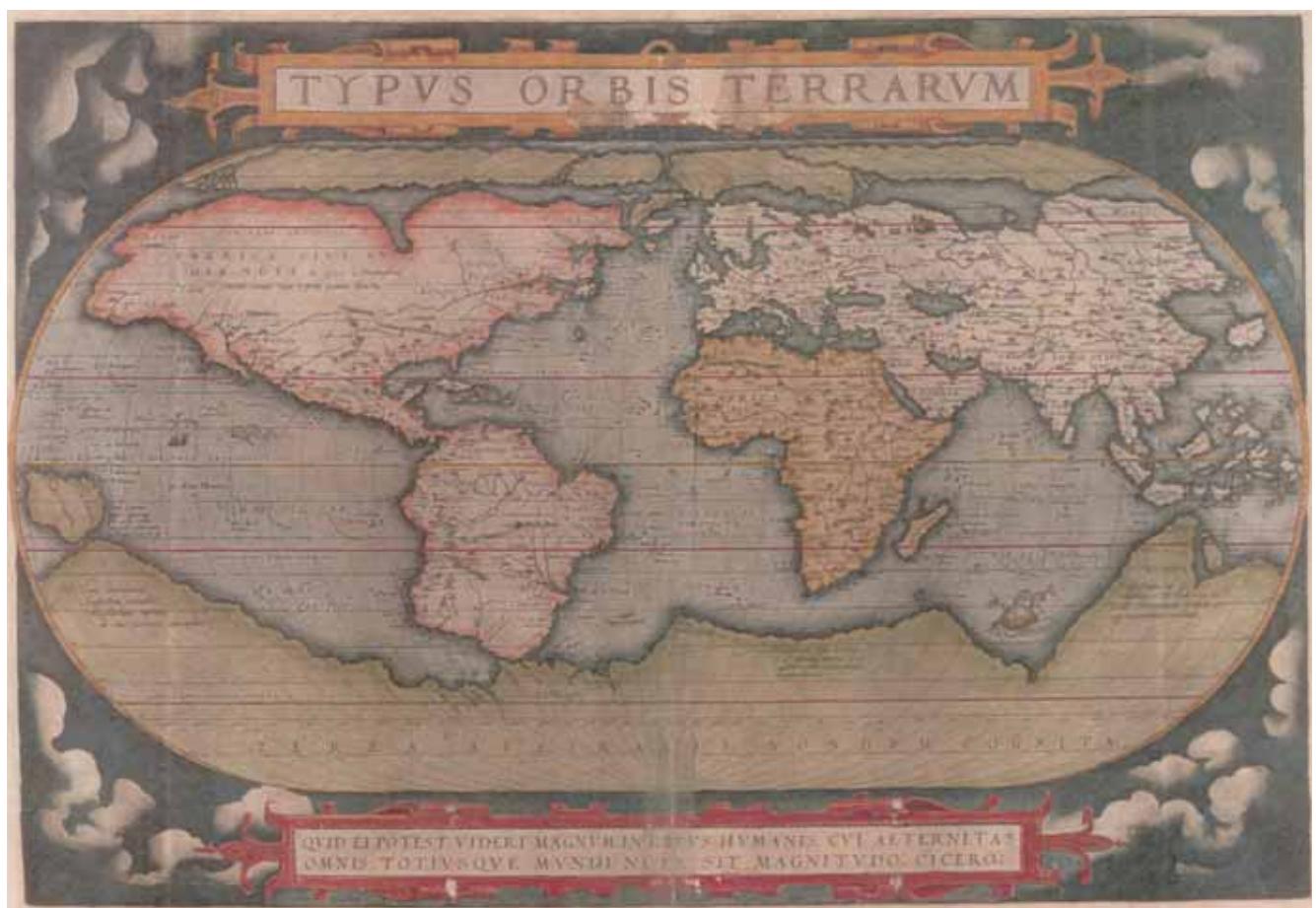
The function of the University Library in Bratislava in the renewed buildings, new trends in library and information services, operation of electronic and digital services will also have an impact on the library staff. The lifelong education becomes an important part and precondition of innovation of the professional career of each library employee. There will be new types of functions introduced in the library whereby this staff shall play an irreplaceable role in the management of the information flow.

The old but beautifully renewed buildings, new technologies and modernized services form a good basis for the future development of the library on the horizon of the first decade of the new millennium. The preconditions were created for the library being able to provide its user with necessary assistance for entering the real or virtual world of information. Let us wish the University Library in Bratislava success on its demanding road, at the end of which is its main goal, the satisfied customer!

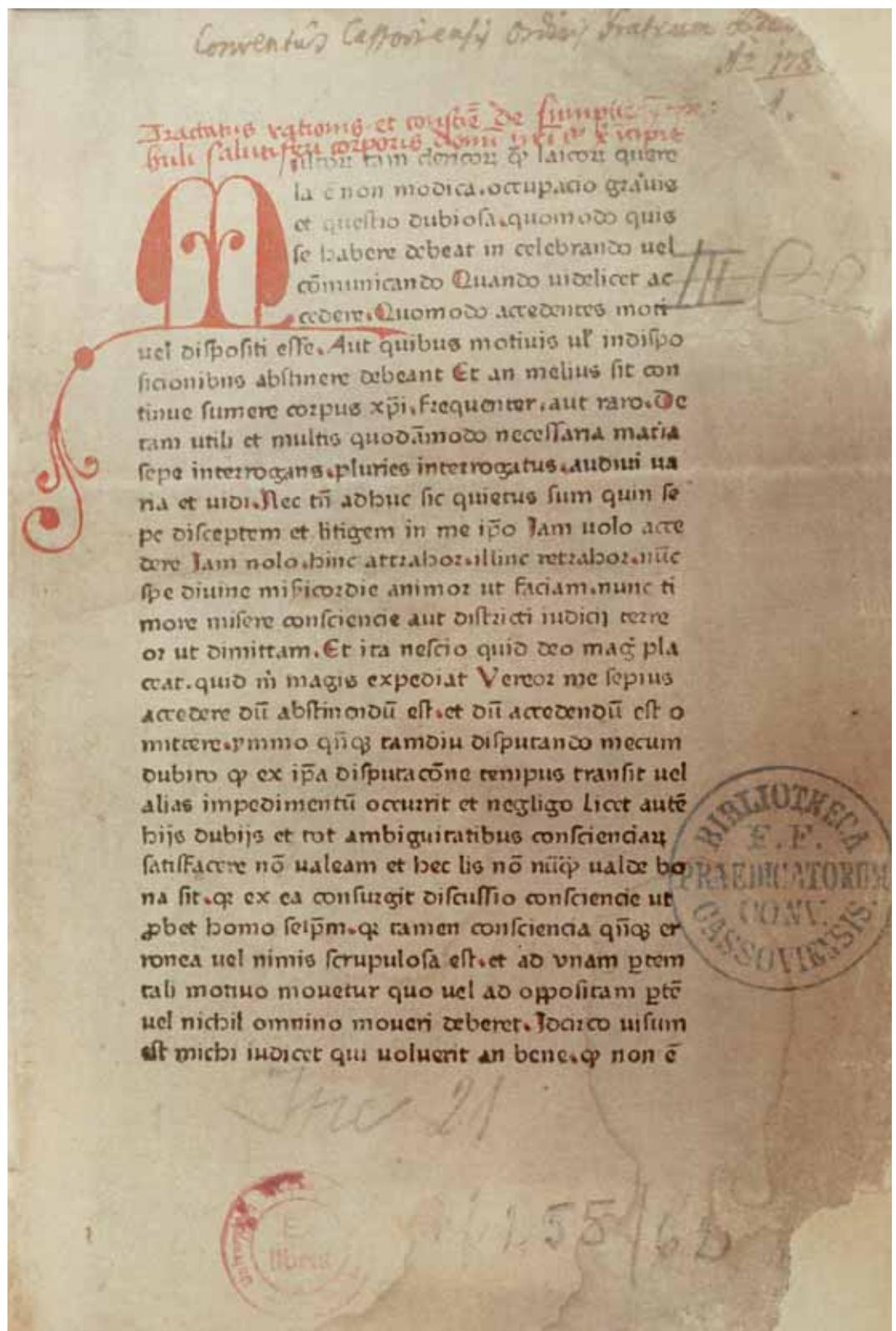

**Z POKLADOV
UNIVERZITNEJ KNIŽNICE
V BRATISLAVE**

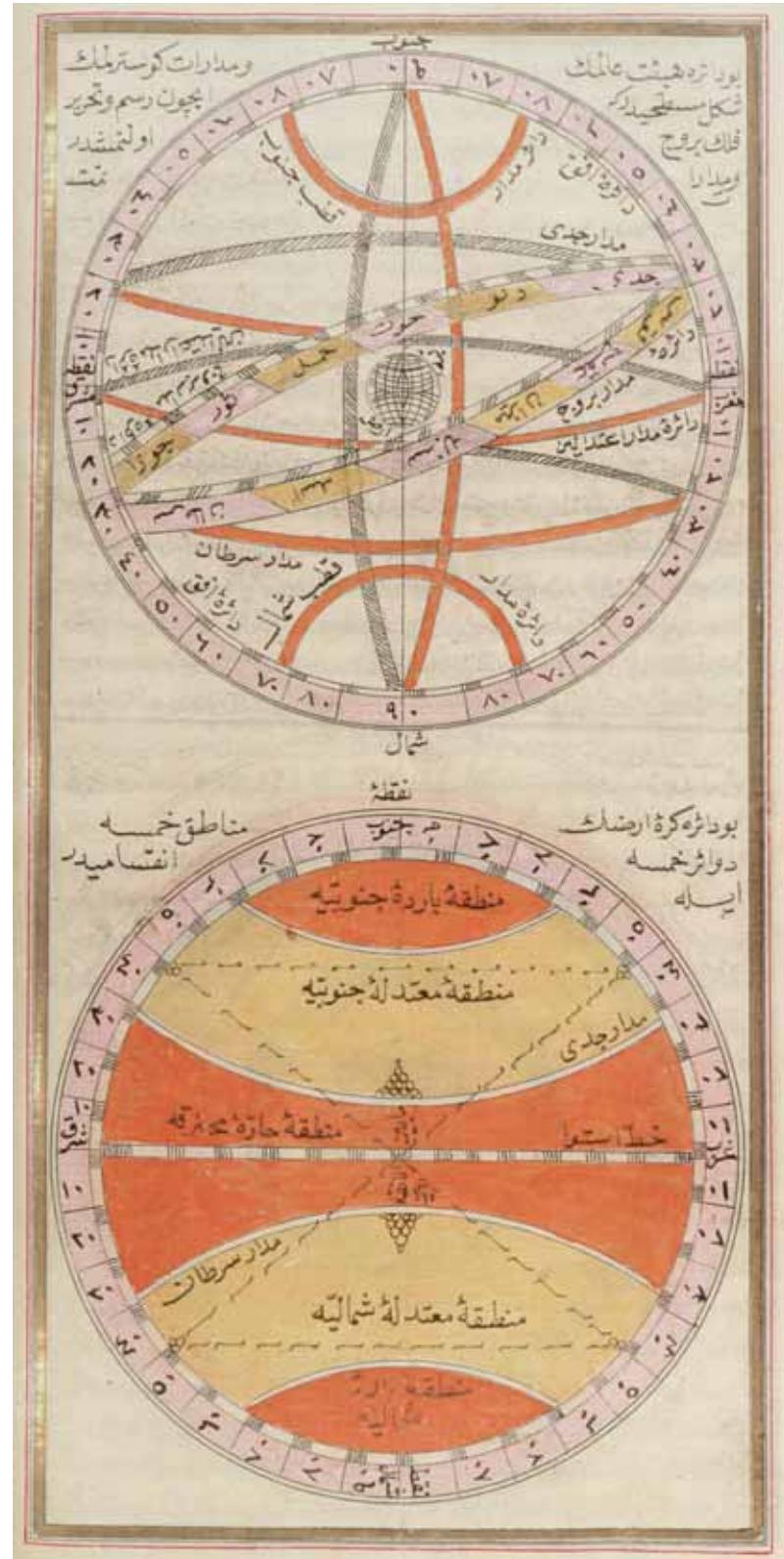
**FROM TREASURES
OF THE UNIVERSITY LIBRARY
IN BRATISLAVA**

ORTELIUS, Abraham: *Theatre, oft Coonuell des Aerdt-bodems.*
Antwerpen 1571

MATTHEUS de Cracovia: Tractatus rationis et conscientiae.
[Mainz, typographus „Catholicon“ (Johannes Gutenberg), circa 1460]

İBRAHİM HAKKĪ: Ma'rifetnâme. Manuscript 1813.

HASAN AL-WATĀ'Ī: Diplom. Manuscript 1706

Incipit explanatio super
 oratione dominica Santi
 Thome de Aquino doto eis.
Ater nr
 Inter ali
 as oratio
 nes dominica
 Oratio exal
 tatoria in
 uent h[ab]et
 em q[ui]nq[ue]
 excellencias que in oratione
 requiriuntur. Debet enim
 oratio esse secunda recta or
 dominata duota et humiliata.
 Secunda ut fiducia
 ad eam us ad th[er]mum
 gracie ut dicit hebrei 8mo
 In nullo hesitatis Iacobi proposito
 postulet autem in fide nichil
 hesitatis et ratione autem
 hoc est secundum sapientiam
 ab adiutorio meo formata quia
 est sapientia in quo sunt
 omnes thauri sapientie et colo
 r. Dic quo dicit Iohannes adiu
 torium habemus et Vnde Cypa
 mus in oratione dominica Cum
 Christum habeamus adiutorium
 apud precium per peccatum
 nostra propria. Ultius autem
 secundum apparet ex hoc quod
 iste qui exaudiit orationem

et cum patre et docuit nos
 orare sum illud propter. Clamat
 ad me et Vnde Cypamus
 amica et familiaris eorum
 deum de suo rottore in
 ab hac oratione nusquam credidit
 Nam per eam remalia di
 mittuntur. Debet eam oratio
 esse recta ut petat a deo que
 sibi queruntur. Nam ut dicitur
 dicit deo et petit deum deum
 a deo quia indecentia pos
 tulavit Iohannes et petitus et
 non accipietur. Secunda autem
 quid sit petendum difficulter
 est cum difficulter sit quid sit
 desiderius ea enim que licite
 petuntur in oratione luate deside
 rior. Et in apostolus dicit Ro
 g. Non quid orationem nostram
 ipse autem Christus Probus sancti
 datum nam ipius est docere quid
 nos orare opteat propter quod
 dissipati diebat lucis II mo
 domine docere nos orare ea
 quae ipse orare docuit
 etiam postulante in
 datus clavis nostra dicitur
 nichil aliud datus quam per
 in ista oratione dominica ponitur
 est congruum et recte sic ora
 mus. Debet eam oratio

ΤΠΟΜΝΗΜΑ.

SIVE ADMONI-

TIO BREVIS AD CHRISTIANOS
REGNI VNGARICI CIVES, DE ASSERENDA ET
retinenda Veteri seu Auita verè Chri-
stiana doctrina, in Confessione
Augustana comprehensa:

Oppositum nouæ ac impiæ Thœologie Vngaricorum
Caluinistarum, in primis ipsorum, (falso sic & æ) Pan-
armoniæ Iesu Christi & Caluini, &c. editæ
anno 1599. sub nomine Stephani Gön-
tzini, contra Bellum Caluinianum
M. Alberti Graweri, &c.

AVTHORE

SEVERINO SCVLTETI, Pastore Ecclesiæ Bart-
phen: & quinq; Libe: Ciuit: super: Vn-
gariæ Oppidiq; Scharos Seniore.

2. Iohan: 1.

Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina
Christi, Deum non habet: Qui (autem) perma-
net in doctrina Christi, hic Patrem & Filium habet.

B A R T P H Æ.
Imprimebat Dauid Gutgesell.
M. D. XCIX.

REFORMATION der Stadt Nürnberg. Augsburg 1488

Abeceda Šejestá a Slovenská.

A á b c ē ð s e ē ē f g h i
ñ y h k l p m n ñ o r i
s ss s t t v u ü w g z

Regula.

I. Dobré Slovenské psáni / zvláště na
pomáha sjetrenj a rozsudzování Pronunci-
acij / to gest vyřknutj Slova a Sylab : tak-
že kdyby někdo taková znění sjetřiti chtěl a
mohl / Než všeliký k psáni rozdílnému nepo-
třeboval : poněvadž rozdílná výmlauva-
ní sylab / rozdílné liter kládení vyhledáva.
Nebo měkcegi zněji : č d l ň ť. Tvrd-
ěgi pak : c ð l n t. E.g.

ɛ/ e. ēn: cýn.

8. **bitony** / bɪtɔ̄nɪ / snað / snæð / ɪflæðenæc.

d. δύψανή / Δάνιδ.

i. liliowy / lid / plac. area.

E. ľysyna / ľahodný / pláč. fletus.

A 4

. ८०८ /

Z DEJÍN BUDOV UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

HISTORY OF BUILDINGS OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

Dejiny budov Univerzitnej knižnice v Bratislave doteraz neboli predmetom širšieho cieleného výskumu. Do popredia pozornosti sa dostali v súvislosti s prípravou a realizáciou projektu Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum – Obnova a revitalizácia historických budov Univerzitnej knižnice v Bratislave. Spolu s nevyhnutným pamiatkovým výskumom projekt motivoval potrebu bližšie poznať aj spoločenské funkcie budov v minulosti, ich nositeľov i spôsob, akým sa napĺňali – inak povedané, bližšie poznať život budov a v budovách. S týmto zámerom sa spracoval súbor statí a uviedených v zborníku *Budovy Univerzitnej knižnice v premenách času* (1). Tento edičný počin cielene nadväzoval na už publikované práce (2) so zámerom sprístupniť širšie poznatky a podnietiť ďalší výskum budov, v ktorých knižnica od svojho vzniku v roku 1919 pôsobila a plnila svoje poslanie.

Prvým sídlom knižnice sa stalo Klariseum – komplex budov bývalého kláštora a kostola klarisiek. Umiestnenie knižnice v Klariseu malo byť len dočasné, predpokladaná výstavba jej nového sídla sa však neuskutočnila.

Zámer vybudovať pre knižnicu nové sídlo sa obnovil po druhej svetovej vojne. Zbor povereníkov (orgán vládnej a výkonnej moci na Slovensku) dal roku 1946 súhlas na jeho výstavbu. Budova knižnice mala byť postavená v areáli univerzity, resp. v areáli plánovaného univerzitného mesta. Začatie stavby sa vytýčilo na roky 1949–1950 a pod vedením architekta Emila Belluša sa začala príprava projektov. Od výstavby budovy pre knižnicu sa však napokon ustúpilo.

Na základe rozhodnutia vrcholných politických a štátnych orgánov sa knižnici postupne pridelili dva pamiatkové objekty: Palác uhorskej komory (roku 1951) a Palác Leopolda de Pauliho (roku 1957). Oba paláce sa následne rekonštruovali a spolu s nimi sa opravila aj budova Klarisea.

Generálna rekonštrukcia objektov knižnice sa vykonala v rokoch 1953–1968. V prvej etape sa zrekonštruoval Palác uhorskej komory (1953–1955), v druhej etape Klariseum (1957–1960) a v tretej etape Palác Leopolda de Pauliho a jeho areál (1960–1968).

V rozšírenom a zrekonštruovanom areáli mala knižnica k dispozícii 21 796 m² úžitkovej plochy. V Paláci uhorskej komory 7 928 m², v Klariseu 2 022 m²

The history of buildings of the University Library in Bratislava has not been the article of archaeological and historical research. The preparation and the implementation of project "The Multifunctional Cultural and Library Centre – Restoration and Revitalization of Historical Buildings of the University Library in Bratislava" brought the library to the centre of attention. Together with necessary historical research, the project motivated the need of better knowing former social functions of the buildings, their holders and the way they were fulfilled – said in a different way, better knowing the life of the buildings in the buildings. A collection of articles was compiled and published in the anthology of "*Buildings of the University Library in changing times*". (1)

This editorial act related to already published works (2) examined to declassify further information and encourage further research of the buildings in which the library since its formation in 1919, acted and fulfilled its mission.

The Clariseum (Klariseum) – the complex of buildings of a previous convent and church of Clares became the first residence of the library. The Clariseum was regarded as a temporary residence for the library, but the planned construction of the new residence never happened.

The plan to build the new residence for the library was revived after the Second World War. A Board of delegates (government and executive power) permitted its construction in 1946. The library building had to be built in the university premises eventually in the premises of a planned University City. The construction was planned in 1949–1950 and the project preparations started under control of the architect Emil Belluš. In the end the construction of the building for the library failed.

Based on the decision of top political and state officials the library was gradually provided with two historical objects: the Palace of Hungarian Chamber (1951) and the Palace of Leopold de Pauli (1957). The reconstruction of both palaces was carried out together with the reconstruction of the Clariseum premises.

The general reconstruction of library premises was carried out in the course of 1953–1968. The first phase involved the reconstruction of the Palace of the

a v Paláci Leopolda de Pauliho a jeho areáli 11 846 m² (z toho v samotnom paláci 9 850 m², v jeho prístavbe, tzv. nových skladoch 1 881 m² a v záhradnom, tzv. Lisztovom pavilóne 115 m²). So zreteľom na potrebu zabezpečiť výhľadovo na dlhší čas priestory na uloženie knižničných fondov sa plánovalo ďalšie rozšírenie areálu knižnice, ktoré sa však neuskutočnilo.

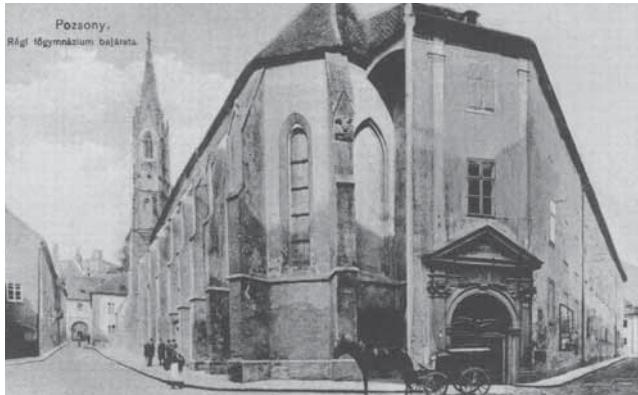
Program lokalitného rozvoja knižnice sa ukončil rekonštrukciou Paláca de Pauliho a jej areál zostal definitívne vymedzený komplexom piatich objektov, ktorými po dokončení tejto etapy disponovala.

KLARISEUM

História objektu

Klariseum – kláštor a kostol klarisiek – stojí na mieste najstaršieho kláštora v Bratislave. Kláštor pôvodne patril cisterciánskym nuns, ktoré sa v meste usadili v 1. polovici 13. storočia (pred rokom 1235). Koncom 13. storočia ho obsadila iná ženská rehoľa – rád klarisiek. Klariski dali budovu kláštora opraviť a v 14. storočí postavili kostol. V 16. storočí kláštor opakovane vyhorel a bol silne poškodený zemetrasením.

Budova kláštora bola nanovo postavená v rokoch 1634–1640. Jej výstavba sa spája s menom ostrihomského arcibiskupa Petra Pázmáňa, dokončená bola za jeho nástupcu Imricha Lósyho. (Mená oboch mecenásov stavby pripomína nápis nad bránou kláštora).

Vchod do budovy katolíckeho (jezuitského) gymnázia (1786–1909). Kostol a kláštor klarisiek, pohľad z nárožia Klariskej a Farskej ulice
The entrance to the building of the Catholic (Jesuit) Grammar School (1786–1909). The Church and Convent of Poor Clares, a view from the corner of Klariská and Farská streets

Autorom projektov bol Jakub Rava, stavbu viedol Hans Alberthal. Kláštor bol vybudovaný ako štvorkrídlová budova obdĺžnikového pôdorysu s „rajským dvorom“ a studňou. Mal tri podlažia a jeho obvodové steny boli bez okien. Klariski ho obývali do roku 1782.

Po ich odchode sa budova stala majetkom štátu a rekonštruovala sa pre kráľovskú akadémiu a katolícke gymnázium. Podľa plánov, ktoré roku 1783 vypracoval J. Tallherr, sa vykonali úpravy interiérov, vonkajšej architektúry budovy a záhradných priestorov. Na

Hungarian Chamber (1953–1955), the second phase involved the reconstruction of Clariseum (1957–1960) and the third phase brought the reconstruction of the Palace of Leopold de Pauli and its premises (1960–1968).

In the larger and reconstructed premises the library had available 21 796 m² of working capacity. In the Palace of Hungarian Chamber had 7 928 m², in the Clariseum 2 022 m² and in the Palace of Leopold de Pauli and its premises it had 11 846 m² (out of that the palace on its own had 9 850 m², in its extension – called New stacks 1 881 m² and in the garden pavilion called Liszt's Pavilion 115 m²). To assure the sufficient space for storing book collections, the library enlargement was planned but never realized.

The program of the local library development was finished by reconstruction of the Palace de Pauli and the library premises were located in the complex of five buildings which the library had at its disposal after the reconstruction.

CLARISEUM

History of the Building

Clariseum – the convent and the church of Poor Clares is situated at the place of the oldest monastery in Bratislava. The convent originally belonged to the Cistercian nuns who settled in the town during the first half of 13th century (before the year 1235). At the end of 13th century the convent started to be occupied by the nuns of the Order of Poor Clares. The Clares started reconstruction on the convent and in the 14th century they built the church. The church repeatedly burned down and was damaged by an earthquake in the 16th century.

The building of the convent was rebuilt in 1634–1640. The construction of the convent is associated with the name of Ostrich archbishop Peter Pázmány and was finished under his successor Imrich Lósy. (Their names are remembered on the sign above the convent gate). The author of the projects was Jakub Rava, the construction was carried out under Hans Alberthal. The convent was built as a four winged building of a rectangular floor plan with “the paradise yard” and a well. It had three floors and its outside walls were without windows. The Clares lived in the convent until 1782.

After the nuns moved, the building became state property and was reconstructed for the Royal Academy and the Catholic Grammar School. According to the plans drawn by J. Tallherr in 1783, the modification of the interior, outside building architecture and the garden area was carried out. On the building the windows to Klariska Street were made and on the other side the windows from the corridors were eliminated. Open arcade corridors on the floors were

budove sa prerezili okná do Klariskej ulice, naopak sa zrušili okná do miestnosti z chodieb. Otvorené arkádové chodby boli na poschodiach čiastočne zamurované a nahradené oknami, na prízemí v celej výške zasklené.

Kráľovská akadémia sídlila v budove v rokoch 1784–1850/1851, katolícke gymnázium v rokoch 1786–1908/1909. Po odsťahovaní gymnázia sa budova využívala na rôzne účely; v rokoch 1911–1913 tu bola umiestnená o.i. pošta.

Roku 1914 sa kláštor spolu s kostolom stal majetkom mesta. Mestské zastupiteľstvo poskytlo časť priestorov pre novozriadenú knižnicu uhorskej Alžbetínskej univerzity, ktorá tu pôsobila až do roku 1919. Koncom roku 1919 prešla do správy knižnice celá budova kláštora, jej väčšia časť však zostala až do polovice 20. rokov obsadená inými užívateľmi. Nachádzala sa tu ľudová škola, remeselnické dielne i byty.

V októbri 1919 bol komplex Klarisea prevzatý do vlastníctva československého štátu a stal sa sídlom knižnice Univerzity J. A. Komenského, dnešnej Univerzitnej knižnice v Bratislave.

Kostol využívala knižnica do roku 1940 a potom dočasne v rokoch 1949–1959. Boli v ňom umiestnené knižničné fondy.

Budova kláštora bola čiastočne renovovaná v rokoch 1926–1927 a 1930. Pri renovácii interiérov sa objavili staré fresky, zabielené pri rekonštrukcii v 18. storočí; neskôr boli odstránené, keďže sa nedali zachrániť.

V rokoch 1957–1960 sa vykonala generálna rekonštrukcia budovy podľa projektov architekta Alojza Daříčka st. Prvé poschodie v rekonštruovanej budove sa poskytlo Slovenskej pedagogickej knižnici, ktorá tam sídlila až do roku 1998 (od roku 1970 spolu s Muzeom školstva a pedagogiky). Od roku 1993 v budove (na prízemí) pôsobí Kancelária Rady Európy.

KLÁŠTOR KLARISIEK

Rád klarisiek vznikol začiatkom 13. storočia ako ženská vetva františkánskeho rádu a bol nazvaný po zakladateľke, sv. Kláre z Assisi. Do Bratislavu prišli klariski roku 1297 a v tom istom roku im panovník Ondrej III. daroval opustený kláštor cisterciánok a ich majetky. Rehoľníčky tu žili v úplnej odlúčenosťi od sveta a podľa prísnych predpisov rádu.

Pomerne skromné historické pramene o bratislavských klariskách sa týkajú najmä hospodárskych a majetkových otázok, darov a ochrany poskytovanej panovníkmi. V čase tureckého ohrozenia a protihabsburských povstaní rehoľníčky niekoľkokrát opustili kláštor; inokedy zasa prichýlili mníšky z iných ohrozených kláštorov.

Začiatkom 17. storočia sa život v kláštore upravil podľa reformovanej, sprísnejnej reguly rádu. Koncom 17. storočia sa bratislavský kláštor stal ústredím klaris-

partially walled up and replaced by windows, on the ground floor glass was installed.

The Royal Academy was located in the building in 1784–1850/1851, the Catholic Grammar School in 1786–1908/1909. After the Grammar School moved, the building was used for different purposes; from 1911 till 1913 it housed among others the post office.

In 1914 the convent together with the church became the town property. A corporation had provided a part of the premises to a new library of the Hungarian Elizabethan University that operated there until 1919. By the end of 1919 the whole convent premises went under the administration of the library but different users occupied its main part until the mid 1920s. Besides the Grammar School, handicraft shops and flats were situated there.

In October 1919 the premises of Clariseum were taken over by the state administration of the Czechoslovak Republic and became the residency of the Comenius University Library today the University Library in Bratislava.

The church housed the library until 1940 and then temporarily in 1949–1959, the book collection was placed in there.

The building of the convent was partially renovated in 1926–1927 and 1930. During the renovation of the interiors the old fresco paintings, which were covered over during the reconstruction in the 18th century, were found and later were removed, as they could not be saved.

In the course of 1957–1960 the general reconstruction of the building was carried out based on the drawings by architect Alojz Daříček Sr. The first floor of the reconstructed building was provided to the Slovak Pedagogic Library that resided there until 1998 (since 1970 together with the Museum of Education and Pedagogy). Since 1993 the Office of European Council resides in this building (on the ground floor).

CONVENT OF POOR CLARES

The Order of Poor Clares was established at the beginning of the 13th century as the female side of the Franciscan Order and was named by its founder, Saint Clara from Assisi. The Clares came to Bratislava in 1297 and in the same year the ruler Andrew III. donated the vacated convent of Cistercian nuns and their property to the Poor Clares. The nuns lived there in total isolation from the outside world and under strict regulations.

Rather poor historical informational sources of the Bratislava Clares concern mainly economical and property questions, gifts and the protection presented by the rulers. In the course of history, Turkish invasions and anti-Habsburg uprisings the nuns had moved several times from the convent; another time

kého rádu v Uhorsku. Jeho príslušníčky pomáhali pri obnovení kláštorov v Záhirebe a v Budíne.

Snahy o obmedzovanie činnosti cirkevných rádov, prejavujúce sa od polovice 18. storočia, sa premietali aj do života kláštora. Vyvrcholením týchto snáh bolo nariadenie cisára Jozefa II. o zrušení niektorých rehoľí, medzi nimi i rádu klarisiek.

Majetok zrušeného bratislavského kláštora, podobne ako iných kláštorov, pripadol štátu. Vzácne predmety – medzi nimi 53 rukopisných kódexov a tlačí – sa odovzdali kráľovskému depozitnému úradu a zväčša predali na dražbu. 42 rehoľníčok opustilo kláštor 11. augusta 1782.

KRÁĽOVSKÁ AKADÉMIA

Kráľovská akadémia (*academia regia*) bola zriadená v Trnave roku 1777, po preložení trnavskej univerzity do Budína. Bola typom vyšej školy a jej hlavným poslaním bolo vychovávať úradníkov, najmä z radov šľachtickej mládeže, pre potreby štátnej a verejnej správy. Roku 1784 bola prestavaná do Bratislavu a umiestnená v bývalom kláštore klarisiek. Z Trnavy do Bratislavu prišlo 362 študentov.

Štúdium na akadémii bolo dvojročné a prebiehalo v dvoch kurzoch. Kurz filozofie bol orientovaný viac na prípravu študentov na univerzitné štúdium, kurz práva zasa na potreby administratívnej praxe. Vyučovacím jazykom v osemdesiatych rokoch bola nemčina, neskôr (opäťovne) latinčina a od roku 1844 sa väčšina predmetov vyučovala v maďarčine. Profesorov na akadémii prijímal na základe konkursu, podmienkou na trvalé prijatie bol doktorský titul. Študenti pochádzali z bližších i vzdialenejších stolíc Uhorska, i z iných častí habsburskej monarchie.

V rámci školskej reformy roku 1850 sa štúdium na akadémii reorganizovalo: kurz filozofie sa z neho vyčlenil a preradil na katolícke gymnázium, ktoré pôsobilo takisto v Klariseu. Zmenil sa aj názov akadémie: bola premenovaná na Cisársku kráľovskú právnickú akadémiu a v školskom roku 1850/1851 z Klarisea odišla do budovy dnešnej Rímskokatolíckej Cyrilometodejskej bohosloveckej fakulty Univerzity Komenského na Kapitulskej ulici.

Kráľovská akadémia mala bohatú knižnicu (pripadla jej tretina knižnice trnavskej univerzity) a školské múzeum. Väčšia časť knižnice a múzeum zostali gymnáziu.

KATOLÍCKE GYMNAZIUM

Roku 1626 bolo v Bratislave založené jezuitské gymnázium. Po zrušení jezuitskej rehole (roku 1773) sa stalo štátnejou školou. Z pôvodnej budovy na Kostolnej ulici sa roku 1786 prestáhovalo do bývalého kláštora klarisiek, kde bola v tom čase už umiestnená kráľov-

they housed the nuns from the other endangered convents.

At the beginning of the 17th century the life in the convent accepted the reformed rules of more strict regulations of the order. At the end of the 17th century the Bratislava convent became the headquarters of the Clares Order in Hungary. Its members assisted during the renewal of other convents in Zagreb and Buda. The life in the convent in the middle of the 18th century was affected by the tendencies to restrict the activities of the order. Those tendencies came from the emperor Josef II. It led to the dissolution of some of the orders, the Order of Poor Clares was one of them.

The property of Bratislava convent like the property of the other convents went to the state. The precious relics – among them 53 codices and prints – were given to the Royal Account and the most of them were sold by auction. Forty-two nuns left the convent on August 11, 1782.

ROYAL ACADEMY

The Royal Academy (*Academia Regia*) was established in Trnava in 1777 after moving the University of Trnava to the town of Buda. As a higher education institution its main function was to educate clerks especially from the ranks of the young aristocracy for the need of the state and civil administration. In 1784 it was moved to Bratislava and housed in the premises of the former Poor Clares Convent. There were 32 students that came from Trnava to Bratislava.

The academy provided its students with 2-year courses. The course of philosophy was orientated on preparing students for the academic study, and the course of law for the needs of administrative practice. German was the language of instruction in the 18th century, later (repeatedly) it was Latin and since 1844 the majority of the subjects were taught in Hungarian. The condition for tenure of the professors at the academy was a postdoctoral title; admission was based on examinations. The Academy mostly served to the local students but was also sought by students arriving from further parts of Hungary and various parts of the Habsburg Monarchy.

As the result of the educational reform in 1850, study at the Academy was reorganized: the course of philosophy was detached and moved to the Catholic Grammar School that operated in Clariseum complex. The Academy was renamed, it was called the Royal Law Academy and in the school year 1850/1851 was moved from the Clariseum complex to the contemporary Roman Catholic Cyril and Method Theological Faculty of the Comenius University in Kapitulskej Street.

The Royal Academy had a large library (it owned a third of the library of the University of Trnava) and

ská akadémia. V Klariseu sídlilo gymnázium až do roku 1908/1909. Počas tohto dlhého obdobia prešlo viacerými zmenami: menil sa jeho charakter, názov, vyučovací jazyk, učebné osnovy.

Do roku 1812 pôsobilo ako královské gymnázium; spočiatku malo päť ročníkov, roku 1806 sa zmenilo na šesťročné. V rokoch 1812–1850 bolo zverené do správy rádu benediktínov, čo sa premietlo aj v jeho názve – benediktínske gymnázium.

Po školskej reforme v roku 1850 sa stalo cisárskym královským štátnym gymnáziom a rozšírilo sa na osemročné; do siedmeho a ôsmeho ročníka sa pre-transformoval kurz filozofie, zrušený na kráľovskej akadémii. Od roku 1861 pôsobilo ako královské katolické vyššie gymnázium.

Vyučovacími jazykmi na gymnáziu boli postupne latinčina, maďarčina, v 50.–80. rokoch 19. storočia paralerne s nemčinou a začas aj slovenčinou (v 50. rokoch); od roku 1888 sa vyučovalo už len po maďarsky. Pôvodný humanitno-jazykový obsah výuky sa od 50. rokov rozšíril o prírodrovedné predmety. Na gymnáziu sa ako na prvej škole v Uhorsku začala pravidelne vyučovať telesná výchova (od roku 1851) a zriadilo sa školské röntgenologické laboratórium.

Profesormi gymnázia boli viacerí známi historici, filológovia, prírodovedci. Rovnako aj mnohí jeho študenti sa presadili v rôznych oblastiach spoločenského života, v politike, vojenstve, ako vedci, umelci a pod. Za všetkých spomenieme vynálezcu rádiotelegrafie Jozefa Murgaša a hudobného skladateľa Bélu Bartóka.

Po 122 rokoch pôsobenia v Klariseu sa gymnázium v školskom roku 1908/1909 prestahovalo do novej budovy na Grösslingovej ulici. V Klariseu zanechalo tzv. starú knižnicu, ktorá sa budovala od jeho vzniku do roku 1850; knižnica sa stala depozitom mesta.

KNIŽNICA ALŽBETÍNSKEJ UNIVERZITY

Roku 1912 uhorský parlament prijal zákon o zriadení univerzity v Bratislave. Univerzita mala byť pomenovaná podľa manželky panovníka Františka Jozefa I., Alžbetky.

Predstavitelia mesta uvítali založenie univerzity a usilovali sa vytvoriť čo najlepšie podmienky pre jej činnosť. Pre knižnicu univerzity poskytli priestory v Klariseu, darovali fond verejnej mestskej knižnice a neskôr odovzdali aj vzácný depozit – starú knižnicu katolíckeho gymnázia, tzv. jezuitskú knižnicu. Okrem knižných zbierok darovaných mestom, dostala knižnica univerzity aj knižnicu právnickej akadémie, ktorá roku 1914 ukončila svoju činnosť.

Uhorská kráľovská Alžbetínska univerzita bola slávnostne otvorená začiatkom októbra 1914. O mesiac neskôr bola otvorená knižnica Alžbetínskej univerzity. V čase jej otvorenia slúžila návštěvníkom jedna čítáreň a z fondov, v ktorých sa nachádzalo celkovo viac

a school museum. The majority of the library and the museum went to the Grammar School.

CATHOLIC GRAMMAR SCHOOL

The Jesuit Grammar School was established in Bratislava in 1626. It became the state school after the Jesuit Order was dissolved (1773). It moved from the former building in Kostolná Street (1786) to the former convent of Poor Clares where in that time the Royal Academy was already located. The Grammar School was located in the Clariseum building until year 1908/1909. During this long period the grammar school underwent many changes: the change of its character, name, language of instruction and curriculum. It operated as the Royal Grammar School until 1812, from the beginning it had five grades and in 1806 it changed to six grades. In the course of 1812–1850 the grammar school went under the administration of the Benedictine Order that shows in its name – the Benedictine Grammar School.

The school became the Imperial Royal State Grammar School after educational reform in 1850 and was enlarged to an 8 year school; the course of

Dočasný sklad kníh v kostole klarisiek v prvej polovici 50. rokov
The temporary book stack in Clariseum Church in the first half of 1950s

ako 50 tisíc zväzkov, sa sprístupnilo 17 tisíc zväzkov. Fondy knižnice sa postupne katalogizovali a sprístupňovali. V nasledujúcich piatich rokoch, do októbra 1919, vzrástli na viac ako 84 tisíc zväzkov.

Pôsobenie Alžbetínskej univerzity a jej knižnice sa začalo niekoľko mesiacov po vypuknutí prvej svetovej vojny. Postupne sa zhoršujúce pomery vojnového obdobia nepriaznivo ovplyvňovali ich činnosť. So zánikom Rakúska-Uhorska a vznikom Československej republiky na konci vojny (roku 1918) sa zmenili aj celkové spoločenské podmienky pre ich pôsobenie. V nových podmienkach uhorská Alžbetínska univerzita bola v júni 1919 zatvorená a následne sa zriadila československá štátnej univerzity pod názvom Univerzita J. A. Komenského. Knižnica Alžbetínskej univerzity bola 10. októbra 1919 prevzatá do majetku a správy nového štátu a daná k dispozícii novozriadienej univerzite pre potreby jej knižnice.

KNIHOVŇA UNIVERZITY KOMENSKÉHO KNIŽNICA SLOVENSKEJ UNIVERZITY UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

Nová knižnica, s oficiálnym názvom Knihovňa Univerzity Komenského, bola z právneho hľadiska nástupkyňou knižnice Alžbetínskej univerzity: dostala jej budovu, zariadenie, fondy, prevzala i jej záväzky. Budovala sa však na nových východiskách a s novou koncepciou činnosti. Jej vznikom sa začal kontinuálny 85-ročný vývoj dnešnej Univerzitnej knižnice v Bratislave.

Napriek svojmu základnému poslaniu i názvu sa knižnica nestala súčasťou univerzity a jej činnosť sa od začiatku rozvíjala v širšom zábere. Spolu s klasickými úlohami univerzitnej knižnice sa v nej kumulovali úlohy národnej knižnice (zhromažďovanie a dokumentácia slovenskej literatúry a tlače i ďalšej literatúry a tlače z územia Slovenska a o Slovensku). V duchu tejto koncepcie pôsobila knižnica počas svojho dvadsaťročného vývoja v Československej republike i v nasledujúcom období.

V Klariseu mala spočiatku k dispozícii iba 8–12 miestností a ďalšie priestory sa pre ňu vyprázdňovali len pozvoľna. Po uvoľnení celej budovy (roku 1926) bolo možné rozšíriť doveddy jedinú študovňu a zriadíť ďalšie dve. Hlavnou úlohou knižnice bolo v čo najkratšom čase vybudovať aktuálne fondy pre univerzitu, keďže staršie prevzaté fondy nezodpovedali jej potrebám. Celkom v nich chýbala slovenská literatúra, jej zhromažďovaniu preto knižnica venovala osobitnú pozornosť. Už v prvých rokoch získala viaceré ucelené zbierky staršej slovenskej literatúry, z ktorých najvýznamnejšia bola knižnica bibliografa Ludovíta Vladimíra Riznera. Zo súčasnej literárnej a tlačovej produkcie vydavatelia povinne odovzdávali knižnici

philosophy dissolved in the Royal Academy was transferred there to the seventh and eighth grade. Since 1861 it operated as the Royal Catholic Higher Grammar School.

The language of instruction was gradually Latin, Hungarian, in the course of the fifties to the eighties of the 19th century along with German and one time with Slovak language (in the fifties) since 1888 the education was only in Hungarian. Since the 1850s the natural science subjects were included into the former humanities education. The grammar school as the first school in Hungary that started regular physical education (since 1851) and established the school x-ray laboratory.

Many famous historians, philologists and natural scientists were the professors in the grammar school. Also many of its students achieved successes in the field of culture, politics, military, as scientists, artists, etc. Out of them we mention the inventor of radiotelegraph Jozef Murgaš, and the music composer Béla Bartók.

After 122 years of operating in the Clariseum the grammar school moved to the new building at Grösslingova Street in the school year 1908/1909. So-called the old library that had been created since its establishment until year 1850 was left in the Clariseum building; the library became the property of the town.

ELIZABETHAN UNIVERSITY LIBRARY

The Hungarian Parliament passed a law about establishing a University in Bratislava in 1912. The university had to be named by the wife of the ruler Franz Joseph I. Elizabeth.

The town delegates who tried to make the best conditions for its operation appreciated establishment of the University. The premises of the Clariseum were furnished to the University Library, the delegates donated the book collection of the Public City Library and later offered the precious deposit – the old Catholic Grammar School Library so-called Jesuits Library. Besides the book collection donated by the town, the University Library also obtained the Library of the Academy of Law, which in 1914 ended its operation.

Hungarian Royal Elizabethan University was opened with great ceremony at the beginning of October 1914. A month later the Elizabethan University Library was open. At the time of its opening at the readers disposal was a single reading room and the book collection which had more than 5 thousand titles, only 17 thousand of titles were made available. The book stock was gradually listed and made available in its entirety. During the next five years until October 1919 the book collection increased to more than 84 thousand titles.

jeden exemplár. Zahraničná literatúra sa získala z vedúcich odborov prednášaných na univerzite. Do roku 1938 fondy knižnice vzrástli na 300 tisíc zväzkov.

V tomto roku sa zmenil názov knižnice: bola premenovaná na Knižnicu Slovenskej univerzity. Zmeny sprevádzajúce zánik Československa a vznik nového štátu, prvej Slovenskej republiky, sa premietali i do života knižnice. Druhá svetová vojna, ktorá sa zakrátka začala, priniesla čiastočné utlmenie jej činnosti. Na sklonku vojny, keď sa k Bratislavе približoval front, najvzácnejšie časti fondov boli s menšími stratami evakuované. Budova knižnice však nebola počas bojov poškodená a jej činnosť sa neprerušila.

Prvé povojnové roky sa vyznačovali celkovým oživením činnosti knižnice. Od konca 40. rokov do jej života a práce vstupovali nové prvky, spojené s politickou a ideologickej orientáciou obnovenej Československej republiky od februára 1948. Zároveň sa knižnica postupne pretvárala z knižnice akademického typu na verejnú knižnicu. Roku 1954 dostala status štátnej vedeckej knižnice a nový názov – svoj súčasný názov Univerzitná knižnica v Bratislave. Väčšinu jej používateľov nadalej tvorili pedagógovia a poslucháči univerzity.

Priestory Klarisea sa od začiatku považovali za málo vhodné pre činnosť knižnice, tak z hľadiska architektonického riešenia, ako aj z hľadiska hygienického – boli tmavé, chladné a vlhké. Od polovice 40. rokov sa čoraz väčšmi ukazovali aj ako nepostačujúce. Kritickým sa stával najmä nedostatok priestoru na uloženie fondov. Popri tom, že rýchlo rástli vlastné fondy knižnice, zväzali sa do Klarisea aj knihy z konfiškovaných knižníc (knižnica bola poverená ich dočasnej správou). V roku 1949 sa tu spolu s vyše 300-tisíczväzkovým knižničným fondom nachádzalo okolo 250 tisíc zväzkov konfiškátov zo zámockých knižníc, ku ktorým onedlho pribudlo 60 tisíc zväzkov kníh zo zrušených kláštorov. Na ich uloženie knižnica požiadala o dočasné zapožičanie klariského kostola. Tiesnivá situácia sa vyriešila získaním Paláca uhorskej komory a Paláca Leopolda de Pauliho. Nové objekty umožnili načas uvoľniť aj priestory Klarisea a vykonať jeho rekonštrukciu.

Po rekonštrukcii Klarisea (1957–1960) zostali v ňom pre knižnicu dve podlažia (prízemie a 2. poschodie). Umiestnili sa v nich knižničné fondy, v časti prízemia tiež technické pracoviská (knihárske, konzervátorské a fotoreprodukčné).

SLOVENSKÁ PEDAGOGICKÁ KNIŽNICA

Slovenská pedagogická knižnica vznikla roku 1947 ako súčasť Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave. V prvej polovici 50. rokov sa osamostatnila a stala sa verejnou štátnej knižnicou. Jej umiestnenie sa definitívne vyriešilo po rekonštrukcii Klarisea, kde dosta-

The operation of the Elizabethan University and the Library started several months after the First World War ended. The operation of the University and the Library was greatly affected by the events brought by the war. The ending of the Austro-Hungarian Monarchy and formation of the Czechoslovak Republic at the end of the war (1918) affected the social conditions and the functioning of the university. In such new conditions the Hungarian Elizabethan University Library operated until June 1919 when the Czechoslovak State University was created and called Comenius University. The Elizabethan University Library on 10th October 1919 was taken over by the state administration, which transferred the library to the newly created university.

COMENIUS UNIVERSITY LIBRARY SLOVAK UNIVERSITY LIBRARY UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

The new library with the official name Comenius University Library from the legal point of view was the successor of the Elizabethan University Library: it took over the building, equipment, book collection and its obligations. The university was established on the new basis and with a new concept. The university formation started the development, which has continuously lasted for 85 years.

In spite of its basic function and the name, the library never became the part of the university and since its very beginning it has been developing. Among the classic roles of the University Library it also fulfilled the role of the National Library (collecting and documenting the Slovak literature and prints and other literature and prints from Slovakia and about Slovakia). In the spirit of this concept the library operated for the period of twenty years in the Czechoslovak Republic and also in the following period.

Initially, in the Clariseum the library had at its disposal only 8–12 rooms and the Clariseum slowly vacated the further rooms. Vacant of the premises (1926) enabled to expand the existing reading room and form another two. The priority of the library was to provide the actual book stock in the shortest time as the inherited and dated book stock did not cover the universities needs. It was short on Slovak literature, so the library increased its collection activities. In the first years it obtained several whole collections; out of them the most important was the library of bibliographer Ľudovít Vladimír Rizner. From the contemporary literature publishers had a duty to give one copy to the library. The foreign literature was obtained from the disciplines lectured at the university. The library book stock until 1938 increased on 300 thousand titles.

la k dispozícii, a v priebehu rokov 1959–1960 zaujala celé 1. poschodie.

V Klariseu knižnica získala dôstojné sídlo a vhodné

Budova Univerzitnej knižnice na Klariskej ulici 5. Nádvorie kláštora klarisiek (pred rokom 1954)

The building of the University Library in Klariská Street 5. The courtyard of the Convent of Poor Clares (before 1954)

podmienky pre svoju činnosť. Okruh jej základných úloh – budovanie fondov domácej a zahraničnej literatúry z pedagogických a príbuzných disciplín a poskytovanie služieb verejnosti – sa rozšíril o niektoré ďalšie úlohy. Bola jej zverená metodická starostlivosť o pedagogické a školské knižnice na celom Slovensku a od konca 70. rokov aj o akademické (univerzitné a vysokoškolské) knižnice. Inou významnou a náročnou úlohou bolo zhromažďovanie dokumentácie k dejinám školstva na Slovensku. Múzeum školstva a pedagogiky začalo svoju činnosť roku 1970; do roku 1996 pôsobilo ako súčasť knižnice.

Slovenská pedagogická knižnica sa roku 1978 zlúčila s Ústavom školských informácií a neskôr prešla ďalšími fúziami. Od roku 2002 pôsobí opäť ako samostatný subjekt. V Klariseu sídlila do roku 1998.

PALÁC UHORSKEJ KOMORY

História objektu

Palác uhorskej komory bol postavený v 18. storočí na mieste starých meštianskych domov. Jeden z nich, dom Krištofa Maixnera, si od roku 1531 prenajímala a neskôr odkúpila uhorská komora; v dome bola v 17. storočí umiestnená aj mincovňa. Ďalšie dva domy boli odkúpené roku 1750 v súvislosti s pripravovanou výstavbou novej rezidencie pre uhorskú komoru. Hlavný architekt komory Giovanni Battista Martinelli ju projektoval ako štvorkrídlový palác so štyrmi podlažiami (tromi poschodiami) a nádvorím.

Palác bol vybudovaný v rokoch 1751–1753. Nad jeho vchodom bola umiestnená pamätná tabuľa s menom panovníčky Márie Terézie, ktorá dala palác postaviť.

Roku 1772 sa k palácu pristaval ďalší trakt. Dom, na

After the university was renamed in 1938, it was called the Library of the Slovak University. The functioning of the library was affected by the changes caused by end of the Czechoslovak Republic and the formation of the new state, the Slovak Republic.

The Second World War, which in a short time started, partially restricted the activities of the library. Towards the end of war the front was getting closer to Bratislava and the most precious parts of the book stock with the small collections were evacuated. The activities of the library were not interrupted and the building was not damaged.

The post-war period featured with the total boost of the library activities. Since the end of the forties the events brought by the political and ideological orientation of renewed Czechoslovak Republic since 1948 affected the operation of the library. At the same time the library was changing from the library of the academic type into a public research library. In 1954 it was given the status of the state research library and the new current name the University Library in Bratislava. Still the majority of readers were the pedagogues and the university students.

The Clariseum premises since the beginning were less appropriate for the library operation from the architectonical point of view and also from the hygienic – the premises were dark, cold and moist. Since the late 1940s the premises were insufficient. The acute problem was the insufficient space for storing the book collection. In spite of a big increase of the book collection the Clariseum was also receiving the books of confiscated libraries (the library was authorized with its temporary administration). In 1949 together with the 300 thousand of the library book collection there were about 250 thousand of confiscated titles from the castle libraries and the amount was shortly increased by 60 thousand titles from dissolved convents. To store the all titles the library asked for temporary use of the Clariseum Church. In this difficult situation the Palace of the Hungarian Diet and the Palace of Leopold de Pauli provided for the library. The new premises temporary vacated the Clariseum and the building could undergo reconstruction.

The reconstructed Clariseum (1957–1960) provided two floors for the library (the ground floor and the second floor). The book stock was placed there and the technical workplaces (book bindery, conservatory and photo gallery) were also located there.

SLOVAK PEDAGOGIC LIBRARY

The Slovak Pedagogic Library was established in 1947 as a part of the State Pedagogic Institute in Bratislava. In the first half of 1950s it became an independent public state research library. Its

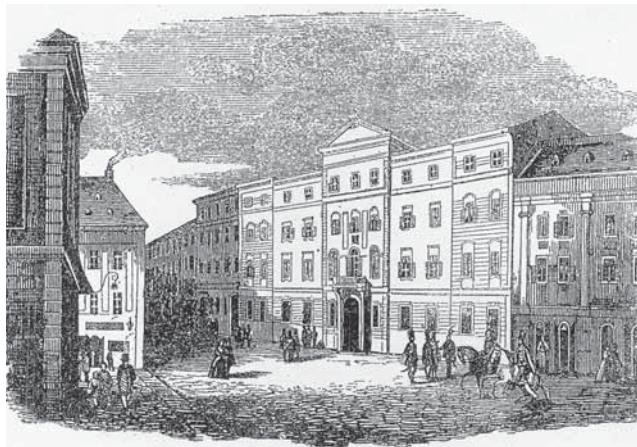

mieste ktorého bol postavený, oddelovala od budovy paláca Komorská ulička (dnes Podjazd). Pri prístavbe traktu, ktorá sa realizovala podľa projektu Franza Antona Hillebrandta, bola ulička vo výške 1. poschodia preklenutá a obe časti paláca sa spojili.

Uhorská komora pôsobila v paláci do svojho zrušenia v roku 1782. Kancelárie v ňom mali aj niektoré iné úrady (solný, tridsiatkový, vojenský).

V rokoch 1802–1848 bol palác sídlom uhorského snemu. So zreteľom na potreby snemu sa v budove vykonali niektoré adaptácie.

V päťdesiatych rokoch 19. storočia sa palác využíval

Budova uhorského snemu v Bratislave na Michalskej ulici 1.
The building of the Hungarian Diet in Bratislava, Michalská Street 1

pre potreby štátnej správy a armády. Boli tu umiestnené tiež rozličné úrady a zariadenia (napríklad telegrafný úrad, meteorologická stanica a ľ.).

V rokoch 1860–1867 tu sídlil miestodržiteľský úrad (kráľovské miestodržiteľstvo). Po jeho zrušení sa palác na dlhé obdobie, až do polovice 50. rokov 20. storočia, stal sídlom justičných úradov – uhorských, československých, slovenských. Pôsobilo tu aj viacero iných inštitúcií, napríklad katastrálny úrad a ľ. Na prízemí bola roku 1900 otvorená verejná mestská knižnica; sídlila tu však len do roku 1904.

Roku 1951 bol Palác uhorskéj komory pridelený Univerzitnej knižnici v Bratislave (v tom čase ešte Knižnici Slovenskej univerzity), s ktorou tu pôvodne mala byť umiestnená aj spolková Slovenská národná knižnica. V rokoch 1953–1955 sa podľa plánov architekta Alojza Daříčka st. vykonala generálna rekonštrukcia objektu. Pri rekonštrukcii sa zachoval pamiatkový charakter jeho exteriérov; interiéry boli úcelovo adaptované pre potreby knižnice.

UHORSKÁ KOMORA

Uhorská komora (tiež Uhorská královská komora) bola najvyšším finančným a hospodársko-správnym úradom v Uhorsku. Do jej kompetencie patrila správa kráľovských majetkov a príjmov v najširšom zmysle.

location was definitely solved by the reconstruction of Clariseum where the library had to its disposal the first floor, which in the course of 1959–1960 was filled to capacity.

In the Clariseum the library found appropriate space and sufficient conditions for its operations. The range of its basic function – creation of collections of contemporary and foreign literature of pedagogic and relative disciplines and public accessibility – was enlarged. It assumed the function of a methodology center for the network of pedagogic and school libraries in Slovakia and since the end of 1970s also of academic (university) libraries. A very important and difficult function of the library was to compile documentation about school history in Slovakia. The Education and Pedagogic Museum started its operations in 1970 and until 1996 operated as a part of the library.

The Slovak Pedagogic Library in 1978 merged with the Institute of Educational Information and later underwent several mergers, it has resided at the Clariseum until the year 1998. Since the year 2002 it has been an independent entity.

THE PALACE OF HUNGARIAN CHAMBER

The Palace of Hungarian Chamber was established in the 18th century on the place of old burgher houses. One of them the house of Krištof Maixner since the year 1531 had been hired and later bought by the Hungarian Chamber. During the 17th century a mint was established in the house. Another two houses were bought in 1750 in connection with the planned construction of the new residence of Hungarian Chamber. The master architect of the Hungarian Chamber Giovanni Battista Martinelli designed the palace as a four-wing palace with the four stories (with three floors) and a yard. The palace was built during the years of 1751–1753.

The commemorative plaque with the name of monarch Maria Teresa, who ordered the palace built, was placed above the entrance.

In 1772 another wing was built to the palace. Komorská Street (current Underpass) separated the new wing from the palace. The building of the wing was carried out by the drawings of architect Frantz Anton Hillebrandt and in the elevation of the first floor it was bridged so that both parts of the palace were connected.

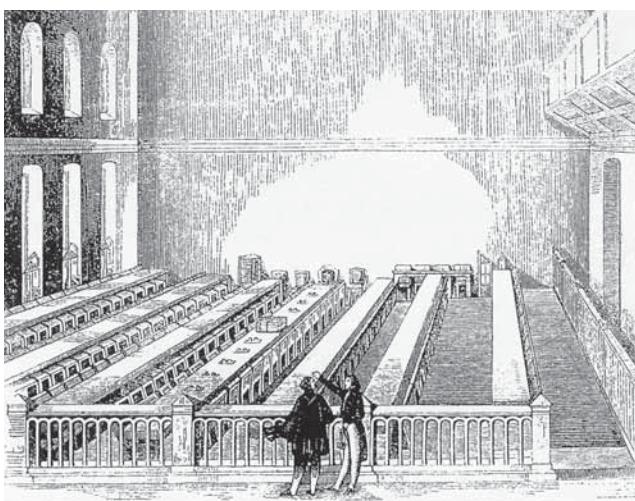
The Hungarian Chamber operated in the palace until the year 1782 when it was dissolved. Also several authorities had their offices housed in the palace (salt office, thirtieth office, military).

In the course of 1802–1848 the palace housed the Hungarian Diet. The premises of the palace were adapted to the needs of the parliament.

Vznikla krátko po nastúpení habsburskej dynastie na uhorský trón (nahradila zrušený úrad taverníka) a bola podriadená Dvorskej kancelárii vo Viedni.

V Bratislave pôsobila od roku 1531, v prvom – pozdĺž dlhom – období v meštianskom dome Krištofa Maixnera, ktorý si spočiatku prenajímal a roku 1549

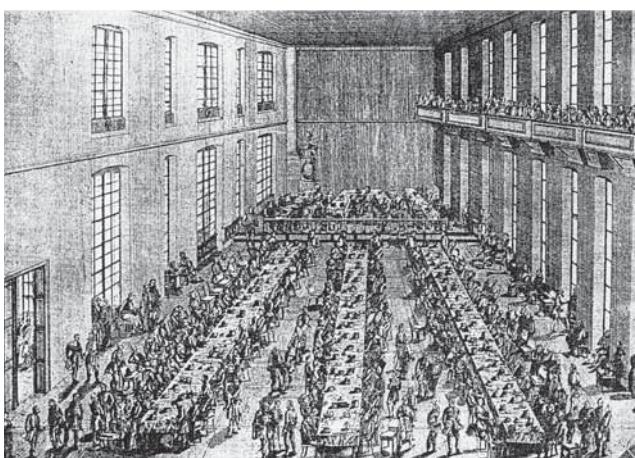
Zasadacia sieň hornej komory uhorského(krajinského) snemu v Bratislave 1836 (medirytina)

The council hall of the Upper House of the Hungarian Diet in Bratislava in 1836. (the copperplate)

odkúpila. V polovici 18. storočia sa pre ňu vystavalo rozľahlý barokový palác.

Cinnosť uhorskej komory a rovnako i jej organizácia ako úradu prechádzala v priebehu času rôznymi zmenami. Od jej úradníkov sa vyžadovalo kvalitné vzdelanie, podmienkou na prijatie do služby však nebolo, na rozdiel od iných úradov, urodzený pôvod. V jej službách pôsobilo viacero známych osobností, medzi nimi napríklad vynálezca Wolfgang Kempelen.

Roku 1782 za vlády cisára Jozefa II. bola uhorská komora zrušená a jej agendu prevzal erárny úrad pri Uhorskej miestodržiteľskej rade. Po obnovení v 90. rokoch 18. storočia pôsobila už v Budíne.

Zasadnutie hornej komory uhorského snemu v Bratislave
A session of the Upper House of the Hungarian Diet in Bratislava

In the fifties of the 19th century the palace was used for the needs of state administration and the army. Some of the different authorities and the equipment were also housed there (for example telegraphic office, weather-bureau).

In the period of 1860–1867 the palace housed the Governorate Council (the Royal Governorate).

After moving of the Governorate Council, the palace became the residence of the justice offices – Hungarian, Czechoslovak and Slovak for the long period until mid 1950s. various institutions for example the land register were also housed there.

The Public City Library was opened in 1900 on the ground floor and was located there until 1904.

In 1951 the Palace of Hungarian Chamber was transferred to the University Library in Bratislava (in that time the Slovak Republic Library) where originally the confederate Slovak National Library had to be placed too.

In the course of the 1953–1955 the general reconstruction of the premises was carried out by the drawings of Alojz Daříček Sr. The reconstruction carried on the historical spirit of the exteriors; the interiors were adapted to the needs of the library.

HUNGARIAN CHAMBER

The Hungarian Chamber (also called the Royal Hungarian Chamber) was the supreme financial, economic and administrative office in Hungarian monarchy. The chamber secured central administration of all royal properties and financial inspection. It was established after the Habsburg dynasty succeeded to the Hungarian throne (it adopted dissolved taverna office) and it was subordinated to the Court Office in Vienna.

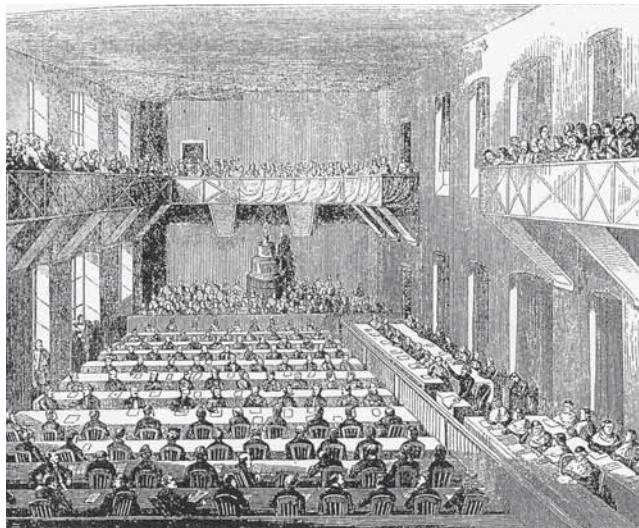
The chamber operated in Bratislava since 1531 for a quite long period in the burgher's house of Krištof Maixner; which initially was hired and later in 1549 bought. In the middle of the 18th century it had built the large baroque palace. Operation of the Hungarian Chamber and its organization underwent several changes. Good education was required from the clerks and noble descent was not the condition for admission at the service unlike the other offices. Many famous people were at the service of the chamber, for example the inventor Wolfgang Kempelen.

Under the rule of Joseph II. in 1782 the powers of the Hungarian Chamber were transferred to the governmental office at the Governorate Council and in the 90 years of the 18th century it moved to Buda.

UHORSKÝ SNEM

Uhorský snem (tiež krajinský snem) bol najvyšším zhromaždením privilegovaných stavov – duchovenstva, šľachty, slobodných kráľovských miest – a vrcholným zákonodarným orgánom v Uhorsku. V Bratislave mal svoje stále sídlo od roku 1536.

Zasadnutie dolnej snemovne uhorského snemu v Bratislave (medirytina)
A session of the Lower House of the Hungarian Diet in Bratislava (the copperplate)

Roku 1802 sa rezidenciou uhorského snemu stal Palác uhorskej komory. Zasadania snemu sa tu konali do roku 1848. Rokovacie sály sa zriadili na 1. poschodie a upravili na výšku dvoch podlaží s galériami. Sieň hornej snemovne sa nachádzala v prednom trakte, obrátenom do Michalskej ulice, dolná snemovňa zasadaťa v zadnom trakte s oknami do Klariskej ulice.

Činnosť snemu v prvom období, do konca 20. rokov, bola zacielená najmä na posilnenie postavenia Uhorska ako nezávislého kráľovstva v rámci habsburskej monarchie. Od začiatku 30. rokov sa nosnou líniou snemových rokovaní stalo presadzovanie reforiem, ktorých cieľom bolo prekonanie hospodárskej zaostalosti Uhorska, zrušenie feudálnych povinností a výsad a reforma politického systému (Metternichovského absolutizmu). Vedúcou silou na sneme bola maďarská šľachta, ktorá modernizáciu mnohonárodnostného Uhorska spájala s jeho premenou na maďarský národný štát a asimiláciou nemaďarského obyvateľstva. Proti tomuto kurzu vystupovali predstavitelia nemaďarských národov, ktoré tvorili väčšinu obyvateľstva v krajinе.

Stupňujúce sa zápasy v sneme vyvrcholili v rokoch 1847–1848. Pod vplyvom revolučných udalostí v Európe snem 15.–18. marca 1848 odhlasoval súbor zákonov, ktoré otvárali cestu k budovaniu občianskej spoločnosti a nezávislého Uhorska, neriešili však národnostnú otázku. Najvýznamnejšie z nich boli zá-

HUNGARIAN DIET

The Hungarian Diet was the highest assembly of the privileged estate – clergy, aristocracy and free royal cities – and supreme legislature in Hungary. The diet resided permanently in Bratislava since 1536.

In 1802 the Palace of the Hungarian Chamber became the residency of the Hungarian Diet. The diet sessions were held there until 1848. The session halls were placed on the first floor and the next storey enriched with the two galleries enlarged their size. The session hall of the Upper House was situated in the front wing facing Michalská Street; the Lower House was located in the back wing with the windows facing Klariská Street.

The sessions of the diet until the end of the 1820s were mostly focusing on strengthening the position of Hungary as an autonomous country within the Habsburg Monarchy. From the period of 1830s the dominant issues involved the enforcement of reforms, the objective of which was to improve the Hungary's lagging economy, abolition of feudal bondage and reformation of the political system (Metternich absolutism). The bearer of this reformist movement was Hungarian aristocracy; who linked the transformation of the country to a Hungarian national state and assimilation of the non-Hungarian population. The representatives of non-Hungarian nations, the relative majority of the population rose against the coming Magyarization.

The struggles that took place in the diet reached their climax at the session of the diet in 1847–1848. Influenced by the revolutionary events taking place all around the Europe, the session that took place on 15th–18th March 1848 adopted the collection of acts that paved the way for the establishment of civic society and the independence of Hungary, but the nationality issue remained unresolved. The most important acts were the abolition of serfdom and forming of the independent Hungarian ministry (government). Adoption of so-called March Constitutional Acts ended up to be the last session of the Hungarian Diet in the Palace of the Hungarian Chamber in Bratislava.

Many outstanding personalities of public, political and cultural life participated in the sessions of the diet for example Lajos Kossuth and Ľudovít Štúr. The sessions of the diet are reflected in literature and artistic works.

The Palace of the Hungarian Diet on its frontage has several memorial plaques and artistic works which remind us of its sessions.

PUBLIC CITY LIBRARY

The Public City Library was established in Bratislava in 1900. In the same year the town

kony o zrušení poddanstva a o zriadení nezávislého uhorského ministerstva (vlády). Prijatím tzv. marcových zákonov sa zavŕšilo posledné zasadanie uhorského snemu v Paláci uhorskej komory v Bratislave.

So zasadami snemu v paláci sa spája pobyt a vystúpenia viacerých významných osobností verejného, politického a kultúrneho života. Za všetkých spomienime Lajosa Kossutha a Ľudovítu Štúra.

Zasadania snemu sa široko odzrkadľujú v literatúre a výtvarnom umení. V samotnom Paláci uhorskej komory a na jeho priečelí ich pripomínajú viaceré pamätné tabule i iné umelecké diela.

VEREJNÁ MESTSKÁ KNIŽNICA

Verejná mestská knižnica vznikla v Bratislave roku 1900. V tomto roku mestské zastupiteľstvo prevzalo do správy vyše 5-tisícovkovú knižnicu občianskeho spolku Pokrovový krúžok a prijalo opatrenia na vybudovanie verejnej knižnice.

Knižnica s oficiálnym názvom Verejná knižnica slobodného kráľovského mesta Bratislavu bola umiestnená na prízemí Paláca uhorskej komory (s vchodom z ulice Podjazd) a 1. októbra 1900 slávnostne otvorená. Tešila sa značnému záujmu obyvateľov mesta. Svedčí o tom pomerne veľký počet návštev v knižnici (ročne okolo 2 tisíc) a bohaté knižné dary, vďaka ktorým jej fond rýchlo rástol. V Paláci uhorskej komory pôsobila iba krátko: roku 1904 bola premiestnená do Primaciálneho paláca.

Po zriadení Alžbetínskej univerzity mestské zastupiteľstvo darovalo (roku 1914) fond verejnej mestskej knižnice knižnici univerzity. Časť z takmer 29-tisícovkového daru – 5,5 tisíc zväzkov beletrie a regionalík (tzv. posoniensií) – napokon zostala verejnej mestskej knižnici a stala sa základom jej nanovo budovaných fondov. Knižnica pôsobí v súčasnosti pod názvom Mestská knižnica v Bratislave.

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

Univerzitná knižnica v Bratislave sa stala držiteľkou Paláca uhorskej komory a jeho užívateľkou v 1. polovici 50. rokov uplynulého storočia. V októbri 1951 sa rozhodlo o pridelení paláca knižnici (v tom čase ešte ako Knižnici Slovenskej univerzity). V októbri 1955 bol palác po rekonštrukcii sprístupnený používateľskej verejnosti. Jeho interiéry boli funkčne upravené pre potreby knižnice. Na výzdobe interiérov sa podieľali známi slovenskí výtvarníci: Janko Alexy, Jozef Ilečko, Ladislav Gndl, Juraj Krén.

Palác sa stal hlavným objektom knižnice a jej oficiálnym sídlom. Riaditeľstvo zaujalo priestory niekdajšej zasadacej siene dolnej snemovne uhorského snemu. Na mieste rokovacej sály hornej snemovne a predsedníctva snemu sa otvorili študovne. Na poschodí sa

corporation took over more than five thousand titles of the public association Modern Club and accepted the arrangements to build the public library.

The library with the official name the Public Library of the Free Royal Town Bratislava was placed on the ground floor of the Palace of Hungarian Chamber (with the entrance from the Underpass) and on the first October 1900 had ceremonial opening. The

Sťahovanie knižných fondov z Klariskej ulice 5 na Michalskú ulicu 1 a Jiráskovu ulicu 15 (Ventúrska ulica 11) roku 1967

Moving book collections from Klariská Street 5 to Michalská Street 1 and Jiráskova Street 15 (Ventúrska Street 11) in 1967

population showed a big concern with the library. The great number of visits (around 2000 per year) and the great book donations, which caused the fast increase of the book stock, are its indicators. The library acted in the Palace of Hungarian Chamber for a short time and in 1940 it moved in the premises of the Primatial Palace.

The town corporation after establishment of the Elizabethan University donated in 1914 the book stack of the Public City Library to the Royal University. Only 5,500 titles of belles lettres and regional press (called posoniens) out of nearly 29 thousand donations remained in the book stock of the Public City Library and was the base of newly created stock. The Library has been acting under the name the City Library in Bratislava.

THE UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

The University Library in Bratislava became the owner and the occupant at the beginning of 1950s of the last century of the Palace of the Hungarian Chamber. The decision to assign the palace to the library (in that time as the Library of the Slovak University) was made in October 1951. The reconstruction was carried out and the palace was open to the public in October 1955. The result of the reconstruction was functional adaptation of the interior for the needs of the library. Leading Slovak artists participated

nachádzali aj ďalšie verejné priestory (požičovňa a katalógy). Druhé poschodie sa vyhradilo na knižničné skladby a 3. poschodie na pracovne. Na prízemí sa zriaďala výstavná sieň.

Obnovený Palác uhorskej komory poskytoval neporovnatelne lepšie podmienky pre činnosť knižnice a osobitne pre rozširovanie jej služieb. Služby knižnice v nasledujúcich rokoch zaznamenali pozoruhodný rozvoj. Počet návštev v rozpätí rokov 1955–1965 vzrástol zo 100 tisíc na 300 tisíc ročne a počet výpožičiek z 89 tisíc na 500 tisíc. Celá činnosť knižnice sa značne zextenzívnila. Tradičný okruh jej úloh sa rozšíril o výskum a spracovanie rukopisov a starých tlačí, bohatu zastúpených vo fondech knižnice. Zbierka orientálnych rukopisov a tlačí, známa ako Bašagićova knižnica, bola neskôr zapísaná do zoznamu UNESCO Pamäť sveta.

V prvom desaťročí pôsobenia v Paláci uhorskej komory sa v základných črtách vyprofilovala nová koncepcia činnosti knižnice ako verejnej vedeckej knižnice a jej postavenia v knižničnom systéme. Stanobil sa okruh jej celoslovenských a celoštátnych úloh. V štatúte z roku 1964 bola definovaná ako ústredná univerzálna vedecká knižnica na Slovensku.

Odovzdanie rekonštruovaného Paláca Leopolda de Pauliho a jeho areálu do užívania v 2. polovici 60. rokov významne rozšírilo priestory knižnice a vytváralo solídnu základňu pre jej ďalšiu činnosť. Úžitková plocha knižnice sa rozšírila na viac ako dvojnásobok. Vzájomným prepojením Paláca uhorskej komory, Paláca de Pauliho a novej budovy knižničných skladov, ktorá sa k nemu pristavala, sa pre prevádzku knižnice vytvoril integrovaný komplex.

Cinnosť knižnice v nasledujúcom období sa vyznačovala rýchlym rastom fondov a rozvojom služieb i ďalších odborných činností – bibliografickej (knižnica sa podieľala na tvorbe národnej retrospektívnej bibliografie), vedeckovýskumnej, metodickej, edičnej. Úhrnný knižničný fond, ktorý roku 1966 dosiahol stav 1 milióna knižničných jednotiek, sa do roku 1987 zdvojnásobil a jeho skladba sa obohatila o nové typy dokumentov. Výpožičky v krátkych, niekoľkoročných intervaloch prekračovali stotisícové hranice a od roku 1978 sa pohybovali nad úrovňou 900 tisíc ročne. Rozširoval sa objem i druhová skladba informačných služieb. Ročne sa v nových výstavných priestoroch inštalovali desiatky výstav.

Okruh činnosti knižnice rozširovali celoslovenské a celoštátne úlohy. Ich ťažisko bolo v oblasti práce so slovacíkálmymi a historickými fondmi a zahraničnou literatúrou. Knižnica sa stala depozitnou knižnicou OSN a UNESCO pre Slovensko, strediskom medzinárodnej výmeny publikácií a medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby, budovala celoštátne súborné katalógy zahraničnej literatúry. Do konca 70. rokov plnila tiež úlohy metodického centra pre akademické knižnice.

in decorating the interior: Janko Alexy, Jozef Iléčko, Ladislav Gndl, and Juraj Krén.

The palace became the main building of the library and the official headquarters of the library. The directorate stationed the premises of the former session hall of the Lower House of the Hungarian Diet. The former session halls of the Upper House and of chairmanship were opened as the reading rooms. On the floor were also located some other public rooms (lending department and catalogues). The library stores were situated on the second floor and the offices were on the third floor. The exhibition hall was opened on the ground floor.

Reconstructed Palace of the Hungarian Chamber offered incomparably better conditions for the library operation and especially for expansion of its services. The library services dynamically increased in the following years. In the course of 1955–1965 the number of the visits increased from 100,000 to 300,000 per year and number of book borrowings from 89,000 to 500,000.

The operation of the library had strongly expanded. Research and compile of manuscripts and old prints which the library stock lavishly included, expanded the traditional focus of its activities

The collection of oriental manuscripts and prints known as Bašagić collection was later registered in the list of UNESCO Memory of the World.

During the first decade of acting in the Palace of the Hungarian Chamber the new concept of the operation of the library as the public research library, the range of its Slovak wide and nationwide tasks and its position in the library system. Its status in year 1964 the library was defined as the central universal research library in Slovakia.

The reconstructed Palace of Leopold de Pauli and its premises in mid 1960s significantly extended the capacity of the library and made a great base for further operations of the library. The capacity of the library was doubled. Interconnection of the Palace of Hungarian Chamber, Palace de Pauli and the new building of library store formed the integrated complex.

In subsequent period the library operation featured a quick increase of the stack and development of further activities – bibliographical (the library took a part on compilation of national retrospective bibliography), scientific research, methodical, editorial. The total library stack in 1966 was 1 million books and until 1987 was doubled and new types of the documents enriched its structure. The borrowings in short, exceed limits several years in a row and since 1978 circulated about the average of 900,000 per year. The volume and structure on information services expanded. Yearly a big number of exhibitions were situated in the new exhibition halls.

Od konca 60. rokov sa rozširovali zahraničné kontakty knižnice. Spolupracovala predovšetkým s knižnicami v krajinách bývalého východného bloku, ale aj v iných krajinách. Na základe osobitných dohôd o výmene publikácií spolupracovala, napríklad, s Kongresovou knižnicou vo Washingtone, Univerzitnou knižnicou v Glasgow a s ďalšími knižnicami vo svete.

Cinnosť knižnice v 70.–80. rokoch sprevádzali technické inovácie a automatizácia knižničných činností. Roku 1980 sa na prízemí paláca uhorskej komory otvorilo výpočtové stredisko. Od polovice 70. rokov sa vážnym limitujúcim faktorom stával nedostatok priestorov na uloženie fondov. Riešil sa sčasti adaptáciou a úspornejším využívaním priestorov v budovách knižnice, sčasti získaním tzv. odľahčovacích skladov mimo Bratislavu.

Nová etapa vo vývoji knižnice sa začala po zmene politického a spoločenského systému koncom roku 1989 a následnom vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Spolu so zmenou ekonomických podmienok a spoločenskej objednávky činnosť knižnice ovplyvňovala prebiehajúca transformácia knižničného systému a nové vývojové trendy v knihovníctve. V rokoch 1997–1999 bola knižnica poverená funkciou národného metodického centra pre knižnice; v tom čase pôsobila s rozšíreným názvom Univerzitná knižnica v Bratislave – Národné knižničné centrum.

Podľa novej zriaďovacej listiny z roku 1999 pôsobí pod pôvodným názvom Univerzitná knižnica v Bratislave ako univerzálna štátна vedecká knižnica s celoslovenskou pôsobnosťou. Tradičné okruhy jej širšej pôsobnosti zostali zachované s niektorými novými alebo rozšírenými úlohami.

Nosnou líniou vývoja knižnice od začiatku 90. rokov sa stala aplikácia nových informačných technológií, automatizácia a elektronizácia. Významným krokom na tejto ceste bolo zapojenie sa knižnice do projektu Česká a slovenská knižničná informačná sieť (CASLIN) roku 1992. Účasť na tomto projekte pomohla knižnici pri budovaní jej technologickej a technickej základne a zároveň umožňovala prepojenie s inými knižnicami na báze programového systému ALEPH. Postupne sa vybudovala a uviedla do prevádzky počítačová sieť, elektronické katalógy a automatizovaný výpočítený systém. Technologická základňa knižnice sa budovala a rozširovala aj v rámci rôznych projektov a grantov a ďalšími spôsobmi. Účasť na knihovníckych projektoch a programoch, do ktorých sa knižnica začala v širšom meradle zapájať v 2. polovici 90. rokov, sa stala zároveň významnou formou jej medzinárodnej spolupráce.

Vyše tridsaťročné pôsobenie knižnice v spojenom komplexe Paláca uhorskej komory a Paláca Leopolda de Pauliho sprevádzali – azda len s výnimkou prvých rokov – rozličné účelové zmeny knižničných priestorov (preobsadzovanie a premiestňovanie pracovísk

Slovak wide and nationwide tasks extended the framework of pursued activities. The activities focused on work with the Slovaks and historical collections and foreign literature. The library became the deposit library of UN and UNESCO for the Slovak Republic, the centre of international publication exchange and international lending service and the library pursued the national collected catalogues of foreign literature.

Until the end of 1970s it also fulfilled a role of methodical centre for academic libraries.

Since the end of 1960s the library extended the foreign contacts. The library especially co-operated with the libraries in the countries of former eastern block but also with the libraries in the different countries. According to the mutual agreements about the publication exchange the library co-operated for example with the Library of Congress in Washington, the University Library in Glasgow and with the other libraries in the world.

The operation of the library underwent the technical innovations and automation of the operations. In 1980 the new computing centre was opened on the ground floor on the Palace of the Hungarian Chamber. In the mid of 1970s the most acute problem was the insufficient space for storing the book stock. The problem was solved by adaptation and economical use of space in the library premises and acquiring the new lightening stacks outside Bratislava.

The change of the political and social system at the end of 1989 and following formation of the independent Slovak Republic started the new phase of development of the library. Besides the change of the economical and social conditions the library operation was also under the influence of proceeding transformation of the library system and new development trends in the library science. In the course of 1997–1999 the library was authorized with the function of the National methodical centre of the libraries; in that time acted under the widen name the University Library in Bratislava – the National Library Centre.

In accordance with the new foundation charter since 1999 the library has been acting under the original name the University Library in Bratislava as the universal state research library with the nationwide activity. The traditional domains of the activity remained unchanged and some new or supplemented tasks were added.

The application of the new informatics technologies, automation and computerization since the beginning of 1990s became the priority of the development of the library. An important step in this development was the integration into the project the Czech and the Slovak Library Information Network (CASLIN) in 1992. Participation in this project helped the library to build the technological and technical bases

a pod.) a rôzne úpravy interiérov. Súviseli so zriaďovaním nových pracovísk a študijných priestorov, s modernizáciou a technizáciou knižnice a v neposlednom rade aj so skvalitňovaním a estetizáciou prostredia.

PALÁC LEOPOLDA DE PAULIHO A JEHO AREÁL

História

Palác Leopolda de Pauliho bol postavený na mieste stredovekého meštianskeho domu, ktorý sa v archívnych prameňoch spomína už v 15. storočí. Roku 1400 bol jeho majiteľom mestský richtár Purchard Scharrach a v držbe jeho rodiny zostal dom po celé 15. storočie. V nasledujúcich storočiach tu bývali viaceré patricijské rodiny.

Dom roku 1775 odkúpil správca cisárskych majetkov Leopold de Pauli a na jeho mieste dal postaviť štvorkrídlový palác so štyrmi nadzemnými podlažiami (tromi poschodiami), suterénom a s nádvorím. Projektantom a staviteľom paláca bol Franz Karl Römisch; jeho výstavba bola dokončená roku 1777. V záhrade paláca bol postavený neveľký pavilón, pre ktorý sa neskôr zaužíval názov Lisztov pavilón.

Rodina de Pauliovcov i neskorší majitelia paláca obývali iba jeho predný trakt; zadný trakt sa prenajímal. V 20. storočí sa stal celý palác nájomným domom.

Roku 1957 bol Palác Leopolda de Pauliho pridelený Univerzitnej knižnici v Bratislave. V rokoch 1960–1968 prebiehala podľa projektov architekta Alojza Daříčka st. generálna rekonštrukcia paláca a dostavba jeho areálu.

V rámci rekonštrukcie paláca sa urobili väčšie zmeny v jeho interiéroch: otvorili sa priechody do Paláca uhorskéj komory a dávnejšie zamurované tzv. kráľovské schodisko, ktoré vytvorilo spoločný vstup na 1. poschodie spojených budov. Zároveň sa však odstránilo dovedajšie hlavné schodisko. K palácu sa pristavala nová päťpodlažná budova knižničných skladov a zrekonštruoval sa Lisztov pavilón v záhrade paláca.

ŽIVOT V PALÁCI V 19. STOROČÍ A V PRVEJ POLOVICI 20. STOROČIA

Palác Leopolda de Pauliho mal v 19. a 20. storočí niekoľko majiteľov. Priestory paláca sa v čoraz väčšom rozsahu prenajímal na byty i na rôzne iné účely.

Otvárali sa v nich predajne s bežným sortimentom tovaru (napríklad tzv. koloniály, papiernictvá, galanterie) i špeciálne obchody (kníhkupectvá, starožitníctvo, obchod s hudobnými nástrojmi). Zriaďovali sa rozličné dielne a prevádzky – krajčírstvo, čalúnnictvo, opravovňa písacích strojov, knihárstvo. Nachádzala sa tu dielňa známeho hudobného nástrojára Alojza Kubeša a litografická tlačiareň Karola Richtera. Viac

and on the base of the program system ALEPH also enabled the interconnection with the other libraries. The computer network, the electronic catalogues and automated lending system were gradually built and put into operation. The technological library base was also built and extended within the scope of different projects and grants and further ways. Participation in the librarian projects and programs in which the library started to more attend at the end of 1990s became the significant form of the international co-operation.

Over thirty years of the functioning of the library in the interconnected complex of the Palace of the Hungarian Chamber and the Palace of Leopold de Pauli was affected – except the first years – by the purpose changes of the library premises (recasting and moving of the workplaces, etc.) and interior changes. The changes related to establishment of the new workplaces and study rooms, modernization and technical enhancement of the library and to make a more aesthetic environment.

THE PALACE OF LEOPOLD DE PAULI AND ITS PREMISES

The Palace of Leopold de Pauli was built on the place of medieval burgher house, which was mentioned in the historical sources in the 15th century. In 1400 the owner of the house was the burgomaster Purchard Scharrach and the house belonged to the family during the whole 15th century. In the subsequent centuries there lived several patrician families.

The regent of the imperial properties Leopold de Pauli bought the house in 1775 and on its place ordered to build the four-wing palace with the four aboveground stories (three floors), the basement and the quadrangle. The draftsman and the architect of the palace was Franz Karl Römisch and the construction was finished in 1777. In the garden of the palace was built a small pavilion, which later started to be called Liszt's Pavilion.

The family of de Pauli and the future owners of the palace lived in the front wing; the back wing was for rent. In the 20th century the all palace became the apartment house.

In 1957 the Palace of Leopold de Pauli was provided to the University Library in Bratislava. In the course of 1960–1968 the general reconstruction of the palace and its premises was carried out by the drawings of the architect Alojz Daříček Sr.

During the reconstruction of the palace some large changes in the interiors were carried out: the passages to the Palace of the Hungarian Chamber were opened and a long time covered the Royal staircase was uncovered which made a communal entrance on

ako po štyri desaťročia (v rokoch 1883–1929) bola v paláci detská opatrovňa – materská škola. V 20. storočí tu sídlili tiež zastupiteľstvá obchodných a priemyselných firiem, sekretariáty politických združení, redakcie časopisov a ī.

Podobne aj skladba obyvateľov paláca bola značne pestrá. V staršom období, do zániku Rakúsko-Uhorska tu bývali vo väčšom počte príslušníci aristokracie. Postupne sa zvyšoval podiel predstaviteľov rôznych občianskych povolaní, živnostníkov, zamestnancov a ī.

Po druhej svetovej vojne palác prešiel do správy mesta. V roku 1957 sa tu nachádzalo 38 bytov a pre-vádzky deviatich podnikov a organizácií.

PALÁC V SLUŽBÁCH UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

Palác Leopolda de Pauliho sa po pridelení Univerzitnej knižnice roku 1957 mohol začať rekonštruovať až po troch rokoch; toľko času si vyžiadalo jeho vyprázdenie. Obnovené priestory sa odovzdávali do užívania postupne od roku 1966. Rekonštrukcia paláca sa ukončila roku 1968.

Palác bol slávnostne odovzdaný verejnosti 10. októbra 1969 v rámci osláv 50-ročného jubilea knižnice. Podobne ako Palác uhorskej komory, s ktorým bol pri rekonštrukcii spojený do jedného celku, si zachoval vonkajší historický vzhľad a mal účelovo, z dobového hľadiska moderne riešené interiéry. Výzdoba jeho vstupných a ďalších priestorov bola dielom výtvarníčok Eleny Bellušovej, Ľudmily Cvengrošovej a Jarmily Čihánkovej.

Ako najväčší z objektov knižnice, Palác Leopolda de Pauliho svojou rozlohou významne rozšíril jej priesto-

Lisztov pavilón (hudobný kabinet) a záhrada, Ventúrska ulica 11 (80. roky 20. storočia)

The Liszt's Pavilion (the musical cabinet) and the garden, Ventúrska Street 11 (1980s)

ry. Na prízemí v ňom našla umiestnenie požičovňa, spojená dopravníkom kníh s knižničnými skladmi

the first floor of the connected buildings. Along the same time the main staircase was removed. The new five-storey building of the library storage was built to the palace and the Liszt's Pavilion in the garden underwent the reconstruction.

LIFE IN THE PALACE IN THE 19th CENTURY AND THE FIRST HALF OF 20th CENTURY

The Palace of Leopold de Pauli had in the 19th and 20th century several owners. The palace premises were more often for a rent as the flats and on the other purposes.

The shops with the casual variety of assortment were opened there (for example so-called colonials, stationeries, haberdasheries) and also the specially shops (the bookshops, the antique shops, the instruments shop). Different workshops and operations – tailoring, upholstery, the typing machines service, and bookbindery were opened. The workshop of the famous instrument toolmaker Alojz Kubeš and the lithographic printer of Karol Richter were situated in the palace. For more than four decades (1883–1929) in the palace was the nursery placed. In the 20th century there were the representations of the business and industrial companies, the secretariats of political alliances, the editors, etc.

Also the structure of the palace residents was widely varied. In old period of time until the end of Austrian-Hungarian Monarchy in the palace mostly lived the members of the upper class. Gradually raised the share of representatives of the civic professions, traders, employees, etc.

After the Second World War the palace was transferred to the town administration. In 1957 there were situated 38 flats and operations of nine businesses and organizations.

PALACE IN THE SERVICE OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

The reconstruction of the Palace of Leopold de Pauli provided to the University Library in 1957 started three years later – such time was needed for its emptying.

Renewed premises were given in use successively since 1966. The reconstruction of the palace was finished in 1968.

The opening ceremony was on 10th October 1969 within the celebration of the 50th jubilee of the Comenius University. As in the Palace of the Hungarian Chamber, with which the Palace of Leopold de Pauli was interconnected into the one complex, the historical character of its exterior was preserved and modern modification of the interiors was made. The interior

a čitateľské katalógy. Generálny katalóg, katalóg slovacík, ďalšie služobné katalógy knižnice a súborné katalógy boli na 1. poschodí. Na 1. a 2. poschodí paláca sa zriadilo 5 veľkých študovní. Počet študovní knižnice sa tak rozšíril na 10; spolu poskytovali takmer štyristo študijných miest. Rozšírili sa pracovné priestory a najmä knižničné sklady, na ktoré sa upravila časť 2. poschodia a celé 3. poschodie. Suterén paláca, kde bola pôvodne umiestnená kotolňa a sklad uhlia sa neskôr, po plynofikácii vykurovacieho systému, čiastočne upravil na uloženie fondov.

Pôvodné barokové nádvorie paláca sa, nepochybne aj vďaka výbornej akustike, stalo čoskoro oblúbeným miestom letných koncertov.

LISZTOV PAVILÓN

Pavilón v záhrade Paláca Leopolda de Pauliho, známy pod názvom Lisztov pavilón, slúžil pôvodne majiteľom, resp. obyvateľom paláca ako čajový salónik a zimná záhrada. Jeho názov sa spája s koncertným vystúpením Franza Liszta v Bratislave roku 1820. Podľa ústnej tradície sa koncert konal v pavilóne; v duchu tejto tradície bola na priečelie Paláca de Pauliho roku 1961 umiestnená pamätná tabuľa F. Lisztovi a v záhrade paláca v 70. rokoch jeho socha. Tradovaný názor o vystúpení F. Liszta v pavilóne sa však doteraz nepotvrdil.

Po rekonštrukcii v rokoch 1966–1968 sa pavilón stal sídlom hudobného kabinetu Univerzitnej knižnice. Začiatkom 80. rokov (1981–1982) sa jeho interiéry renovovali a študovňa hudobného kabinetu bola vybavená modernou zvukovou technikou. V záhrade pred pavilónom sa v polovici 80. rokov otvorila letná čítáreň.

Na novú, zásadnú zmenu svojej tváre čakali budovy Univerzitnej knižnice v Bratislave až do roku 2002, kedy sa začala ich obnova a revitalizácia v rámci projektu Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum.

Použitá literatúra:

- (1) *BUDOVOY Univerzitnej knižnice v Bratislave v premenách času: Zborník k 85. výročiu.*
Zostavil: Dušan Lechner. 2004.
Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave 2004. 156 s.
- (2) ECKER, Juraj: 1994. *Dejiny Univerzitnej knižnice v Bratislave 1919–1985.* Bratislava : Univerzitná knižnica, 1994. 257 s.

decoration was the work of the artists Elena Bellušová, Ľudmila Cvengrošová and Jarmila Čihánková.

As the biggest of the library objects, the Palace of Leopold de Pauli with its area significantly enlarged the premises of the library. On the ground floor was situated the book lending connected with the library stocks by the book transporter and the reader's catalogues. The general catalogue, the catalogues of Slovaks, the next service catalogues of the library and the collected catalogues were placed on the first floor. Five big study rooms were located on the first and the second floor. The number of the study rooms increased on 10 and in total they offered four hundred studying places. The workplaces expanded and mainly the library stocks on which the part of the second floor and the whole third floor were modified. The basement of the palace where originally was the boiler room and later the coal stock located, after building the heating system, was partially modified to keep some of the library collections.

The gracious baroque court of the palace had excellent acoustics and soon became the favorite place of the summer concerts.

LISZT'S PAVILION

The pavilion in the garden of the Palace of Leopold de Pauli known as Liszt's Pavilion.

It originally served as a tea saloon to the owners and residents of the palace. Its name relates to the performance of Franz Liszt in Bratislava in 1820. The tradition says the concert was given in the pavilion.

By the tradition, on the facade of the Palace de Pauli in 1961 was placed the memorial tablet of Franz Liszt and in the garden of the palace in the 1970s was placed his statue. The passed on opinion about the performance of Franz Liszt in the pavilion has not been verified, yet.

After the reconstruction in the course of 1966–1968 the pavilion housed the musical cabinet of the University Library. At the beginning of 1980s (1981–1982) the interiors of the pavilion were renovated and the study room of the musical cabinet was provided with the modern audio technology. The summer reading room was opened in the garden in front of the pavilion in the middle of 1980s.

The buildings of the University Library in Bratislava waited for the new radical change until the year 2002 when the renovation and revitalization of the premises within the project of Multifunctional Cultural and Library Centre started.

Čítačňa Univerzitnej knižnice v budove Klarisea (pred rokom 1955)
The reading room of the University Library in the building of Clariseum (before 1955)

Požičovňa kníh na Michalskej ulici 1, 1. poschodie (po roku 1956)
The book lending in Michalská Street 1, 1st floor (after 1956)

Lístkové katalógy v Klariseu v polovici 50. rokov
Card catalogues in Clariseum in the half of 1950s

Všeobecná študovňa knižnice, Michalská ulica 1 (70.-80. roky 20. storočia)
The general reading room of the library, Michalská Street 1 (1970s–1980s)

Časopisecká študovňa v časti priestorov bývalej hornej komory uhorského snemu, Michalská ulica 1 a Ventúrska ulica 13, 1. poschodie
The periodicals reading room in premises of the former Upper House of the Hungarian Diet, Michalská Street 1 and Ventúrska Street 13, 1st floor

Budova nových knižných skladov Univerzitnej knižnice v Lisztovej záhrade, Ventúrska ulica 11 (70. roky 20. storočia)
The building of new stacks of the University Library in the Liszt's garden, Ventúrska Street 11 (1970s)

Koncert na nádvorí knižnice, Ventúrska ulica 11 (80. roky 20. storočia)
A concert in the courtyard of the library, Ventúrska Street 11 (1980s)

Prechod z Paláca uhorskej komory, Ventúrska ulica 13 do Paláca Leopolda de Pauliho, Ventúrska ulica 11, 1. poschodie
The passage from the Palace of Hungarian Diet, Ventúrska Street 13 to the Palace of Leopold de Pauli, Ventúrska Street 11, 1st floor

Čitateľské lístkové katalógy Univerzitnej knižnice v Bratislave
The reader's card catalogues of the University Library in Bratislava

Výpočtové stredisko Univerzitnej knižnice v Bratislave v 80. rokoch 20. storočia
The computing centre of the University Library in Bratislava in 1980s.

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

THE UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

Ján Bahna – Vladimír Šimkovič

OBNOVA HISTORICKÝCH OBJEKTOV UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

Ján Bahna – Vladimír Šimkovič

RESTORATION OF HISTORICAL PREMISES OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN BRATISLAVA

ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Názov stavby:

Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum
Obnova a revitalizácia historických budov Univerzitnej
knižnice v Bratislave

Miesto stavby:

Michalská 1, Ventúrska 11, 13, Klariská 3, 5 Bratislava

Investor:

Univerzitná knižnica Bratislava, Michalská 1,
814 17 Bratislava

Projektant:

AA ateliér architektúry
doc. akad. arch. Ing. arch. J. Bahna,
Ing. arch. V. Šimkovič, Ing. I. Galanda,
Ing. S. Komár, Ing. arch. V. Ižáková,
Ing. R. Moravčík

Autori:

doc. akad. arch. Ing. arch. J. Bahna,
Ing. arch. V. Šimkovič, PhD.

Projekt:

2001–2005

Realizácia:

2002–2005

Dodávateľ:

HORNEX, a.s.

Počet uchovávaných kníh:

asi 2,4 mil.

Počet čitateľských miest:

500

Úžitková plocha:

21 000 m²

Obostavaný priestor:

110 000 m³

Je pozoruhodné, ako tesne sú späťe dejiny vrcholnej verejnej inštitúcie, akou Univerzitná knižnica v Bratislave nesporne je, s politickým vývojom štátu, čo svedčí o jej trvalom spoločenskom význame v národnej kultúre.

Po prvom „prevrate“ (1918) – vzniku Československej republiky, bola založená v roku 1919 Univerzitná knižnica, ktorá pri svojom vzniku prebrala,

BASIC DATA

Construction name:

Multifunctional Cultural and Library Centre
Restoration and Revitalisation of Historical
Premises of the University Library in Bratislava

Construction site location:

Michalská 1, Ventúrska 11, 13, Klariská 3, 5 Bratislava

Investor:

University Library Bratislava, Michalská 1,
814 17 Bratislava

Designer:

AA ateliér architektúry
Doc. Akad. Arch. Ing. Arch. J. Bahna,
Doc. Ing. Arch. V. Šimkovič, PhD. Ing. I. Galanda,
Ing. S. Komár, Ing. Arch. V. Ižáková,
Ing. R. Moravčík

Authors:

Doc. Akad. Arch. Ing. Arch. J. Bahna,
Doc. Ing. Arch. V. Šimkovič, PhD.

Project:

2001–2005

Realisation:

2002–2005

Supplier:

HORNEX, a.s.

Number of stored books:

app. 2.4 mil.

Number of place for readers:

500

Usable capacity:

21,000 sq. m.

Area circled by the construction:

110,000 m³

It is remarkable how close the history of a top public institution, which the University Library in Bratislava undoubtedly is, can be linked with the political development of the state, which may serve as proof of its permanent social importance for the national culture.

After the first “overturn” (1918) – establishment of the Czechoslovak Republic, the University Library

okrem iných knižných zbierok, aj knižnicu Alžbetańskiej univerzity. Bola umiestnená do pôvodného objektu univerzity v kláštore klarisiek na Klariskej ulici 3 a 5 provizórne na jeden rok, ale zostala tu dodnes. Počas tohto obdobia sa z malej knižnice rozrástla na význačnú inštitúciu, avšak nedostatok priestorov spôsobil, že sa celá budova, vrátane chodieb, zaplnila kanceláriami a skladmi kníh.

Po druhom „prevrate“ (1948) sa po vzore Sovietskeho zväzu uvažovalo s novostavbou ako dôstojným stánkom význačnej štátnej inštitúcie socialistického kultúrneho života, ale výstavba priemyslu bola naliehavšia. Návrh novostavby vedeckej knižnice, na ktorej už pracoval prof. E. Belluš so študentmi Vysokej školy technickej, sa odsunul do budúcnosti a siahlo sa k ďalšiemu provizóriu – knižnici bol pridelený palác bývalého uhorského snemu na Michalskej ulici 1.

Rekonštrukciu pre účely knižnice (Palác uhorskej komory – Michalská ulica 1) projektoval Stavoprojekt Bratislava a bola ukončená v roku 1956. Bola navrhovaná na základe, v tom čase prevládajúceho, ale už zastaralého chápania trojčennej (výpožičnej) knižnice s oddelenými skladmi kníh a systémom samostatných študovní, i keď sa vo svete už začínali rozvíjať modulárne (otvorené) knižnice. Úprava sa zachovala dodnes – v ulicnej časti sa na 1. poschodí vytvorila vybúraním pôvodných nosných múrov veľká študovňa s nástennými freskami s motívmi z výrobného procesu (o tomto priestore sa mnohí návštevníci mylne domnievali, že bol pôvodným rokovacím miestom uhorského snemu), na 2. poschodí boli vytvorené hlavné knižné sklady s výhľadom na mesto a v horných podlažiach administratívne prevádzky. Do nádvoria priestorov snehu sa postavil továrenský komín z kotelne na uhlie v suteréne. Zachované biele okná z 19. storočia boli vybúrané a nahradené drevenými hnedými, ktoré sú napojené na ponechané vnútorné biele okenice a lišťovanie, odrezané v spodnej časti kvôli vedeniu ústredného kúrenia.

S Klariseom sa rátalo ako so skladovým priestorom pre prevádzky na Michalskej ulici. Keďže sa objekt plný kníh nachádzal v zlom stave, dochádzalo k ich znehodnocovaniu a súčasne kapacity skladov na Michalskej ulici sa pomerne rýchlo zaplnili. V tejto situácii sa znova zvažovala alternatíva novostavby, ale nakoniec bolo už v roku 1955 rozhodnuté o rekonštrukcii Klarisea. Uskutočnila sa komplikovanými provizórnymi presunmi kníh v rámci budovy, umiestnením kníh v kostole a na Michalskej ulici 1, i v sklade v Trnave, pretože sa nepodarilo v Bratislave nájsť priestor na ich uskladnenie. V časti objektu kláštora klarisiek sa umiestnila Slovenská pedagogická knižnica, ako aj skladové a technické prevádzky Univerzitnej knižnice zhru-

was established in 1919, which, during the time of its establishment took over, apart from other book collections, also the library of the Elizabethan University. It was temporarily for the period of one year located in the original premises of the university in the Poor Clares Convent at Klariská Street 3 and 5; however, it remained here up until today. During this period, the small library proved to become an important institution, however, the lack of space resulted in the entire building, including its halls, being filled by offices and stored books.

After the second “overturn” (1948) it was considered to follow the example of the Soviet Union and build a new building, which would be the noble home of an important state institution of the socialist cultural life, however, industry development and other construction was more urgent. The project of the new building of a research library, already worked on by Prof. E. Belluš, together with students of the Technical University, was put aside for the future and another temporary solution was introduced - the Palace of the former Hungarian Chamber on Michalská Street 1 was attached to the library.

The reconstruction for the purpose of a library (Palace of the Hungarian Chamber – Michalská Street 1) was designed by Stavoprojekt Bratislava and the reconstruction itself was finished in 1956. The prevailing design at the time, however already obsolete, a type of a three-part (lending) library with separated storage of books and a system of individual study rooms, even though worldwide the concept of modular (open) libraries was already starting to develop. The style remained the same until today – in the street part on the first floor a huge study room with wall frescos, inspired by the production process motives, was created by demolition of the original bearing walls (many visitors presumed by mistake that this room was the original place of sessions of the Hungarian Diet). On the second floor were the main library stacks with a view over the city and administrative operation premises were located on the upper floors. In the courtyard of the assembly premises an industrial chimney was built from the basement coal boiler room. White windows sustained from the 19th century were demolished and replaced by wooden brown windows, attached to the original internal white window shutters, deep beads were cut in the lower part due to central heating piping.

Clariseum was considered to serve as stacks for the operations on Michalská Street. As the building full of books was in a very bad shape the books gradually deteriorated, at the same time the capacity of storage at Michalská Street was quickly consumed. In this situation the alternative of a new building was considered again, however, the decision for the reconstruction of Clariseum was made in 1955. Due to

ba v stave, v akom existovali dodnes. Rekonštrukcia zasiahla (na tú dobu pomerne citlivou) – celý objekt, ale užatvorila vchod do kláštora. Realizovali sa cementové kamenné šambrány otvorov do kláštorného nádvoria, ktoré sa prestalo využívať a pod.

Priestorový problém sa ale znova úplne nedoriešil, a preto bolo rozhodnuté (namiesto alternatívnej novostavby) o pridelení ďalšieho susedného obytného objektu – Ventúrska ulica 11 (Palác Leopolda de Pauliho) ku komplexu knižnice. Po vysťahovaní bytov sa pristúpilo k rekonštrukcii v roku 1960. Rekonštrukcia tohto posledného objektu bola najrozsiahlejšia a najviac zasiahla zachovanú stavebnú štruktúru. Prebiehala počas celých 60. rokov a z objektu ponechala prakticky len fasády. Vytvorila sa dnešná podoba knižnice s čitateľskými priestormi na prízemí a prvom poschodí a skladmi na vyšších poschodiach. Vyburalo sa celé jedno krídlo budovy a nahradilo sa železobetónovou skeletovou konštrukciou, opláštenou pôvodnou fasádou, ďalej sa vytvorilo nové betónové podkrovie pre skladové účely, vyburalo sa pôvodné barokové schodište v uličnom krídle. Z dvoch honosných vstupov do oboch palákov sa vybral tretí, ktorý sa stal hlavným vstupom do knižnice. Reprezentačný vstup do Paláca uhorskej komory sa pre verejnosc uzavrel a stal sa parkoviskom služobných áut. Vstup do De Pauliho paláca bol skladom a uzavretý bol tak, že oňom málokto vedel. Väčšina priečnych múrov bola vyburaná a pôvodná palácová dispozícia sa stala nečitateľnou. V Lisztovej záhrade bol asanovaný pôvodný objekt do Klariskej ulice a na jeho miesto bola postavená moderná novostavba skladov kníh s malými svetlými výškami, ale s príliš veľkými oknami a s nosnosťou, ktorá neumožňuje neskoršie osadenie kompaktných regálov bez väčších stavebných úprav. Stropy v objekte boli vyburané a nahradené keramickými. Do objektu bol inštalovaný mechanický dopravník kníh ako technický unikát. Mal mať 3 vetvy, z ktorých jedna mala prechádzať pod Klariskou ulicou do Klarisea. Sprevádzkovaná však bola len jedna vetva. Na prvom poschodí sa vytvorila charakteristická vnútorná ulica s rampou, vyrovnávajúcou výškový rozdiel medzi oboma objektmi. Objekty boli dotvorené interiérm a umeleckými dielami tej doby – ako vstavanými (vitráže), tak aj prenosnými (obrazy, grafiky a pod.) už abstraktnejšieho ladenia, ako tomu bolo pri rekonštrukcii Paláca uhorskej komory.

Celá rekonštrukcia bola charakteristická ľažkopádnosťou použitých prostriedkov s vysokou mierou deštrukcií a značným popretem vnútornej logiky pôvodných objektov. Viedla k hrubým zásahom veľkého rozsahu, ktoré ju paradoxne umožnili neskôr efektívnejšie využiť. Vtedy sa definoval základný priestorový rámec historicky nesúvisiacich

the reconstruction, complicated temporary transfers of books in one building took place. Books were located in the church and the building on Michalská Street 1 as well as in stack premises at Trnava since the search for storage of books in Bratislava was not successful. In one part of the building of Poor Clares Convent, the Slovak Pedagogic Library was located together with storage and technical operation of the University Library, roughly the same situation remained until today. The reconstruction had an (for that period of time relatively sensitive) impact on the entire building. It closed the entrance to the monastery and cement stone ornamentation on windows to the monastery courtyard ceased to be used.

However, the problem with the lack of space was repeatedly unresolved, therefore the decision was made (replacing the alternative of a new building) to attach the next neighboring housing complex – Ventúrska Street 11 (Leopold de Pauli Palace) to the existing library. After the flats were made vacant, the reconstruction began in 1960. The reconstruction of this last building was the most extensive, it had the biggest impact on the original structure and actually took place during the entire 60s and essentially left the facades of the building. The current style of the library was created, with reading premises on both the ground and the first floor and the stacks premises on upper floors. One entire wing of the building was demolished and replaced by an iron-concrete skeleton construction, covered by the original facade. A new concrete attic was created for stacks purposes and the original baroque staircase in the street wing was demolished. From two main entrances to both palaces a third was chosen which became the main entrance to the library. The representative entry to the Palace of the Hungarian Chamber was closed to the public and became the parking place for library service cars. The entry to the De Pauli Palace was a storage house and closed in such a way that only a few people knew about it. The majority of transverse walls were knocked down and the original palace layout became unrecognizable. In the Liszt's Garden, the original building, facing Klariská Street was demolished and in its place a new modern stacks house for books was built with small and bright lights, large windows and shelving with a larger weight-carrying capacity, rendering obsolete earlier equipped compact shelves without significant construction amendments. The ceilings in the building were demolished and replaced with ceramic ceilings. A mechanical book transporter was installed in the building making it technically unique. It should have had three branches, one of which should have passed beneath Klariská Street into Klariseum, only one was put into operation. On the first floor, a characteristic inner street was created with a ramp, settling the height difference between

objektov, zlúčených do jedného prevádzkového celku. Súviselo to s vtedajšou predstavou prestavby historického jadra mesta, v ktorom mal byť každý blok využitý jednou veľkou štátnej inštitúciou.

Celý komplex mal byť funkčný 30–40 rokov a mal predpokladanú kapacitu 1,6 mil. kníh.

Po treťom „nežnom“ prevrate (1989) fungovala knižnica prakticky v stave, v akom ju zanechali dovtedajšie rekonštrukcie, pretože sa vykonávali len nevyhnutné opravy, potrebné pre jej prevádzku. Zastaralo hlavne technické vybavenie objektu, vrátane ústredného kúrenia. Knihy sa ďalej hromadili a bolo na ne využité prakticky každé voľné miesto vo vyšších podlažiach. Regály sa zvyšovali a zhusťovali, až zaberali väčšinu nadzemných podlaží cenných palácových priestorov, ale i tak bolo potrebné dať do prevádzky odľahčovacie sklady mimo areál knižnice. Po zmenených spoločenských pomeroch a po nástupe digitálnych technológií sa knižnica stala skostnateným anachronizmom. Koncepcia knižnice, založenej na výpožičkách a oddelených študovniach sa dávno stala prežitkom a rozpor s rýchlym vývojom vo svete bol evidentný. Vnútorné zariadenie si až do začatia rekonštrukcie zachovalo charakteristický socialistický výraz, ktorý je nostalgickým dokladom tejto etapy vývoja. Komplex bol vo svojej dobe ideologickej vzorovou ukážkou starostlivosti o pracujúcich, ale súčasne bol aj v rámci vtedajších daností snahou o čo najlepšie technické a umelecké riešenie.

Univerzitná knižnica v Bratislave sa postupne vyvinula v jednu z najvýznamnejších a najnavštěvovanejších knižníc na Slovensku so stále sa rozširujúcim ponukou informačných služieb, vrátane medzinárodných (OSN, UNESCO) a v poslednej dobe i digitálnych. Rozpor medzi nutnosťou funkčnej zmeny a už nevyhovujúcim priestorovým riešením narastal do takej miery, že bolo potrebné znova zaoberať rekonštrukciou celého areálu.

Projekt „**Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum**“ (ďalej len MKKC) mal preto za cieľ adaptovať organizmus Univerzitnej knižnice v Bratislave už na úplne nové spoločenské a informačné podmienky, než v akých fungovala doteraz. Rozhodujúce sú základné stavebné ciele rekonštrukcie:

- v rámci možností obnoviť pôvodné priestorové charakteristiky pamiatkových objektov (hlavné vstupy, nádvoria, zrušenie skladov v reprezentačných podlažiach palácov v prospech voľného výberu kníh a pod.),

- „otvoriť“ knižnicu používateľom, t.j. podstatne rozšíriť voľný výber kníh a prezenčné štúdium v priestoroch knižnice namiesto (popri) požičiavaní kníh z uzavretých skladov, vytvoriť rôznorodé študijné prostredia podľa záujmov návštěvníkov, pri-

the two buildings. The buildings interior was trimmed with artwork of the time, both built-in (stain glass windows) and transferable (paintings, graphic works, etc.) abstract style work.

The entire reconstruction was characterized by difficult to use materials and much demolition as well as significant ignorance of the inside logic of the original buildings. It led to difficulty of construction to a great extent, which paradoxically enabled its more effective usage later on. At this point in time, the basic space framework of the buildings, having no historical linkage, was defined and they were joined into one operation unit. This had to do with the current view of reconstruction of the historical core of the city, in which each section should be used by a large state institution.

The entire complex should have been functional for a period of 30–40 years and its presumed capacity was 1.6 million books.

After the third “gentle” overturn (1989) the library operated practically in the state, in which it was left by the previous reconstructions, only necessary repairs needed for its operation were executed. The technical equipment was especially old, including the central heating. Books kept piling up and practically every free space on upper floors was used for their storage. The shelves grew in height and their density increased up to the point when it consumed most of the upper floors valuable space. However, even in this situation it was necessary to introduce the operation of stacks outside the library premises. After the change of the social situation and upon the introduction of digital technologies, the library was truly archaic. The concept of the library, based on lending and separate study rooms, became obsolete and the gap between it and worldwide development became evident. Up to the beginning of the reconstruction, the interior equipment kept its characteristic socialist style, which is a nostalgic witness of this development stage. In its time the complex was an ideological example of the care of the workers, at the same time in the framework of possibilities, its re-constructors tried to find the best technical and artistic solution.

The University Library in Bratislava gradually became one of the most important and most visited libraries in Slovakia with a gradually increasing offering of information services, including international services (UN, UNESCO) and recently also digital services. The discrepancy between the necessity of functional change and the already unsuitable solution of premises grew to be so important that it became again necessary to consider the reconstruction of the entire site.

The aim of the project “**Multifunctional Cultural and Library Centre**” (hereinafter only referred to as MCLC Project) was therefore to adapt the organism

ponechaní jej vedeckého zamerania ju sprístupniť aj pre širokú laickú verejnosť i rozšírením návštevných hodín do večera a cez víkendy,

- výrazne podporiť elektronizáciu a digitalizáciu v celom fungovaní knižnice, či už vo vlastnej prevádzke, ako aj v čitateľských priestoroch (vyhľadávanie, objednávanie a vracanie kníh, vybavenie väčšiny študijných miest sieťovými prípojkami

- vytvoriť rôznorodosť funkcií a využitia komplexu do takej miery, že už nebude monofunkčnou knižnicou, ale viacfunkčnou verejnou budovou a živou súčasťou mesta, čomu zodpovedá aj širšie chápany názov stavby,

- modernizovať celú technickú infraštruktúru budovy vrátane klimatizácie, nových rozvodov slaboprádu a počítačových sietí, poplachového systému narušenia budovy a pod.

V rámci komplexu sa rozmiestnili základné funkcie do týchto priestorových celkov:

Klariseum (Klariská ulica 3, 5) ako študijný archív – relatívne samostatná prezenčná knižnica najvzácnejších historických a slovacikálnych fondov. Sú tu medzinárodné informačné strediská UNESCO, OSN a NATO. Prevažná časť historických knižničných fondov bude voľne prístupná, pričom najcennejšie z nich budú k dispozícii v podobe digitálnych kópií, vo výstavných priestoroch a trezorových vitrínach. Používateľom tu je na prezenčné štúdium voľne prístupných asi 100 tisíc knižničných jednotiek, ďalšie sú v uzavretých knižných skladoch. Špecializované študijné priestory slovacikálnej literatúry umožnia aj čiastočný voľný výber, avšak bez možnosti absenčnej výpožičky archívnych povinných výtlačkov. Okrem toho sa tu budú nachádzať servisné a vstupné priestory (prednášková sála, bufet).

Stavebné úpravy sú menšieho charakteru – sústreďujú sa na celkovú pamiatkovú obnovu a modernizáciu objektu pri ponechaní jeho dispozičných a hmotových charakteristik. Je to hlavne otvorenie pôvodného vstupu, skultivovanie nádvoria, zasklenie otvorených arkád, úprava prízemia na vstupné a spoločenské priestory a využitie oboch poschodí na skladovacie, študijné a pracovné funkcie.

Palác uhorskej komory (uhorského snemu – Michalská ulica 1, Ventúrska ulica 13) ako vedecká knižnica – sústava menších špecializovaných študovní s voľným výberom a vysokým štandardom individuálneho štúdia. Knižnica má vo svojich zbierkach okrem kníh a časopisov i rôzne iné fondy, ktoré je možné sprístupniť, ale sú tu zriadené aj národné informačné, študijné a kultúrne strediská a pod. Vo vyšších podlažiach sa nachádzajú hlavné administrativne prevádzky vrátane výpočtového strediska. Unikátny zachovaný drevený krov sa nevyužíva.

of the University Library in Bratislava to the already new social and information conditions. The basic construction goals of the reconstruction became decisive:

- in the framework of the possibilities to renew the original characteristics of premises of the historical buildings (main entrances, courtyards, abolishment of stacks in closed spaces for the benefit of open access of books, etc.),

- “to open” the library for its users, which means to substantially extend the open access of books, attendance study in the library premises instead of lending books from closed stacks, to create various study environments according to the interests of the visitors while sustaining its scientific focus to make it accessible for the wide public, also prolonging the open hours until the evening and during weekends,

- to substantially promote electronization digitization of the entire operation of the library, whether in its own operation or in the reading premises (search, ordering and returning of books, equipment of the majority of study places with network access, etc.),

- to create a variety of functions and utilization of the complex to such an extent that it will no longer be a mono-functional library, but a multifunctional public building and a vivid part of the city which will correspond with the broadly perceived name of the building,

- to modernize the entire technical infrastructure of the building, including the air-conditioning, new distribution of low-voltage and computer networks, security systems, etc.

In the framework of the complex, the basic functions were distributed in the following units of premises:

Clariseum (Klariská Street 3, 5) as a study archive – relatively independent library of the most precious preserved historical and Slovakia-related collections. There are the international UN, UNESCO and NATO information centers here. The frequented part of the historical library collection will be freely accessible whereby the most valuable stacks will be at disposal in the form of digital copies, in exhibition premises and safe displays. There are approximately 100 thousand library units here available for study, other units are in closed stacks. The specialized study premises of the Slovakia-related literature will also enable a partial open access, however without the possibility of lending the archive reserve copies. Apart from it the service and entrance premises will be located here (lecture room, buffet).

The construction works here are less extensive – they focus on the global historical renewal and modernization of the complex while sustaining its layout and material characteristics. It is mainly the opening of the original entrance, cultivation of

Stavebne sa palác taktiež ponecháva vo svojich dnešných dispozičných a priestorových charakteristikách – ide viac o pamiatkovú obnovu objektu a modernizáciu inžinierskych sietí. Otvára sa impozantný pôvodný hlavný vstup do objektu (ako spoločný pre určité študovne a ako zamestnanecký vstup). Na prízemí sa umiestňujú študovne so svojím zázemím a výstavná sieň. Na prvom poschodí sa opticky zmenšuje priestor veľkej študovne, aby pri pomínil pôvodné priestorové členenie so zvýraznením strednej reprezentačnej miestnosti. V priestore hlavnej vnútornej komunikácie sa navrhuje inštalácia história objektu vrátane konania uhorských snegov, ako aj história samotnej Univerzitnej knižnice. V ostatných nadzemných podlažiach sa odstraňujú skladovacie priestory a menia sa na čitateľské miesta s cieľom vytvoriť menšie špecializované študovne zamerané na vybrané fondy. Vo vyšších podlažiach sa nachádzajú hlavné zamestnanecké priestory vrátane riaditeľstva a výpočtoveho strediska.

Palác Leopolda de Paulho (Ventúrska ulica 11) ako mediatéka – „knižničný a informačný supermarket“. Tu je sústredené tažisko voľného výberu kníh v novoznknutom veľkopriestore, ktorý vznikne prepojením uličného a vnútorného traktu perforáiami v strednom pozdĺžnom múre a kulminuje v strednom presklenom nádvorí. Má skľbiť funkcie vzdelávacie i trávenia voľného času a preto sa stane centrom života knižnice. Obnovuje sa pôvodný palácový vstup ako hlavný vstup návštevníkov. Prízemie objektu sa mení na vstupné a spoločenské priestory s tažiskom v novej hale, ktorá vznikne zasklením pôvodného nádvoria. V suteréne sa v priestoroch bývalej kotelne vytvorí prednášková miestnosť so svojím zázemím. Posledné dve podlažia zostávajú skladmi kníh. Priestor nádvoria bude pôsobiť otvoreným dojom vďaka veľkorozponovej kovovej konštrukcii zasklenia a súdobo vzhľadom na rozsah nainštalovanej informačnej technológie. Z neknižničných prevádzok sú dôležité nové priestory na relaxáciu a občerstvenie v prízemí a na 1. poschodí, kde sa umiestňuje literárna kaviareň s prepojením na novoupravenú Lisztovu záhradu. Knižnica bude prístupná i vo večerných hodinách a cez víkendy, ako aj na krátkodobé návštevy na časovo obmedzené preukazy.

Stavebne sa v rámci tohto objektu uskutočnia najzásadnejšie zmeny. Najzložitejším zásahom je presklenie nádvoria a vloženie informačného bodu s novým schodiskom na 1. poschodie, ktoré čiastočne funkčne nahradza vybúrané pôvodné hlavné schodisko. Ďalšie zásahy sú hlavne v strednom nosnom mure, v ktorom sa vytvoria podmienky pre vznik súvislého vnútorného veľkopriestoru. Ostatné zásahy sú podobné, ako u predošlých častí – rozsiahla oprava objektu spolu s modernizáciou

the courtyard, glass windows in the open arcades; re-design of the ground floor to serve as entry and social premises and utilization of both floors, for study and work purposes.

Palace of the Hungarian Chamber (Michalská Street 1, Ventúrska Street 13) as a research library – system of smaller specialized study rooms with open access and individual studies. Apart from books and periodicals, the library has in its collection various other collections which are accessible, also are established national information, study and cultural centers as well. On the upper floors there are the main administration operations, including the computing centre, and a unique preserved wooden attic which is not used.

From the point of view of construction, the palace is also left with its current layout and premise characteristics – it is more or less the renewal of a historical building and modernization of the infrastructure. The remarkable original entrance to the building is being re-opened (as the joined entry for certain study rooms as well as for the staff). Located on the ground floor there are study rooms and an exhibition room. On the first floor, the space of the large study room is optically decreased to resemble the original layout with an emphasized middle representation room. In the main interior communication area an installation of the history of the building is proposed, including the sessions of the Hungarian Diet as well as the history of the University Library itself. The stack premises in the rest of the upper floors are being removed and they are being changed into reading premises with the goal of creating smaller specialized study rooms focused on selected collections. On the upper floors there are the main premises for the staff, including the management and the computing centre.

Palace of Leopold de Pauli (Ventúrska Street 11) as a media centre – “library and information supermarket”. The hub of the open access of books is located in a newly created large space, which will come to exist through connection of the street and interior part through demolition of the center of the longitudinal wall and culminates in the middle courtyard with a glass ceiling. Its purpose is to combine the education functions with leisure time and therefore will become the center of life for the library. The original entry of the palace is being renewed to serve as the main entrance for visitors. The ground floor of the building is changing to entry and social premises with the hub in the new hall, created by a glass ceiling installed over the original courtyard. In the basement, the former boiler room, a lecture room will be created. The last two floors will remain to serve for stacks of books. The courtyard space will make an open impression thanks to steel construction, of

technického vybavenia budovy vrátane nových výťahov, umožňujúcich prepravu osôb a kníh. Uvažuje sa o rozsiahлом využití výpočtovej techniky vo veľmi rôznorodom rozsahu pre návštevníkov a pre zamestnancov na bežnom medzinárodnom knižničnom štandarde.

Lisztov pavilón a záhrada, nadzemné a podzemné sklady (Ventúrska ulica 11) – paradoxná koexistencia oddelených prevádzok relaxácie a hlavných skladových priestorov celého komplexu. Tieto funkcie sú úplne oddelené a návštevníci skladu nebudú vnímať. Záhrada bude upravená v abstraktnom geometrickom náznaku pôvodnej symetrickej barokovej kompozície, ktorej podoba sa detailnejšie nezachovala. Bude samostatne prístupná a prevádzkovo oddeliteľná pri organizovaní kultúrnych podujatí. Lisztov pavilón bude slúžiť ako zázemie spoločenských akcií a koncertov, poriadanych v záhrade. Tá bude mať na rozdiel od súčasného stavu opačný sklon – jej horná úroveň bude terasou literárnej kaviarne na 1. poschodi de Pauliho paláca, ktorá bude tvoriť logický uzáver línie sledu čitateľských priestorov na 1. poschodi oboch objektov. Naopak skladové priestory budú čo najviac skryté – ako v novopostavených nadzemných skladoch, tak aj v novonavrhovaných podzemných skladoch pod Lisztovou záhradou. Ich rozsah sa upravil podľa výsledkov archeologického prieskumu. Skladové priestory budú zariadené kompaktnými regálmi, aby sa dosiahla ich maximálna kapacita. Závažnou okolnosťou je zrušenie dopravníka kníh pre prevádzkovú nespoľahlivosť a jeho nahradza za systém výťahov pri použití knižničných vozíkov. Toto distribučné centrum medzi skladmi a knižnicou sa stalo klúčovým bodom operatívneho výpožičného systému.

Celkovo možno povedať, že nová prevádzková kostra zložitého komplexu nadväzuje na pôvodný priestorový koncept. Upravuje a aktualizuje ho na súčasné podmienky, čím vzniká akási „rekonštrukcia rekonštrukcie“. Vytvára sa tak dostatočne voľná a flexibilná sústava, ktorá umožňuje zmeny i v budúcnosti bez zásahu do podstatných prevádzkových uzlov. V architektonickom stvárnení, vzhľadom na veľký objem stavby a na vysoký stupeň ochrany objektov, nezostáva veľký priestor na väčšie zásahy, ktoré sa v značnej miere obmedzujú skôr na menšie stavebné úpravy a interiérové riešenie. Jedinou výnimkou je objekt Paláca L. de Pauliho, ktorý sa stane ťažiskom verejne prístupnej časti knižnice a Lisztova záhrada (podzemné knižné sklad). Celkovým riešením bolo vytvoriť modernú a praktickú inštitúciu, kde si návštevník nájde svoje miesto a kde sa bude rád vracať. Preto aj výber materiálov je volený tak, aby podporil jej vnímanie ako dynamickej verejnej inštitúcie, na rozdiel od ťažkopád-

glass between supports and an up-to-date impression, taking into account the scope of installed information technology. From the non-library operations the rest and refreshment operations on the ground floor and on the first floor are important where the literature café is located, linked with the newly designed Liszt's Garden. The library will also be accessible in the evening hours and during the weekends as well as for short-term visits with cards with limited time validity.

From the point of view of construction this building will undergo the most significant changes. The most complicated is the glass ceiling over the courtyard and location of an information desk with a new staircase on the first floor, which partially replaces the function of the demolished original main staircase. Further actions are mainly in the middle-bearing wall, in which conditions will be created for an inter-connected internal open space. The rest of the actions are similar to the previous parts – extensive repair of the building together with modernization of the technical equipment of the building, including new elevators, enabling the transfer of the people and books. Extensive utilization of information technology is considered for both the visitors and the staff in order to comply with the common international library standard.

Liszt's Pavilion and Garden, ground and basement stacks (Ventúrska Street 11) – paradoxical coexistence of separate operations for relaxation and the main stacks area for the entire complex. These functions are fully separate and the visitors shall not perceive the stacks. The garden will be redesigned in an abstract geometric draft of the original symmetric baroque composition, the image of which was not preserved in detail. It will be individually accessible and it will be possible to separate its operation during organization of cultural events. Liszt's Pavilion shall serve as a background of community events and concerts taking place in the garden. This shall have, different from the current state, a reverse purpose – its upper level will be the terrace of the literature café on the first floor of de Pauli Palace. This will logically end the series of reading premises on the first floors of both buildings. The stacks premises will be hidden to the maximum, in newly built ground stacks and in the newly designed basement stacks under the Liszt's Garden. The scope of the stacks was amended pursuant to the results of the archaeological research. The stacks premises will be equipped with compact shelves in order to achieve their maximum capacity. Another important circumstance is the abolition of the book transporter due to its unreliable operation and its replacement with a system of elevators and library carriages. This distribution centre between the stack premises and the library became the key operative point of the lending system.

ných, príliš reprezentatívnych koncepcií, spájaných s vrcholnými (hlavne národnými) knižnicami vo svete. Zámerom rekonštrukcie je oživenie knižnice a jej premena na kontaktný bod s novodobým svetom informácií – mediatéku, priblíženie odborným i laickým používateľom a súčasne vytvorenie kultúrnej – nekomerčnej alternatívy trávenia voľného času v tejto jedinečnej a atraktívnej polohe na pešej zóne historického jadra Bratislavы.

Globally, one can say that the new operation skeleton of the site follows the original layout concept. It amends and updates it for the current conditions, which creates a sort of “reconstruction of a reconstruction”. This way, a sufficiently free and flexible system is created, enabling for changes in the future without having an impact to the key operation junctions. Taking into account the large volume of construction and a high level of protection of the complex from the architecture point of view, there is not much space left for more significant actions, which are in most cases limited to minor construction amendments and interior solutions. The only exception is the building of L. de Pauli Palace, which will become the hub of the publicly accessible part of the library and the Liszt's Garden (basement library stacks). The global solution was based on a goal to create a modern and practical institution where visitors will find their place and would like to return. Therefore, the selection of materials was made with the aim to support perception of the library as a dynamic public institution, different from heavy representative concepts, linked with the top (mainly national) libraries in the world. The aim of reconstruction was the revitalization of the library and its alteration into a contact point with the current world of information – media center and to accommodate special and ordinary users. At the same time the creation of a cultural – non-commercial alternative to spend leisure time in this unique and attractive location in the pedestrian zone of the historical center of Bratislava.

KALENDÁRIUM 1919 – 2005

CALENDAR 1919 – 2005

- 1919** • Univerzitná knižnica vznikla 10. októbra 1919. Začala pôsobiť v budove Klarisea na Klariskej ulici, Mala fond 84 826 k. j.
- 22. októbra – pracovníci knižnice zložili úradný slub do rúk prvého riaditeľa knižnice Jana Emlera
 - 12. novembra – knižnica dostala právo na povinný výtlačok produkcie celého Slovenska
- 1920** • Začiatky bibliografickej činnosti. Univerzitná knižnica bibliograficky popisuje publikácie vydané na Slovensku pre redakciu Bibliografického katalógu ČSR v Prahe
- 1921** • 25. marca bola do Univerzitnej knižnice dovezená knižnica L. V. Riznera
- 1922** • Bola zriadená všeobecná študovňa
- 1923** • 4. mája – riaditeľ Jan Emler podpísal zápisnícu o prevzatí Knižnice inštitútu reči a literatúry československej v Bratislave (Štúrova knižnica)
- 1924** • Univerzitná knižnica zakúpila Bašagićovu knižnicu zo Sarajeva
- 1926** • Začala sa oprava budovy klariského kláštora (ukončili ju v roku 1927)
- 1928** • Začal sa priebežne budovať systematický katalóg
- 1929** • 31. decembra – knižničný fond dosiahol 209 082 k. j. Knižnica mala 20 pracovníkov.
- 1931** • 1. januára bol vedením knižnice poverený Josef Schützner
- 1932** • Knižnica dostala do daru prírodovednú knižnicu J. A. Wagnera
- 1933** • 1. januára založili skladowé oddelenie judaík
- 1935** • Knižnica prevzala od Národnej a univerzitnej knižnice v Prahe časť Lobkovicovej knižnice

- 1919** • on October 10, 1919 the University Library was established in the building of Clariseum (Klariseum) in Klariská Street. The book collection has reached 84 826 library units (l. u.)
- on October 22, the employees took an official vow to Jan Emler, first director of the library
 - on November 12, the library was granted the right to mandatory copy of Slovak production
- 1920** • the beginnings of bibliographic activity for the University Library describe publications issued in Slovakia for the editor's office of the Bibliographical catalogue of the ČSR in Prague
- 1921** • on March 25, the L. V. Rizner collection was moved to the University Library
- 1922** • a general study room was established
- 1923** • on May 4, director Jan Emler signed the memorandum for taking over the library of Czechoslovak institute for language and literature in Bratislava (Štúr library)
- 1924** • the University Library bought the Basagić library (collection) from Sarajevo
- 1926** • beginning repairs to Poor Clares Convent (it was finished in 1927)
- 1928** • a systematic catalogue was started
- 1929** • on December 31, the book collection has reached 209 082 l. u. The library had 20 employees
- 1931** • on January 1, Mr. Josef Schützner was put in charge of running the library
- 1932** • the University Library received a natural science library from J. A. Wagner as a gift
- 1933** • on January 1, a Judaic section was established

- 1938** • Október – knižnica premenovaná na Knižnicu Slovenskej univerzity
- 1939** • 1. júla bol za riaditeľa knižnice vymenovaný Ľudovít Zachar. Knižnicu prevzali do správy slovenského štátu
• 31. decembra – knižničný fond dosiahol 309 564 k. j. Knižnica mala 21 pracovníkov
- 1945** • 20. januára vydalo Ministerstvo školstva a národnej osvety slovenského štátu nariadenie urobiť prípravy na odsun cenných kníh do Nemecka. Pre odpor pracovníkov sa tak nestalo. Knihy zamurovali v hlohoveckom kaštieli
• 5. apríla – za riaditeľa Univerzitnej knižnice vymenovali Igora Hrušovského
• 31. decembra – knižničný fond dosiahol 248 438 k. j. Knižnica mala 32 pracovníkov
- 1946** • 1. januára začal činnosť bibliografický ústav Univerzitnej knižnice
- 1947** • 1. januára bola vedením Univerzitnej knižnice poverená Mária Štefanovičová
• 12. marca – Univerzitná knižnica dostáva nárok na 2 povinné výtlačky z celého územia Československa (zákon č. 20/47 Zb.)
- 1948** • 1. októbra – za riaditeľa Univerzitnej knižnice vymenovali Jána Čaploviča
- 1950** • 1. januára sa Univerzitná knižnica stáva depozitnou knižnicou OSN
• Univerzitná knižnica dostala do daru pozostalosť hudobník M. Ruppeldta
• 31. decembra – knižničný fond dosiahol 344 243 k. j. Knižnica mala 55 pracovníkov
- 1951** • 1. januára sa začal budovať hudobný kabinet
• 13. októbra bola Univerzitnej knižnici predelená budova bývalého uhorského snemu na Michalskej ulici 1.
- 1952** • 1. januára – za riaditeľa Univerzitnej knižnice bol vymenovaný Koloman Moško (Moškovič)
• 30. júla skončili zvoz konfiškátov do Univerzitnej knižnice
- 1953** • 1. februára bol za riaditeľa knižnice vymenovaný Juraj Paška
- 1954** • 1. januára 1954 bola knižnica premenovaná na Univerzitnú knižnicu
• 1. júla – Univerzitná knižnica odovzdala redakciu a administráciu Bibliografického katalógu ČSR – Slovenské knihy Matici slovenskej.
- 1935** • the library obtained part of the Lobkovic collection from the National and University Library in Prague
- 1938** • in October, the library was renamed to The Library of Slovak University
- 1939** • on July 1, Ľudovít Zachar was appointed as director of the library. The library had been assigned to the Slovak state administration
• on December 31 – the book collection has reached 309 564 l. n. The library had 21 employees
- 1945** • on January 20, Ministry of Education and Enlightenment of the Slovak state adopted an order to make preparations for transport of valuable books to Germany. But the employees walled up the books in a mansion in Hlohovec
• Mr. Igor Hrušovský was appointed as director of the University Library
• on December 31, the book collection has reached 248 438 l. u. The library had 32 employees
- 1946** • on January, the Bibliographical institute of the University Library was established
- 1947** • on January 1, Mrs. Mária Štefanovičová was put in charge of running the library
• on March 12, the University Library received the right for 2 mandatory copies from the whole territory of Czechoslovakia (Act No 20/47 Coll.)
- 1948** • on October 1, Mr. Ján Čaplovič was appointed as director of the University Library
- 1950** • on January 1, the University Library has become the UN deposit library
• the University Library obtained inherited music of Mr. Miloš Ruppeldt as a gift
• on December 31, the book collection has reached 344 243 l. u.
- 1951** • on January 1, the musical cabinet was established
• on October 14, the building of the former Hungarian Chamber on Michalska Street 1 was allocated to the University Library
- 1952** • on January 1, Mr. Koloman Moško (Moškovič) was appointed as director of the University Library
• on July 30, concludes the transport of confiscated books to the University Library

Bibliografický ústav pričlenili k Matici slovenskej v Martine

1955 • 31. decembra – knižničný fond dosiahol 512 620 k. j. Knižnica má 70 pracovníkov

1956 • 18. januára – pri katastrofe lietadla Čs. aerolínií OK WZD prišlo o život 5 pracovníkov bibliograficko-informačného oddelenia (dr. J. Bánsky, dr. V. Jelínek, prof. Š. Kántor, prof. H. Kaloudová a prof. B. Nociar)

- 1. septembra bolo slávnoštne otvorenie budovy Univerzitnej knižnice na Michalskej ulici verejnosti

1957 • 1. júla sa začala adaptácia budovy na Klariskej ulici č. 5 podľa projektu akad. arch. Alojza Daříčka st.

- V Univerzitnej knižnici bolo zriadené stredisko UNESCO

1959 • 20. mája bol poverený vedením knižnice Ján Lehký

- 15. októbra nastúpil nový riaditeľ Univerzitnej knižnice Vincent Kútik

1960 • 1. januára bolo zriadené konzervátorské a reštaurátorské laboratórium na Klariskej ulici č. 5

- 27. mája v budove na Klariskej ulici č. 5 slávnostne otvorili na 1. poschodí Slovenskú pedagogickú knižnicu
- 1. augusta – začiatok 3. etapy výstavby Univerzitnej knižnice – rekonštrukcia budovy na Jiráskovej (Ventúrskej) ulici č. 15 a výstavba nového skladu podľa projektov akad. arch. A. Daříčka st.
- 31. decembra – knižničný fond dosiahol 715 019 k. j. Knižnica mala 95 pracovníkov

1961 • 1. januára – zriadenie ďalekopisného spojenia. Začalo sa s reštaurovaním a konzerváciou inkunábulí a rukopisov

- 31. decembra – ukončená adaptácia budovy na Klariskej ulici č. 5

1964 • 1. apríla bola zriadená bibliografická študovňa

1965 • 31. decembra – knižničný fond dosiahol 985 500 k. j. Knižnica mala 131 pracovníkov

1966 • 1. januára bol zriadený úsek súborných katalógov a knižnica začala vykonávať celoštátnu evidenciu zahraničnej literatúry (CEZL)

1967 • 1. októbra – ukončila sa novostavba budo-

1953 • on February 1, Mr. Juraj Paška was appointed as director of the library

1954 • on January 1, the library was renamed to the University Library

- on July 1, the University Library transferred an editorial office and the administration of Bibliographical catalogue ČSR to Slovak books Matica Slovenska. The Bibliographical institute was associated with Matica Slovenska in Martin

1955 • on December 31, the book collection has reached 512 620 l.u. The library had 70 employees

1956 • on January 18, five employees (Dr. J. Bánsky, Dr. V. Jelínek, prof. S. Kántor, prof. H. Kaloudová and prof. B. Nociar) of the bibliographical-information department died in a plane crash

- on September 1, the opening ceremony for the University Library on Michalská Street 1 to public

1957 • on July 1, the reconstruction of the building on Klariská Street 5 began, design from architect Alojz Daříček Sr.

- UNESCO centre was established in the University Library

1959 • on May 20, Mr. Ján Lehký was put in charge of running the library

- on October 15, Mr. Vincent Kútik took the post as director of the University Library

1960 • on January 1, the conservatory and restoration laboratory was established on Klariská Street 5

- on May 27, the opening ceremony for the Slovak Pedagogic Library on Klariská Street 5 took place
- on August 1, the beginning of the third construction stage of the University Library – reconstruction of the building in Jiráskova (Ventúrska) Street 15 and construction of a new stack based on the project by arch. Alojz Daříček Sr.
- on December 31, the book collection has reached 715 019 l. u. The library had 95 employees

1961 • on January 1, a telex system was established. The beginning of conservation and restoration of incunabula and manuscripts

1964 • on April 1, a bibliographical study room was established

vy skladov v objekte budov Jiráskova ulici 15 (Ventúrska ulica 11)

- 1968** • 1. januára – začal činnosť referát pre mechanizáciu a automatizáciu spracovania údajov
 - 1. marca – hudobný kabinet prešťahovali do Lisztovho pavilónu v objekte knižnice na Jiráskovej ul. 15
 - 15. júla – požičovňa, čitateľské katalógy, odelenie služieb, šatňa, pošta, vrátnica – prešťahované do nových priestorov na Jiráskovej ulici č. 15. Otvorili nový vchod do knižnice

- 1969** • 1. januára – začala sa osobitná výmena publikácií s Kongresovou knižnicou vo Washingtone na základe podpísanej dohody
 - 10. októbra – slávnostné odovzdanie objektov na Jiráskovej ulici č. 15 verejnosti

- 1970** • 31. decembra – knižničný fond dosiahol 1 248 185 k. j. Knižnica mala 203 pracovníkov

- 1975** • 31. decembra – knižničný fond dosiahol 1 477 339 k. j. Knižnica mala 218 pracovníkov

- 1976** • 1. júla – otvorenie letných komorných koncertov v rámci Kultúrneho leta na nádvori knižnice

- 1978** • 31. októbra – Univerzitná knižnica poverená spracovávaním a uchovávaním dizertačných prác v SSR
 - Knižnica získala sálový počítač RPP 16S československej výroby s magnetickými diskami

- 1980** • 19. marca – otvorenie výpočtového strediska Univerzitnej knižnice
 - 15. decembra – návštěva čestného predsedu IFLA P. Kirkegaarda v knižnici

- 1981** • 1. januára – Univerzitná knižnica bola prijatá za tisíceho člena IFLA
 - 4.–5. marca – zasadnutie Stáleho výboru IFLA pre teóriu a výskum v Univerzitnej knižnici

- 1982** • 1. januára bola zriadená študovňa publikácií OSN a UNESCO

- 1984** • 10. decembra – knižnica poverená funkciou pracoviska zodpovedného za sprostredkovanie prístupu k zahraničným databázovým centrám prostredníctvom ÚVTEI-ÚTZ v rezorte kultúry

- 1985** • 14.–17. januára – zasadnutie Stáleho výboru sekcie IFLA pre knihovnícke vzdelávanie

- 1965** • on December 31, the book collection has reached 985 500 l. u. The library had 131 employees

- 1966** • on January 1, the Department of union catalogues was established. The library began to carry out the recording of foreign literature on a nation wide scale (CEZL)

- 1967** • on October 1, the new stack construction was finished in Jiráskova Street 15 (Ventúrska Street 11)

- 1968** • on January 1, the Department of mechanized systems and automatic data processing was established
 - on March 1, the Musical department was moved to Liszt's Pavilion in the library on Jiráskova Street 15
 - on July 15, the lending department, reader's catalogues, department of services, cloakroom, post office, and gatekeeper's booth were moved to a new area in Jiráskova Street 15. A new entrance to the library was opened

- 1969** • on January 1, per agreement with The Library of Congress a special publication exchange began
 - on October 10, the opening ceremony for the buildings on Jiráskova Street 15 took place

- 1970** • on December 31, the book collection has reached 1 248 185 l. u. The library had 203 employees

- 1975** • on December 31, the book collection has reached 1 477 339 l. u. The library had 218 employees

- 1976** • on July 1, commencement of summer chamber concerts in the courtyard began as part of Cultural summer events in courtyard catalogues of the library

- 1978** • on October 31, the University library was commissioned to store and maintain dissertation theses in the SR
 - the library obtained the computer RPP 16, with the magnetic disks made in Czechoslovakia

- 1980** • on March 19, the opening of the computing centre of the University Library
 - on December 15, Mr. P. Kirkegaard, honorable chairman of the IFLA paid a visit to the library

- 1981** • on January 1, the University Library was accepted as the thousandth member of IFLA

- 4. júna – Lisztova záhrada sprístupnená ako letná čítareň
 - 31. decembra – knižničný fond dosiahol 1 928 538 k. j. Knižnica mala 237 pracovníkov
- 1987** • 1. januára – Marcel Kollár bol vymenovaný za riaditeľa knižnice
- 1989** • Vznikol videokabinet ako prvé špecializované pracovisko svojho druhu na Slovensku
 - 31. decembra – knižničný fond dosiahol 2 079 969 k. j. Knižnica mala 231 pracovníkov
- 1990** • 1. januára – vedením knižnice bola poverená Marta Frátričová
 - 1. apríla – Emil Vontorčík bol vymenovaný do funkcie riaditeľa Univerzitnej knižnice
- 1992** • Univerzitná knižnica sa stala signatárom CASLIN (Czech and Slovak Library Information Network)
- 1995** • 26. – 30. augusta – Univerzitná knižnica organizovala seminár CASLIN v Smoleniciach
 - 31. decembra – knižničný fond dosiahol 2 184 896 k. j. Knižnica mala 178 pracovníkov
- 1996** • V januári bol uvedený do prevádzky elektronický katalóg monografií fondu Univerzitnej knižnice, označený ako báza UKB. V tom čase obsahoval asi 190 tisíc katalogizačných záznamov monografií vo formáte UNIMARC. Databázy knižnice boli vytvárané a sprístupňované v integrovanom knižnično-informačnom systéme ALEPH
 - 18. novembra bolo otvorené centrum americkejch štúdií. Knižnica získala dar vlády USA - kolekciu 1230 amerických kníh
- 1997** • 1. júna – Jozef Gerbóc bol vymenovaný do funkcie generálneho riaditeľa knižnice
 - V októbri knižnica prevzala funkcie Národnej agentúry ISSN (International Standard Serial Number)
- 1998** • 1. januára – podľa novej zriaďovacej listiny bola knižnica premenovaná na Univerzitnú knižnicu v Bratislave – Národné knižničné centrum
 - Univerzitnú knižnicu navštívil generálny riaditeľ UNESCO Federico Mayor, ktorý odhalil na budove na Michalskej ulici 1 pamätnú tabuľu pri príležitosti zaradenia Bašagičovej zbierky na zoznam svetového dokumentárneho dedičstva Memory of the World
 - 1. novembra - bol Jozef Cifra poverený vedením knižnice
- March 4 – 5, a meeting of the IFLA Permanent Council for theory and research in the University Library took place
- 1982** • on January 1, a study room for publications of UN and UNESCO was established
- 1984** • on December 10, the library was commissioned to establish access to the foreign database centers via UVTEI-UTZ in the department of culture
- 1985** • on January 14 – 17, a meeting of the IFLA for library education in the University Library took place
 - on June 4, the Liszt's garden was opened to the public as the summer reading area
 - on December 31, the book collection has reached 1 928 538 l. u. The library had 237 employees
- 1987** • on January 1, Mr. Marcel Kollár was appointed as director of the library
- 1989** • the video cabinet was established as the first specialized workplace of its kind in Slovakia
- 1990** • on January 1, Mrs. Marta Frátričová has been put in charge of running the library
 - on April 1, Mr. Emil Vontorčík was appointed as director of the University Library
- 1992** • the University Library has become a signatory of CASLIN (Czech And Slovak Library Information Network)
- 1995** • on August 26–30, the University Library organized the CASLIN seminar in Smolenice
 - on December 31, the book collection has reached 2 184 896 l. u. The library had 178 employees
- 1996** • in January an electronic catalogue of monograph collections of the University Library was brought into operation as the database UKB. At that time contained about 190 thousand catalogue records of monographs in UNIMARC format. Databases of the library had been established and integrated into the library information system ALEPH
 - On November 18, the Center of American Studies was opened. The US Government donated 1230 American books
- 1997** • Mr. Jozef Gerbóc was appointed as general director of the library
 - in October, the library assumed ISSN agency

- 1999** • 1. mája - bol vymenovaný za generálneho riaditeľa knižnice Tibor Trgiňa
• Knižnica bola premenovaná na Univerzitnú knižnicu v Bratislave
- 2000** • 27. marca – pre verejnosť bol slávnostne otvorený multimediálny kabinet knižnice s technickým vybavením získaným z prostriedkov kultúrneho grantu japonskej vlády na roky 1998–1999
- 2001** • Začiatok realizácie projektu Multifunkčné kultúrne a knižničné centrum – Obnova a revitalizácia historických budov Univerzitnej knižnice v Bratislave (MKKC)
• Knižnica prevzala do správy depozitár vo Vysokej pri Morave a objekt na Pionierskej ulici v Bratislave
• Uskutočnil sa prechod na vyšiu verziu automatizovaného integrovaného knižničného systému ALEPH 500
• 31. decembra – knižničný fond dosiahol 2 321 761 k. j. Knižnica mala 178 pracovníkov
- 2002** • Knižnica bola pripojená do siete SANET optickým káblom
• Podľa projektovej dokumentácie spracovanej architektmi Jánom Bahnom a Vladimírom Šimkovičom začala firma Hornex, a.s. Bratislava stavebné práce na projekte MKKC
• Univerzitná knižnica kúpila odľahčovací sklad na Továrenskej ul. v Bratislave
• Zo skladov knižnice na Klariskej, Michalskej a Ventúrskej ulici boli na dobu rekonštrukcie odšťahované do náhradných priestorov knižničné fondy na 20 tisíc bežných metroch regálov
- 2003** • Univerzitnej knižnici v Bratislave bola udeľená cena konferencie INFORUM 2003 v Prahe za projekt súborného katalógu periodík
• 17. apríla – boli z dôvodu renovácie budov na Michalskej a Ventúrskej ulici prerušené služby knižnice pre verejnosť
• 17. júna – kolaudácia stavby č. 1 projektu MKKC kláštora klarisiek na Klariskej ulici 3–5
• V Alexandrii podpísali Univerzitná knižnica v Bratislave a Bibliotheca Alexandrina bilaterálnu Dohodu o spolupráci
• Vzniklo občianske združenie Spoločnosť priateľov Univerzitnej knižnice v Bratislave
- 2004** • 31. mája – slávnostné otvorenie depozitnej knižnice NATO na Klariskej ulici 5 v obnovenej budove bývalého kláštora klarisiek
• 16. septembra – znova otvorenie strediska
- 1998** • on January 1, according to the new foundation charter the library was renamed to University Library in Bratislava – National Library Centre
• Mr. Federico Mayor, UNESCO general director, visited the University Library and unveiled a memorial plaque on the building on Michalská Street 1, to the occasion of including the Basagić collection in the Memory of the World documentation
• on November 1, Mr. Jozef Cifra was put in charge of running the library
- 1999** • on May 1, Mr. Tibor Trgiňa was appointed as general director of the library
• the library was renamed to The University Library in Bratislava
- 2000** • on March 27, a multimedia cabinet with technical equipment donated by the Japanese government cultural grant for the years of 1998–1999 was opened to the public
- 2001** • the beginning of implementation of Multifunctional Cultural and Library Centre – Restoration and Revitalisation of Historical Buildings of the University Library in Bratislava (MCLC Project)
• the library assumed the responsibility of depository in Vysoká pri Morave and a building on Pionierska Street in Bratislava
• a new version of computer integrated library system ALEPH 500 was implemented
• on December 31, the book collection has reached 2 321 761 l. u. The library had 187 employees
- 2002** • the library was connected with fiber optics to the SANET network
• the construction company Hornex, a.s. Bratislava began work on reconstruction of the MCLC Project according to the plans established by architects Jan Bahna and Vladimír Šimkovič
• the University Library bought library stacks in Továrenska Street in Bratislava
• the collection was moved from stacks in Klariská, Michalská and Ventúrska streets during reconstruction into substitute spaces. The length of bookshelves was 20 thousand meters
- 2003** • the University Library in Bratislava was awarded the prize INFORUM 2003 in Prague for the project of the Union catalogue of periodicals
• on April 17, all library services have been

UNESCO a depozitnej knižnice OSN, služby poskytujú verejnosti v plnom rozsahu v budove Klarisea

- 2005**
- 25. januára – kolaudácia stavby č. 2 projektu MKKC budov na Michalskej ulici 1, Ventúrskej ulici 13 a Ventúrskej ulici 11
 - 24. februára – slávnostné otvorenie americkej informačného a kultúrneho strediska InfoUSA Bratislava za účasti čestného hosta p. Lauru Bushovej
 - 25. februára – návšteva centra ruských štúdií v Univerzitnej knižnici v Bratislave p. Ludmilou Putinovou v sprievode p. Silvie Gašparovičovej
 - 30. marca – ustanovujúce zasadnutie rady Univerzitnej knižnice v Bratislave
 - 14. apríla – slávnostné otvorenie obnovenej Univerzitnej knižnice v Bratislave
 - 19. apríla – znovaotvorenie Univerzitnej knižnice v Bratislave pre verejnosť

stopped for the public on Michalská and Ventúrska streets due to reconstruction

- on June 17, approval of building No. 1 of the MCLC Project Clariseum in Klariská Street 3–5
- the University Library in Bratislava and Bibliotheca Alexandrina signed a bilateral contract of cooperation in Alexandria
- the Civil Association Society of Friends of the University Library in Bratislava was established

- 2004**
- on May 31, the ceremonial opening of the NATO Deposit Library in Poor Clares Convent
 - from September 16, UNESCO Centre and UN Deposit Library both render services to the public in the restored building of Clariseum

- 2005**
- on January 25, the approval of building No. 2 of the MCLC Project on the Michalská 1, Ventúrska 13 and Ventúrska 11 streets
 - on February 24, the ceremonial opening of the American Cultural and Information Centre, InfoUSA in Bratislava. Mrs. Laura Bush was present as the guest of honor
 - on March 30, the foundation session of the Council of the University Library in Bratislava
 - on April 14, the ceremonial opening of the renovated University Library in Bratislava
 - on April 19, the re-opening of the University Library in Bratislava to the public

Realizácia projektu MKKC
Zúčastnené subjekty
Časové, vecné a rozpočtové aspekty

Implementation of MCLC Project
Participating subjects
Aspects of schedule, works and budget

Investor

Investor

Slovenská republika (Slovak Republic)
Ministerstvo kultúry SR (Ministry of Culture of SR)
Univerzitná knižnica v Bratislave (University Library in Bratislava)

Užívateľ

User

Univerzitná knižnica v Bratislave (University Library in Bratislava)

Koordinátori

Coordinators

Tibor Trgiňa, generálny riaditeľ (director general)
Alojz Androvič, riaditeľ (director)
Dušan Lechner, riaditeľ (director)
Mária Petrovičová, námestníčka (deputy director)
Igor Hamar, vedúci investičného oddelenia (head of the investment department)

Projekt stavby
Design of the Construction

AA ateliér architektúry
arch. Ján Bahna (architect)
arch. Vladimír Šimkovič (architect)

Generálny dodávateľ stavby
General Contractor

HORNEX, a.s., Bratislava
Otto Hornáček, generálny riaditeľ, (director general)
Blažej Pintér, riaditeľ (director)
Ladislav Starna, riaditeľ (director)
Richard Kubala, hlavný stavbyvedúci (chief engineer of the construction)

Subdodávateelia stavby
Construction Suppliers

Materiál na fasády
Facade material
SAINT – GOBAIN WEBER TERRANOVA, spol. s r.o., Bratislava
Murovací materiál, omietky, nátery fasád
(Masonry, plastering, facade coating material)
BAUMIT, spol. s r.o., Bratislava
Elektrické inštalácie silnoprúdu a slaboprúdu
Electrical installation/power lines, electrical engineering
ELO, s. r.o, Bánovce nad Bebravou
Elektrické inštalácie slaboprúdu
Electrical installation/electrical engineering
NIHIL OBSTAT, a.s., Bratislava
Zdravotechnika a ústredné kúrenie
Sanitary engineering and central heating
FILLA, spol. s r.o. Bratislava

Vzduchotechnika a chladenie
Air-conditioning and air-cooling
MEDACL, spol. s r.o., Bratislava
Koberce a linoleá
Carpet and linoleums
NOREM, s. r.o., Bratislava
Hliníkové a celosklené konštrukcie
Aluminium and glass construction
TriAl Trnava, s. r.o., Trnava
Búracie práce
Demolition work
GAVKUM, spol. s r.o., Bratislava
Strešná krytina
Roofing material
TONDACH SLOVENSKO, s. r.o., Nitrianske Pravno

Ďalší dodávateľia
Further Suppliers
Projekt interiérov
Design of the interior
AA ateliér architektúry

Interiér
Interior
Kancelársky a knižničný nábytok
Office and library furniture
Interior PFD International, s. r.o., Bratislava
ROSANA, spol. s r.o., Pezinok
Kovové regále
Book shelves
EK, spol. s r.o., Beluša
Orienteačný systém
Orientation scheme
ROSANA, spol. s r.o., Pezinok

IKT
IT
Bull Slovakia, spol. s r.o., Bratislava
UNIT, spol. s r.o., Bratislava
Core Computer, spol. s r.o., Bratislava
FLOW PLUS, spol. s r.o. Bratislava
Image Ware, G.m.b.H, Bonn
Albertina Icome Beroun

Bezpečnostné systémy
Safety systems
Security Kobra, spol. s r.o., Bratislava
EM-Test, spol. s r.o., Žilina

Bezkontaktné identifikačné karty
Contactless identification cards

vub nadácia

*Stiahovanie knižných fondov
Moving of library collections*
Ing. Anton Vojčák – TRIV, Bobrov

*Časová postupnosť
Schedule*

2000–2001 – prípravné práce, verejné súťaže (preparatory works, tenders)
2000–2005 – projekty (projects)
2002–2005 – realizácia (implementation)

*Miesto stavby
Construction Site*
Michalská ulica 1, Ventúrska ulica 11, 13
Klariská ulica 3, 5, Bratislava

*Plochy
Space*
21 000 m² – úžitkový priestor (working storage)
110 000 m³ – obostavaný priestor (built-up storage)

*Náklady
Costs*
*Projektové a stavebné práce
Design and construction works*
496,98 mil. Sk

*IKT
IT*
29,3 mil. Sk

*Interiér a orientačný systém
Interior and orientation scheme*
25,6 mil. Sk

*Zdroje rozpočtu projektu MKKC
Sources of MCLC Project*

<i>Stavba Construction</i> 359,83 mil. Sk štátny rozpočet Sk 2001–2005 (state budget 2001–2005) 137,15 mil. Sk CEB – (Council of Europe Development Bank)	<i>Interior (nábytok, regále), IKT Interior (furniture, shelves), ICT</i> 54,9 mil. Sk štátny rozpočet Sk 2004–2005 (state budget 2004–2005)
---	--

Photo: Martin Ličko

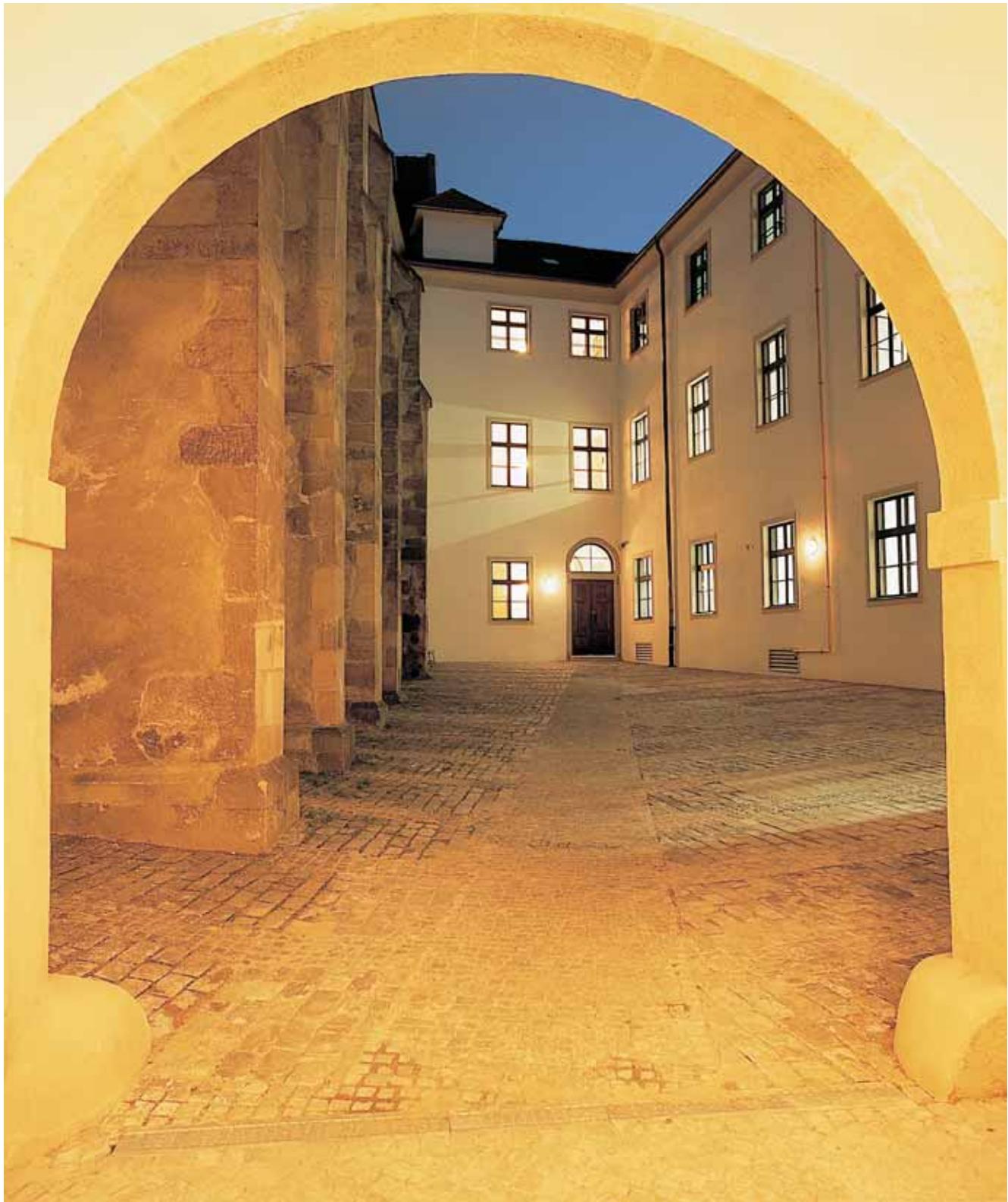

Photo: Martin Ličko

Photos: Martin Ličko

Photo: Martin Ličko

Photos: Martin Ličko

Photo: Tibor Trgiňa

Photos: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgiňa

Photos: Tibor Trgiňa

Photo: Martin Ličko

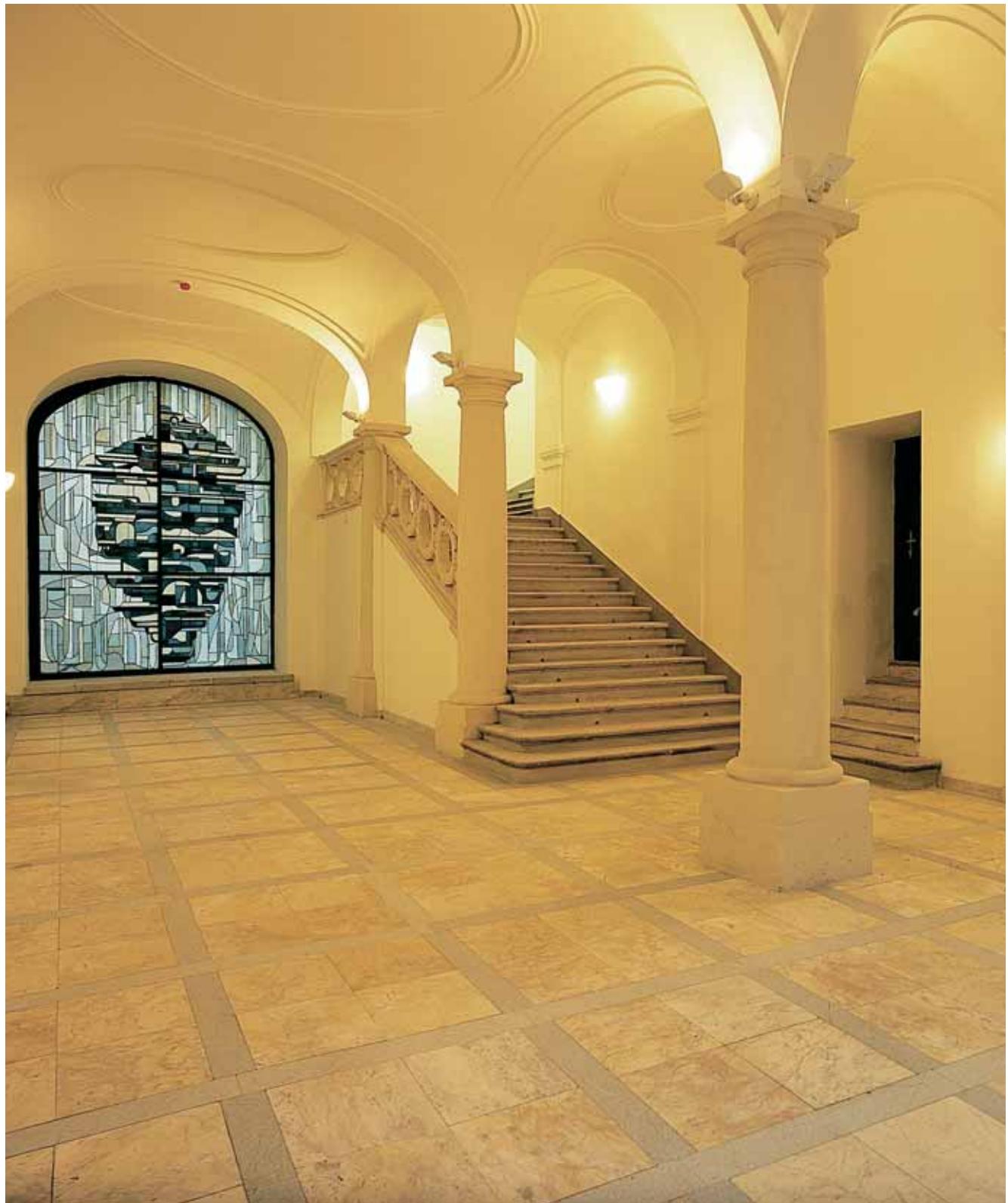

Photo: Martin Ličko

Photos: Martin Ličko

Photo: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgina

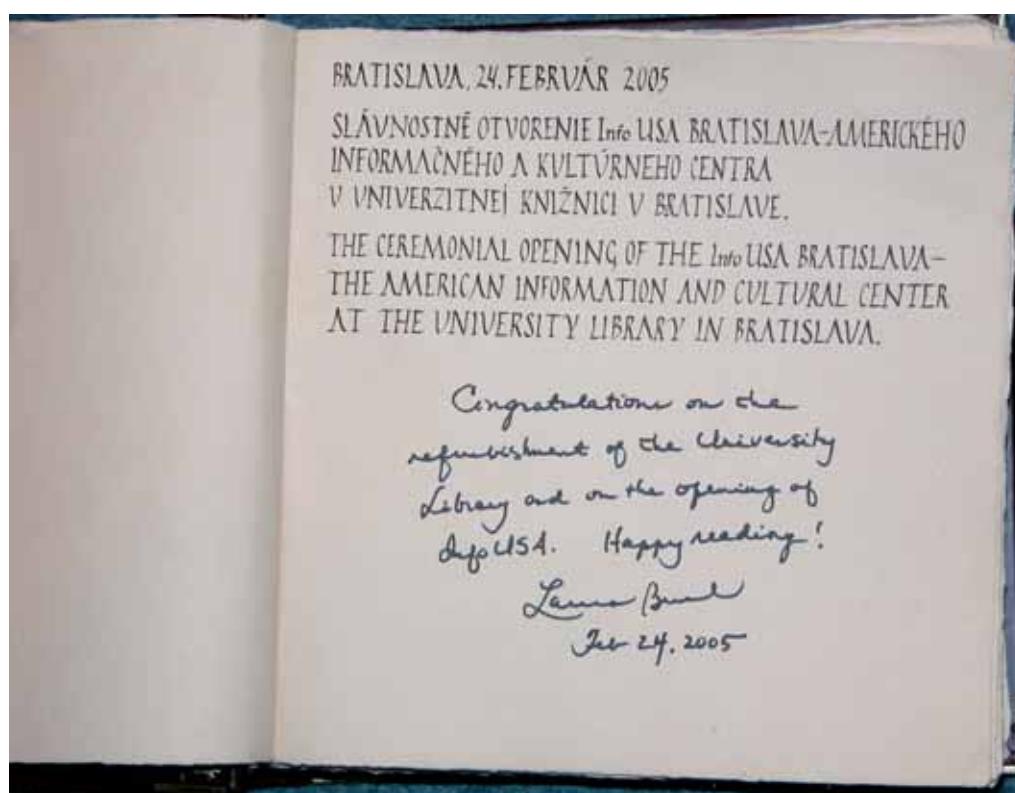

Photo: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgiňa

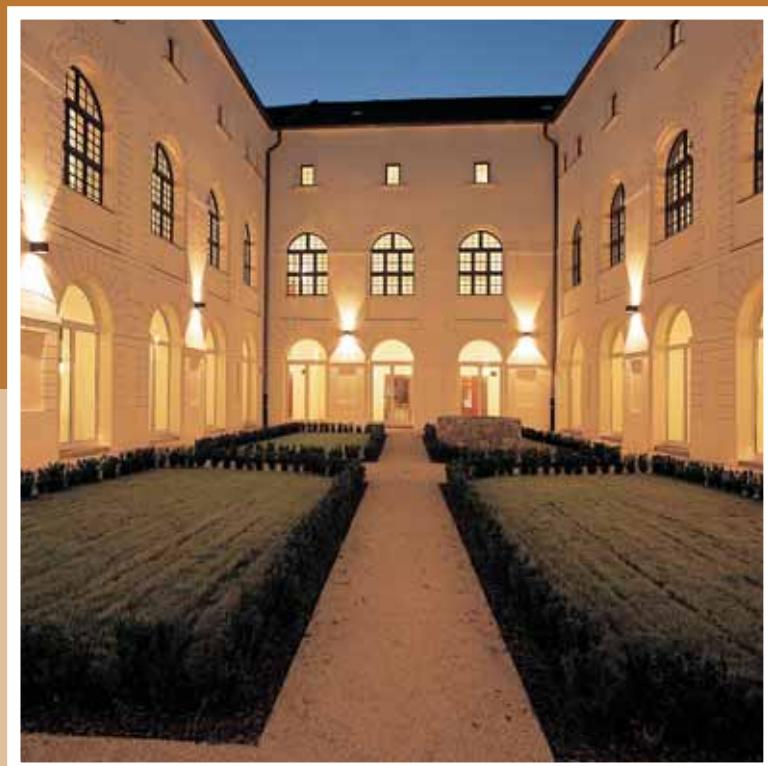
Photo: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgiňa

Photo: Tibor Trgiňa

ISBN 80-85170-83-3